

Maret

OKTOOBER 1940

10

HIND
40
SENTI

NAISTE JA KODUDE KUUKIRI

Ilmus müügile suur sügisenumber

NIMMETU

(endine „Vallatu Magasin“)

MÕNDA SISUST:

Elmar Grin: Viimne heinakuhi; S. Mirer: Lugusid Leninist; Ivan Dmitrievitš Papanin (Kuulsa polaaruurija, Nõukogude Liidu kangelase autobiograafia kuni kuulsa uurimisreisini põhjanabale 1937. a.); Anna Grinberg: Politsei valve all; A. Tolstoi: Logutka; I. Schreiber: Petr Iljitš Tšaikovski; M. Zoštšenko: Meeldiv kohtumine; Elmar Grin: Peeter; I. A. Krõlov: Lehed ja juured; Ilja Erenburg: Rahupiip; Leonid Borisov: Paganini viiul; Mihhail Zoštšenko: Nuhk; A. Tolstoi: Kord öösel; M. Zoštšenko: Minu haiguslugu; E. Bermont: Mehed; Mees teisest sajandist; Jaan Kärner: Lõikuksuine; A. Novikov-Priboi romaan „Tsušima“; Kaarel Murdel: Amelli õun; Kolm kooliõde — kolm teed; A. Bek: Viimne ähi.

Palju pilte

Hind 50 senti

112 lehekülge

Müügil kõikjal

On veel võimalik saada

«Mareti»

1937., 1938., 1939. a. aastakäike

Hind à kr. 1.20

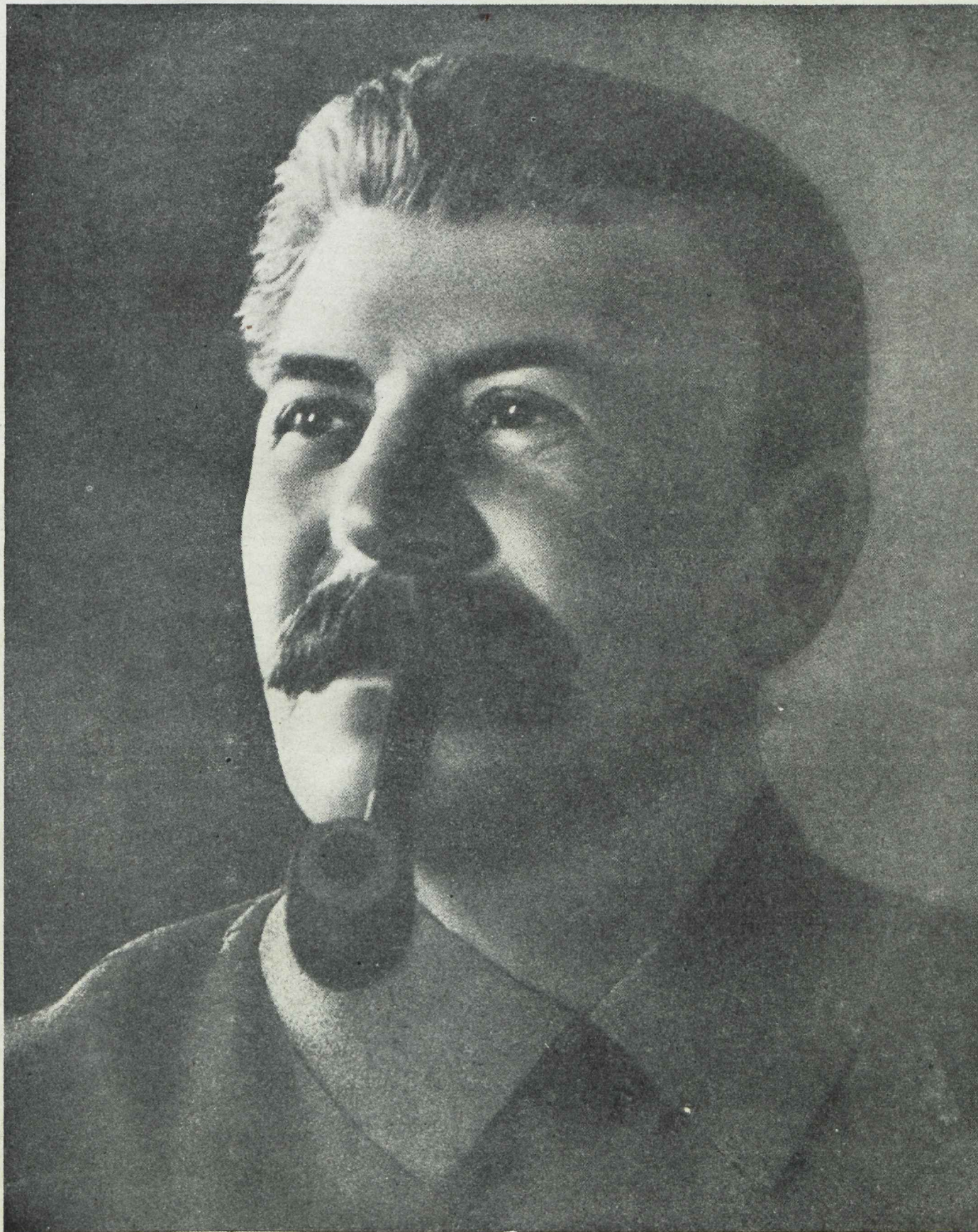
Kõigile kirjadele,

millele soovitakse kirjalikku vastust, palume juurde lisada 15 senti postmarkides.

Ilma margita kirjad jäävad tähele panemata.

Maret

N° 10 (70) OKTOOBER 1940
EESTI NAISTE JA KODUDE KUUKIRI

J. V. STALIN
Kogu maailma töötava rahva suur juht

Suur Oktoober

Õöl vastu 7. novembrit (25. okt. vkj.) 1917. a. vallutasid Vene proletaarlased tormijooksuga Talvepäle Peterburis. Ajutine kodanlik valitsus lanmale, et võim ühel kuendikul maakerast on läinud tööliste ja talupoegade kätte.

Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon purustas kapitalismi, võttis kodanlastelt tootmisvahendid ja muutis vabrikud, tehased, maa, raudteed, pangad kogu rahva omanduseks, ühiskondlikuks omanduseks.

See pani kehtima proletariaadi diktatuuri ja andis hügelriigi juhtimise tööliklassi kätte, muutes selle valitsevaks klassiks.

Sellega avas sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon uue aegkonna inimsoo ajaloos — proletaarsete revolutsioonide aegkonna.

Nagu röövlomad tormasid noore Nõukogude vabariigi peale valgekaartlaste ja välismaiste imperialistide väed. Igalt poolt ründas teda kontr-revolutsioon, püüdes uputada tööliste ja talupoegade veresse Suure Oktoobri võite ja uuesti jalule seada kodanlaste ja mõisnikkude võimu.

Kuid kapitalistid ja nende truud koerad — vähemlased, trotskistid, eseerid ja teised reeturid — eksisid oma arvestusis. Tööliste ja talupoegade Lenin-Stalini partei võidukal juhtimisel puhastasid Nõukogude maa sisemistest ja väljastunud vaenlastest. Nõukogude maa sise- ja välispoliitika, Koltšaki, Vrangeli, Krasnovi, paiskas oma kodumaa piiride taha inglaste, prantslaste, poolakate, jaapanlaste ja sakslaste väed.

Saanud võidu maailma imperialismi vägede üle, asusid NSVL töötajad rahulikule ülesehitusele.

Teostades suuri Stalini viisaastakuid, muutus Nõukogude Liit kõige võimsamaks ja kultuursemaks riigiks maailmas, keda kaitsevad eesrindliku tehnikaga relvastatud Punaarmee ja Sõjalaevastik.

Nõukogude rahvas armastab oma armeed. Meie maal on armee ja rahvas üks, — see on tema võitmatuse alus.

„Mitte kuskil maailmas pole rahval sellist armastavat ja hoolitsevat suhtumist armeesse nagu meil. Meil armastatakse armeed, austatakse teda, hoolitsetakse tema eest. Miks? Seepärast, et esimene korda maailmas töölised ja talupojad löid oma armeed, kes ei teeni isandaid, vaid endisi orje, praegusi vabastatud töölisi ja talupoegi.“ (Stalin.)

Enamlaste partei XVIII kongressil seltsimees Stalin asetaskogu Nõukogude rahvale ülesande: pärast seda kui meie juba oleme möödunud tähtsamat kapitalistlikest maist tehnilise tootmise ja tööstuse kasvamise tempo alal, mööduda neist ka ökonoomilisel alal lähema 10—15 aasta jooksul.

Nõukogude rahvas asus suure vaimustusega selle stalinliku ülesande teostamisele. Täites selle, „on meie maa täiesti küllastatud tarbeasjadega,

meil kujuneb produktide küllus ja meil avaneb võimalus üle minna esimeselt kommunismi faasilt teise faasi." (Stalin.)

Selleks me ehitame uusi tehaseid, kanaleid, raudteid, valmistame ette kaadreid, tugevdame kolhoose, laiendame stahhaanovlikku liikumist.

Varsti saab Nõukogude Liit produktide külluse maaks! Teostuvad Vladimir Iljitš Lenini prohvetlikud sõnad, mis ta ütles 1920. a. oktoobris: „See põlv, kes nüüd on 15-aastane, näeb kommunistlikku ühiskonda ja ehitab ise seda ühiskonda.“

Me läheme õiget teed mööda kommunismi poole. Pole enam kaugel see aeg, kui Nõukogude Liit teostab esmakordselt ajaloos kommunismi püha põhimõtte: „Igal ta võimete järgi, igaihele ta tarviduste järgi!“

Oma edu eest me võlgname tänu Lenini truule järglasele — seltsimees Stalinile.

Nõukogude rahvas hindab ja armastab oma juhte. Ta ülistab neid oma lauludes ja juttudes.

Meie maa valmistub oma suure sotsialistliku Oktoobrerevolutsiooni 23. aastapäeva pühitsemisele. See püha on kogu maailma töötava rahva püha. Ühes meiega tähistavad seda ka kapitalistlike maade töölised ja talupojad.

Käesoleval aastal mitmete uute rahvaste, nende seas ka ENSV, töötajad saavad jagada koos NSVL rahvastega esmakordselt vaba elu rõõme. Elagu suure sotsialistliku Oktoobrerevolutsiooni 23. aastapäev NSV Liidus!

Elagu võitmatu töölis-talupoegade Punaarmee!

Elagu Nõukogude Valitsus!

Elagu ENSV ja Eestimaa Kommunistlik Partei — sotsialismi organisaator meie maal!

Elagu Üleliiduline Kommunistlik (enamlaste) Partei!

Elagu meie armastatud, suur seltsimees Stalin!

A. R. HONE

Suure Oktoobrerevolutsiooni 23. aastapäevaks

25. oktoobri (vkj.) õhtu 1917. a. Peterburis käivad võitlused. Relvastatud mehed ruttavad läbi tänavate. Töölised, sõdurid, talupojad lähevad, püsisid käes, oma positsioonidesse Talvapäe lõplikuks ründamiseks. Nad ümbritsevad Talvapäe — ajutise valitsuse kindlustatud kantsi. Revolutsioonilise ristleja „Aurora“ suurtükid avavad tule Kroonlinnast, et toetada tööliste edasitungi. Töölised liiguvad pimedas edasi, nad vallutavad palee tormijooksuga. Areteerivad ajutise valitsuse.

Kesköö ei tähista ainult päeva lõppu, vaid terve ühiskondliku korra lõppu, mis langeb omaenda rusudele. Töölisklassi partei juhtimisel on rahvas võtnud võimu enda kätte. Uue päeva suur koit ilmub taevasse. See pole ainult värv uude päeva, vaid uude ellu. Nelja kuu jooksul revolutsioon pühib võidukalt üle Venemaa hiigelterritooriumi. 160-miljonilise rahva elu on muutunud kõigiks aegadeks.

Teissugune kahurituli käis piksena üle Euroopa. Maailm vaevles juba kolmandat aastat esimese suure imperialistliku sõja viletsuses. Kuid „Aurora“ kahurid rääkisid teist keelt. Nad rääkisid organiseeritud tööliste ja talupoegade keelt, nõudes vabadust ja leiba. Nad ei teatanud sõja ja hävingu jätkamisest, vaid suurte Vene rahvamasside otsusest lõpetada see ühiskondlik süsteem, mis tegi sõja möödapääsmatuks. Nad teatasid mitte ülekohtu, vaesuse ja eksploatatsiooni jätkumisest, vaid selle süsteemi hävitamisest, millele need pahed rajatud.

Minevikus on toimunud ka teisi revolutsioone, kuid ükski neist pole lõpetanud sotsiaalset ülekohut ega vaesust. Ikka oli ainult väike osa rahvast kasu saanud revolutsioonist. Laiad rahvamassid olid alati pikkamisi kaotanud oma esialgsed võidud ja aja jooksul tagasi langenud viletsusse, tihti sügavamale kui enne. Kuid alati olid massid ise need, kes viisid läbi iga revolutsiooni, ja ilma nende toetuseta poleks midagi võidetud.

Sügisel 1917 vene rahva laiad massid toetasid revolutsiooni. „Rahva enamus on meie poolt,“ deklareeris Lenin. Relvastatud ülestõus massi toetuseta oleks tähendanud välja kutsuda nurjumist. Samal viisil oli toetatud ka teisi revolutsioone ajaloos rahvamasside poolt, kes meeleldi olid ohverdanud oma mugavuse, kindluse, elu — selleks, et võita paremat elu endile ja oma lastele. Kuid igal juhul väike grupp oli varastanud võimu endi kätte ja tarvitanud seda endi kasuks.

Isegi suur Prantsuse revolutsioon 1789. a. oli olnud sääranne revolutsioon. Talupojad, väikekaupmehed ja linnakäsitöölised — allasurutud massid kogu Prantsusmaa ulatuses — olid teostanud revolutsiooni loosungi all: „Vabadus, vendlus, võrdsus!“ Kuid pärast revolutsiooni võitlust prantsuse rahvas saavutas lõpuks konstitutsiooni, mida võiks kokku võtta Anatole France'i kibedalt iroonilistes sõnadega: „Seadus keelab majesteetliku erapooletusega nii rikkal kui ka vaesel magamise silla all ja

Oktoobrerevolutsiooni mälestuseks

Oktoober, hämarduv ja rõske, kuldgoldseid lehti rebib puult, ja vihisemas vastu põske sa tunned kurja põhjatuult.

Kui loodus leinab suve kaotust ja udus mets ning künkatipp, siis uhkelt vastu halli laotust meil heisatud on punalipp.

Oktoober raske võitlusvalus kord maale vabaduse tõi, oktoobripäevil pandud alus töörahva vabariigi löi.

Neid, kes siis oma elu andsid, töörahvas austab linnas, maal. Kord pühib rõhujate kantsid maailmast Internatsionaal.

S. K.

karistab mõlemad leivakannika varastamise eest ühesuguse valjusega.“ 1789. a. konstitutsioon oli kaheldamatult rikaste konstitutsioon. Töölisi keelati organiseeruda ametiühingutesse. Kodanikud olid jaotatud kahte kategooriasse — aktiivsed ja passiivsed, ainult esimesel kategoorial oli õigus hääletada. Ja esimese kategooria varanduslik seis oli nii kõrge, et sinna kuulus vaid umbes 42 000 inimest 62-miljonilisest rahvastikust. Prantsusmaa oli veel riik, milles tuhanded töötasid mahalanemiseni, et teenida kehva elatist, ja teised nälgisid, sest neile ei lubatud isegi tööd, kuna vähesed väljavalitud ajasid kokku hiigelrikkusi, liigutamata tööks sõrmegi.

Mitte asjatult ei teinud Robespierre oma tungivat hoiatust 8 thermidor'il: „Rahvas, sina, keda kardetakse, keda meelitatakse ja põlastatakse, sina, tunnustatud valitseja, keda koheldakse ikka orjana, pea meeles, et seal, kus õigus ei valitse, valitsevad härrade huvid ja rahvas on ainult vahetanud oma ahelad, mitte muutnud oma saatust.“

Kas Prantsuse revolutsioon seega ebaõnnestus? Ei, Prantsuse revolutsioon ei ebaõnnestunud, ta oli saavutanud oma peasihi. Mis oli see siht? Ta peasiht oli feodaalse monarhia hävitamine, mis oli muutumas väljakannatamatuks tõkkeks tööstuse ja kaubanduse arengus.

Ancien régime'i viimne vareng andis teed tõusva kapitalistliku klassi vabale arengule. Nagu Marx ütles, oli kodanlus tegelikult klass, mis seisis selle liikumise eesotsas, ja see liikumine oli vajalik ning progressiivne samm Prantsusmaa ühiskondlikus ja majanduslikus arengus. Seepärast Bastille'i ründamine 14. juuli hommikul 1789. a. on moodsa ajaloo pöördepunkt, mida võiks võrrelda Talvapäe vallutamisega 25. oktoobri (vkj.) ööl 1917. a.

Ajalugu näitab tegelikult, et ühiskondlik areng läheb alati edasi hüpete — revolutsioonide kaudu. Muutuvad majanduslikud olud tekitavad järjest suurema intensiivsusega klassi-kokkupõrkeid, mis jõuavad murrangupunkti ja lahenevad kriisimomendil järsu revolutsioonilise muutusega poliitilistes vahekordades. Vana valitsev klass kukutatakse ja uus revolutsiooniline klass, mis on pidevalt kasvanud oma suhete tõttu tootmisvahenditesse, jõuab säärasele tugevusastmele, kus miski ei saa teda enam tagasi hoida oma õiguste teostamisest; järsu relvastatud ülestõusuga ta haarab võimu. Nii Prantsusmaal 1789. a. ja Venemaal 1905. a. ning veebruaris 1917. a. tõusev kapitalistlik klass tööliste ja väikekodanluse massilisel toetusel purustas kokkuvariseva feodaalse monarhia ning püstitas uue kodanliku riigi.

Millisel viisil erineb suur 1917. a. Oktoobrerevolutsioon neist ja kõigist teistest revolutsioonidest? Oktoobrerevolutsiooni eriline omadus seisneb selles, et see oli tööliste revolutsioon, proletariaadi revolutsioon. Ainuke teine proletariaadi revolutsioon, mida ajalugu seni tundis, oli Pariisi kommuun 1871. a., kuid kommuun hävitati ja suruti metsikult alla Prantsuse kodanluse poolt, kuna Vene töölised 1917. a.

V. I. LENIN

tugeva distsiplineeritud revolutsioonilise partei juhtimisel, mis tugines oma taktikaga marksismi-leninismi teaduslikule teooriale, said üle kõigist takistustest ning rajasid esimese tööliste ja talupoegade sotsialistliku riigi maailmas — Nõukogude Liidu.

Kas sotsialistliku valitsuse all võib tekkida uus rõhutud klass? Kas sotsialistlikus ühiskonnas võib areneda uus klassidevaheline konflikt? Ei, see ei ole võimalik. Meie sotsialistlikul kodumaal on olemas vaid kaks põhilist klassi — töölistest ja talupojad. Nendele lisandub arviliselt kiiresti kasvav sotsialistlik intelligents, põlvnedes otseselt töölistest ja talupoegadest ning jäädes nendega alati ühte. Nende klasside vahel ei esine ega saagi esineda vastuolusid. Erinevused, mis neid lahutavad, koos kehalise ja vaimse töö erinevustega, vähenevad järk-järgult sotsialistlikus ühiskonnas ja peavad paratamatult kaduma ülemineku jooksul ühiskonna lõplikku vormi, milleni viib sotsialism, s. o. kommunistlikus ühiskonnas. Seepärast ülemaailmaline sotsialistlik võitlus on viimne selletaoline võitlus — mispärast ka laulame:

„Viimse võitluse maale
lahing otsustav toob!“

Kommunistlikus ühiskonnas — tuleviku ülemaailmalise sotsialistliku ühiskonna lõppsihis — isegi riik kaob pikkamisi ja sotsialistlik põhimõte: „Igaühelt tema võimete järgi, igaühele tema töö järgi!“ asendub kommunistliku põhimõttega: „Igaühelt tema võimete järgi, igaühele tema tarvete järgi!“

Vaesus, inimese ekspluateerimine inimese poolt, ülekohus, orjus, klasside ja rahvaste rõhumine, kõik need on vastuolud, mis paratamatult arenevad klassiühiskonnas. Oktoobrirevolutsioon andis surmahoobi Vene imperialismile — viimsele ja kõrgeimale klassivastuolu-vormile Venemaal. Seda tehes ta avas endale tee, mis viib kirjeldamatule rõõmudele ja triumfidele ning näitab teed kogu maailma töölistele.

Need on üldised revolutsioonilise teooria põhijooned, mille rajanud Marx, Engels, Lenin ja Stalin. Kuidas on see teooria rakendatud tegelikkusse? Kas Nõukogude rahvad on tõesti kasu saanud Oktoobrirevolutsioonist? Või on Oktoobrirevolutsioon nagu kõik möödunud revolutsioonid lõppenud rahvaside tagasilangusega vaesusse ja orjusse? Mis on faktid?

Pilk K (e) P ajaloo esimesele peatükile annab meile aimu tsaristliku Venemaa olukordadest. 11—15 tundi tööd päevas, näljapalgad, naiste ja laste eriti metsik ekspluateerimine — see oli viletsus, mis vaatas vastu tööstustöölisele. Vene talupoegade elu kirjeldab keegi inglise vaatleja (E. G. Dillon) 1917. aastal järgmiselt: „Liiga tihti vene talupoeg eluneb koopas, mis mustem loomalaudast. Tal pole liha, mune, võid ega piima, tihti ka mitte kapsast, ta elatub peamiselt vaid mustast leivast ja kartuleist. Elatub? Ta nälgib sellegi toidu vähesuse pärast. Praegusel momendil on palju talupoegi Bessaraabias, kes surevad nälga.“

Kui nõukogud võtsid võimu endi kätte, oli maad aastate kaupa laastanud imperialistlik sõda ja võõrad sissetungijad. Põllumajanduslik saak oli pool ja tööstuse tootmine ainult seitsmendik tsaristliku Venemaa isegi traagiliselt väikesest too-

dangust. Niisugune oli masendav olukord, mille ees seisis bolševistlik partei 1917. a., kui ta hakkas juhtima rahvast maailma esimese sotsialistliku riigi ülesehitamisel.

Mis on saavutatud sellest ajast saadik? Nõukogude maa sotsialistliku ülesehituse eepos on teada kõigile. Esimene viisaastak täideti 4 aasta ja 3 kuuga, teine viisaastak ja stahhaanovlik liikumine on pöördepunktiks rea'le takistuste'le, mis paistsid ületamatutena. Ainult tähelepanelik uurimus viimase 23 aasta üle Nõukogude Liidus teeb ta ajaloo usutavaks. Selle aja jooksul mahajäänud, nälgiv, poolkoloniaalne Venemaa on hüpanud maailma suurriikide esiritta. Juba tööstuse — elulisema ala — arvud üksi näitavad, mis on saavutatud. Kui võrrelda toodangu tõusu N. L. ja suurte kapitalistlikkude riikide vahel, selgusid juba 1938. a. järgmised andmed:

	1913	1938
NSVL	100%	909%
USA	100%	120%
Suur-Britannia	100%	113%
Saksamaa	100%	132%
Prantsusmaa	100%	93%

Arvestades on näha, et kapitalistlikes mais toodangu tõus, võrreldes N. Liidu omaga, on määratult väiksem ja läheb osalt isegi tagurpidi.

1913. a. trükiti Venemaal 86 milj. raamatut. 1936. a. N. Liidus trükiti 571 milj. raamatut. Söetoodang 1922. a. oli 10 milj. tonni, 1937. a. — 150 milj. tonni. N. Liidu rahvaste sõjaline tugevus, kultuuriline elu ja materiaalne jõukus on arenenud kiirusega, mis seni tundmatu maailma ajaloos. Need saavutised said oma lõpliku kindlustuse stalinliku konstitutsiooniga 1936. a., mis kehastas sotsialismi ja tööliste ning talupoegade demokraatia lõplikku võitu.

„Meie proletaarlik revolutsioon,“ ütles sms Stalin, „on ainuke revolutsioon maailmas, millel oli võimalus anda rahvale mitte üksnes poliitilisi vaid ka materiaalseid tagajärgi. Meie revolutsioon on ainuke, mis ainult ei murdnud kapitalismi ahelaid, tuues rahvale vabaduse, vaid löi rahvale ka materiaalsed tingimused rikkamaks eluks.“

Eesti rahvas on nüüd samuti saanud sotsialistliku ühiskonna hüvede uhkeks omanikuks. Oleme samuti saanud Marxi, Engelsi, Lenini ja Stalini — moodsa maailma suurte juhtide — hiilgava pärandi osalisteks. Meie organiseeritud revolutsiooniline tööliklass ja meie talupojad, vabanenud vana korra ahelaist ja alandusest, võivad nüüd vaadata usaldavalt lootusrikkasse tulevikku, mille kirjeldamatute võimuste kõrval kord sotsialismi 23-aastased hiigelsaavutisedki näivad väikestena.

Sel aastal võime meegi pühitseda Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva, võime seda teha ühe õnnelikuma liikmena Nõukogude rahvaste peres. Ka meie võime austada nende meeste ja naiste mälestust, kes võtsid kätte relvad 25. okt. (vkj.) 1917. a., et kukutada kapitalistlik klass ja temaga ekspluatatsioon, vaesus, ülekohus — alatiseks. Ka meie, eesti rahvas, võime järgneda neile, jätkata nende võitlust ja jagada nendega uue elu ülesehitamise rõõmu ning au.

HERTA LAIPAİK

Töölisnaisele

Töölisnaised,

süda valla, ei meid veetlend kõrged ukсед,
pidurda ei kodanlikud kaebelused.

Töölisnaine, päikse poole

selg taas sirgu,

olles uhke oma soole,

tardumusest üles virgu!

Küiremini veri vaba naise soontes tuikab,

rõõmsamini töölishümn ta huultel huikab.

Nüüd on meile ukсед valla,

nüüd on tahta, teha, suuta,

vanu teid ei enam talla,

palju tuleb uueks muuta!

Töölisnaised,

süda valla, lehvitage julgelt punalippu,

ehitage uue kodu kuldset tippu.

Töölisnaine, täita on meil orud, tõsta mäed,

selleks tööle julged, terved käed.

Tulge, ehitage tare,

pärjastage rahva elu,

looge olud, kus ei sure

iaal punalipu ilu.

LENINI ARVAMUS NAISKÜSIMUSEST

3. järg.

Teos peab selgesti näitama, et naise tõeline vabadus on saavutatav ainult kommunismi kaudu. Tugevasti tuleb välja tõsta lahutamatu side naise ühiskondliku ja inimliku positsiooni vahel ning produktioonivahendite omandamise vahel. Seega tõmbame kindla ja jäädava joone oma poliitika ja feminismi vahele. Samuti looks see baasi naisküsümuse kui töölisküsümuse osa käsitamisele ning seoks ta tugevasti proletaarliku klassi võitlusega ja revolutsiooniga. Kommunistlik naisliikumine peab ise olema massiliikumine, osa üldisest massiliikumisest. See pole ainult proletariaadi liikumine, vaid kõigi eksplaateeritavate ja rõhutute, kõigi kapitalismi ohvrite oma. Selles seisneb tema tähtsus proletariaadi klassivõitluse jaoks ja tema ajaloolise loomingu — kommunistliku ühiskonna jaoks. Võime õigusega olla uhked sellele, et parteis, kommunistlikus Internatsionaalis on meil kommunistliku naiskonna õis. Kuid sellest ei ole küllalt. Peame võitma endi poole miljonid töötavad naised linnades ja külad. Võitma nad oma võitluse jaoks ja eriti ühiskonna kommunistliku ümberkorralduse jaoks. Pole olemas õiget massiliikumist ilma naiseta.

Meie ideoloogilised mõisted loovad organisatsiooni põhimõtteid. Ei mingisuguseid eriorganisatsioone naistele. Naiskommunist on partei liige just nagu meeskommunistki, samade õiguste ja kohustustega. Selles pinnas ei saa olla mingisuguseid vaadete lahkuminekuid. Siiski me ei saa sulgeda silmi fakti ees, et parteil peab olema organeid, töögrupe, komisjone, komiteesid, büroosid jne., mille eriülesanne oleks äratada naistööliste-masse, tuua nad kontakti parteiga ja hoida nad tema mõju all. See muidugi tähendab süstemaatilist tööd naiste hulgas. Peame treenima neid, keda äratame ja võidame, peame varuma neid proletaarliku klassivõitluse jaoks kommunistliku partei juhtimisel. Ma ei mõtle ainult proletaarlikke naisi, kes töötavad vabrikuis või kodus. Vaene talunaine, väikekodanlane — ka nemad on kapitalismi saak ja sõjast saadik enam kui kunagi enne. Nende naiste apoliitiline, ebasotsiaalne tagurlik psühholoogia, nende tegevuse isoleeritud õhkkond, kogu nende eluviis — need on faktid. Oleks absurdne neist üle vaadata, täiesti absurdne. Vajame sobivaid organeid töötegemiseks nende seas, eri-agitatsioonimeetodeid ja -organisatsioonivorme. See ei ole feminism, see on tegelik revolutsiooniline tarve.“

Ütlesin Leninile, et ta sõnad mind väga julgustasid. Palju seltsimehi ja häid seltsimehi võitles selle idee vastu, et parteil oleks eriorganid süstemaatilise töö jaoks naiste hulgas. Nad tegid sellest „tabu“, nagu oleks see feminism ja tagasipöördumine sotsiaaldemokraatlike traditsioonide juurde. Nad väitsid, et kuna kommunistlikudel parteidel on põhimõtteks naiste ja meeste ühesugused õigused, siis peaks partei töötama tervikuna töötavate masside kui terviku hulgas, vahet tegemata. Naised kuuluvad sinna enesestmõistetavalt ja samade tingimustega. Igasugust tähelepanu olukordadele agitatsiooni või organisatsiooni näol, mis Lenini poolt ette toodud, tõlgitseti kui oportunistlikku, kui reetmist või järeleandmist teisitimõttelejale.

„See pole ei uudis ega õige,“ ütles Lenin. „Teie ei tohi end lasta sellest eksitada. Miks meil kunagi pole olnud niipalju naisi kui mehi parteis — ka Nõukogude Venemaal mitte? Miks on ametiühinguisse organiseerunud naistööliste arv nii väike? Faktid tõdavad mõtteid. Eriorganite eitamine meie tööks naistemasside seas on arusaam, mis väga lähedane ühe teise tööliste partei kõrge-põhimõtteliste ja kõige radikaalsemate sõprade omale. Nende arvates peab olema ainult üks organisatsioonivorm, töölisühingud. Ma tunnen neid. Paljud revolutsioonilised, kuid segased pead kutsuvad iga kord põhimõtteid appi, kui puuduvad ideed! See tähendab — siis, kui vaim on suletud kainetele faktidele, mida tuleks arvestada. Kuidas säärased puhta põhimõtte pooldajad lepivad oma ideed revolutsioonilise poliitika vajadusega, mis meile ajalooliselt peale sunnitud? Kõik säärased jutud varisevad kokku paratamatu vajaduse ees. Ilma et miljonid naised oleksid meiega, ei saa me praktiseerida proletariaadi diktatuuri, ei saa oma tööd üles ehitada kommunistlikult. Me peame leidma tee nende juurde, me peame uurima ja püüdma leida seda teed.“

Naiste erinõuded

Seepeärast on meil õigus esitada erinõudeid naiste heaks. See ei ole miinimum, reformiprogramm Teise Internatsionaali sotsiaaldemokraatide mõttes. See ei tähenda, et usuksime buržuaasia igavest võimu või isegi selle pikka kestust. See ei ole katse rahustada naisi reformidega ja pöörata nende tähelepanu revolutsiooniliselt võitlusest kõrvale. See pole see ega

mingi teine reformistide pettus. Meie nõuded on praktilised järeldused, mis oleme teinud põlevast tarbest vabastada naist, kes on kodanlikus ühiskonnas häbiväärselt alandatud, kaitsetu ja õigusteta. Me näitame seega, et tunnustame neid vajadusi ja oleme teadlikud naise alandusest, mehe eesõigustest. Et vihkame, jah, vihkame kõike ja pühime minema kõik, mis piinab ning surub naistöölist, perenaist, maanaist, väikekaupmehest naist, jah, ja mõnelgi puhul ka omandavate klasside naist. Õigused ja ühiskondlikud korraldused, mida nõuame naiste heaks kodanlikult ühiskonnalt, näitavad, et mõistame naise positsiooni ja huve ja et arvestame selle kõigega proletariaadi diktatuuris. Muidugi mitte nii, nagu teevad reformistid, et äitaksime naised tegevusetusse ja hoiaksime neid oheliku otsas. Ei, muidugi mitte, vaid nagu revolutsionäärid, kes kutsuvad naisi üles tööle, samaväärsetena ümber looma majandust ja ideoloogiat.“

Kinnitasin Leninile, et jagan ta vaateid, kuid et need kindlasti leiavad vastupanu. Ebakindlad ja arad vaimud peaksid seda riskantseks oportunistmiks. Ka ei saanud eitada, et võiks valesti üles seada ja väljendada meie otsekoheseid nõudeid naiste heaks.

„Rumalus“, ütles Lenin peagu halvatujuliselt, „see hädakoht on praegu igas asjas, mida teeme või ütleme. Kui jätaksime selle hürmu tõttu tegemata kõik, mis korrektne ja tarvilik, võiksid meist väga hästi saada india sambamehed. Ärge liigutage, ärge liigutage, meie võime kontempleerida oma põhimõtteid kõrge samba otsast! Muidugi, meie ei arvesta ainult oma nõudmiste sisu, vaid ka viisi, kuidas neid esitame. Mõtlesin, et olen selle teinud küllalt selgeks. Muidugi ei esita meie oma nõudeid naiste jaoks sel viisil, nagu loeksime mehaaniliselt palvehelmeid. Ei, kehtiva olukorra puhul peame võitlema kord ühe, kord teise asja eest. Ja loomulikult alati seoses proletariaadi üldiste huvidega.“

Iga niisugune võitlus viib meid opositsiooni auväärsete kodanlike sidemetega ja nende mitte vähem auväärsete imetlejatega, kes on paratamatult sunnitud kas võitlema meiega koos meie juhatusel, mida nad ei taha teha, või näitama oma õiget värvust. See tähendab, võitlus toob selgesti välja erinevused meie ja teiste parteide vahel, toob välja meie kommunismi. See võidab meile nende naistemassi usalduse, kes tunnevad endid eksplaateerituina, orjastatuina, allasurutuina meeste ülemvalitsuse poolt, tööandja võimu poolt, kogu kodanliku ühiskonna poolt. Töötavad naised, petetud ja hüljatud kõigi poolt, saavad aru, et nad peavad võitlema meiega koos.

Kas ma pean teile veel kord vanduma või laskma teid vanduda, et meie võitlus naiste nõudmiste eest peab olema seotud eesmärgiga — haarata võim proletariaadi diktatuuri kehtimapanekuks? See on meil alfa ja omega praegusel ajal. See on selge, täiesti selge. Kuid töötava rahva naised ei tunne end olevat kaasa kistud meie võitlusse riigivõimu pärast, kui me ainult ja iga kord esitame selle ühe nõude, kuigi teeksime seda kasvõi Jeeriko pasunatega. Ei, ei! Naisi peab tegema teadlikuks poliitilisest seosest meie nõuete ja nende oma kannatuste, vajaduste ning soovide vahel. Nad peavad aru saama, mis tähendab neile proletariaadi diktatuur: täieliku üheväärsust mehega seaduses ja praktikas, perekonnas, riigis ja ühiskonnas, lõppu kodanluse võimule.“

„Nõukogude Vene näitab seda,“ katkestasin ma.

„See on tulevikus suur näide meie õpetamistööd,“ jätkas Lenin. „Nõukogude Vene seab meie nõuded naiste suhtes uude valgusse. Proletariaadi diktatuuri all need nõuded pole kodanluse ja proletariaadi vaheliseks võitlusobjektiks. Nad on osa kommunistliku ühiskonna struktuurist. See näitab teiste maade naistele, kui määrav tähtsus on võimu võitmisel proletariaadi kaudu. Vahet peab teravalt rõhutama, et tõmmata naisi proletariaadi revolutsioonilisse klassivõitlusse. Kommunistlike parteide ja nende triumfi jaoks on oluline koguda nad selge, arusaadava põhimõtte ja kindla organisatsiooni alusel. Kuid ärgem laskem endid petta. Meie rahvuslikudel sektsioonidel pole sellest asjast veel korralikku arusaamist. Nad vaatavad laisalt pealt, kuna täitmata on ikka veel see massiliikumise loomise ülesanne töötavate naiste hulgas kommunistliku juhatuse all. Nad ei saa aru, et säärase massiliikumise arendamine ja juhtimine on kogu partei tegevuse tähtis osa, tõepoolest, see on pool üldisest partei tööst. Nende juhulik arusaam võimsa, selgepease kommunistliku naisliikumise vajadusest ja väärtusest on platooniline sõnakõlks, mitte aga pidev hool ja kohusetäitmine partei poolt.“

Agitatsioonile ja propagandatööle naiste hulgas, nende äratamisele ja revolutsioneerimisele vaadatakse kui juhulikule

(Järg lk. 296.)

Moskvas Lenini-nimelise raamatukogu maja esiküljel asub Gorki ja Tolstoi büstide kõrval Majakovski büst

Majakovski isa

L. V. Majakovskaja

Majakovski kodukohas

Meie perekond elas Bagdadis 1889. aastast kuni 1905. aastani, millal me viimist korda veetsime suve koos isaga. Sügisel ma sõitsin Moskvasse, aga ülejäänud perekonnaliikmed — Kutaisi. Bagdadis jäi ainult isa ja ta valmistus siirduma teenistusse Kutaisi metsavalitsusse. 1906. a. veebruaris andis isa üle asjaajamist, ja õmmeldes pabereid, torkas nõelaga sõrme. Ta ei omistanud sellele tähelepanu ja sõitis ära metsavalitsusse. Sõrm hakkas valutama, Bagdadis ei saanud anda isale arstiabi ja viiendal päeval ta suri Kutaisis, kuhu jõudis hädaga. Ta oli 49 aastat vana ja selle ajani polnud ta peagu kunagi tõsiselt haigestunud. See traagiline lõpp, mis jättis alatiseks rasked mälestused, pööras kogu me elu pahu-pidi ja me sõitsime varsti kogu perekonnaga Moskvasse.

Möödus kaksikümmend kuus aastat, enne kui ma sain endas võitu tundeist, mis takistas mind puudutamast neid valusaid mälestusi. Pärast niisama traagi-

Majakovski ema

list elamust, mis oli ühenduses Volodja surmaga, mind tõmbas kodumaa poole.

Raske on kirjeldada meeleliigutust, mis haaras mind järjest kasvades, sel määral, kuidas ma lähenesin Bagdadile. Ma mõtlesin, et siin on kõik muutunud tundmatusest, on kadunud viimased mälestused me perekonnast. Mu oletused aga osutusid ebaõigeks. Bagdadis oli seesama läbi-paistev taevast, mille ees Volodja pidas end võlglasteks, samad lopsaka taimekasvuga metsad katsid eemal üksteise ligi surutud mägesid, samad smaragdikarva viinamarja-aiad, samuti vulisesid Hani-Tskali veed. Polnud ainult kalleid inimesi, polnud me tihedasti ühendatud perekonda, polnud lapsepõlve ja noorust.

Oma esimesel saabumisel ma ei leidnud suuri muutusi Bagdadi elus ja välises ilmes, oli vaid juurde ehitatud elektrijaam, koole ja haigla, mõned väiksemad majad ning juurdeehitised. Bagdadis ma kohtasin paljusid inimesi, kes teadsid ja mäletasid meid ning eriti soojalt meenusid isa. Üks talupoeg, nüüd kolhoosnik, jutustas mulle:

— Kord, kui mul puudus raha metsaostmiseks, ma raiusin omavoliliselt puu. Tuli vedada see puu ära pettuse teel. Ma sõitsin oma vankriga voori ees, ja kui metsaülem peatas mu ja küsis: „Kus on pilet metsaraiumiseks?“, ma vastasin: „Taga tuleb veel koormaid, neil on seal

ALL: maja Bagdadis, kus sündis Majakovski

kõik piletid.“ Metsaülem laskis mu läbi ja ma sõitsin minema. Mind vaevas südametunnistus, et olin teda petnud. Sõitsin Kuitaisi, müüsin puu ära ja mõne aja pärast viisin talle võla. Metsaülem ütles siis: „Ma teadsin, et sa ei peta mind ja tood raha.“

Me endine kokk, kes nüüd teenib söögimajas, rääkis, et selles söögimajas tõstetakse sageli veiniklaase gruusia kombe järgi metsaülemale mälestuseks.

Täidesaatvas komitees räägiti mulle, et kui tõsteti üles Bagdadi ümbernimetamise küsimus Majakovski-nimeliseks ringkonnaks, siis vanamehed-talupojad ütlesid: „Meile on see nimi raske välja rääkida, kuid kui me nõustuksime, siis metsaülemale auks, keda me tundisime ja armastasime.“

Volodja kandis endas lapsest saadik sügavat armastustun-

Väljaanded Majakovski auludest on ilmunud kõigis N. Liidu rahvaste keeltes, samuti paljudes teistes keeltes väljaspool Liidu piire.

net Gruusia rahva vastu, mitte asjata ei ütelnud ta: „Ma olen sündimise poolest grusiinlane...“, kuigi oleks võinud suurema õigusega ütelda — ukrainlane, kuna isa esivanemad olid zaporožetsid, aga ema esivanemad — ukrainlased Harkovi kubermangust ja rääkisid ainult ukraina keelt.

Mul kujunes sügav veendumus, et Majakovski revolutsioonilise ja poeetilise maailmatunde juured võrsusid siin, Bagdadis, ja see sundis mind peagu igal aastal sõitma Gruusiasse ja eriti Bagdadis, hoolitsemise Majakovski mälestamise muuseumi asutamise eest. Mu üritused ei andnud tagajärgi. Kõik toetasid vaimustusega seda mõtet, kuid minu ärasõiduga ununes jälle kõik. Majakovski mälestamise muuseumi idee teostamisest haaras palavalt kinni ka Riiklik Kirjanduse Muuseum, Muuseumi noorte tööliste brigaad sõitis sinna kaks korda, saadeti fotograaf, sekeldati Ibilises. Sama asja pärast astus samme Gruusias Liidu kirjanikkude nimel sms Goltsev. Kõik need sammud pole senini andnud soovitud resultate. Peab lootma, et valitsuse juubelikomitee huvitub sellest asjast ja lähemal ajal õnnestub püstitada maja ja luua muuseum.

Kavatsus on kahes toas korraldada muuseum ja kolmandas näitus, mis iseloomustab Majakovski elu ja loomingut. Väljapanek ja materjal peavad olema arusaadavad ja hästi tõlgitavad gruusia

Majakovski lugemas oma luuletusi kirjanduslikul ringreisil.

keelde. Selline muuseum saab kultuuri levitajaks ja aitab paremini mõista Majakovski loomingut.

Paljud, kes on viibinud Bagdadis, on rääkinud mulle, et ainult hingates Bagdadi õhku, tundes enda kohal tähtedega kaetud taevast, kuulataades pimeduses jõe vulisevat kõnelust, kokku puutudes Bagdadi elanikkudega, nende tunnetega, eluoluga, traditsioonidega, nende õilsameelsusega, mida tunnend kummarduses, selles, kuidas nad kuulavad ja räägivad, kuidas nad reageerivad mitmesuguste sündmustele, — saab palju arusaadavaks Majakovski loomingus.

Ma tahaksin kõnelda neist objektidest, mis moodustavad muuseumi. Kutšuhidze maja asub kahe küla, Bagdadi ja Nergieti, vahel, seal, kus maanteed lõikab pooleks raudsild üle Hanis-Tskali jõe. Paremalt, ümber Kutšuhidze mäe, viib maantee Nergietisse, vasakul väike tee viib Kutšuhidze maja juurde. Ülemine tee — mööda viinamarjaistandusest, Zegani külla.

Läbides viljapuude-puistee, läheneme tumedatest kastanipalkidest majale. See on siia üle toodud vanast kohast ja siin omanikud ehitasid juurde kaks tuba, osa rõdust löödi kinni laudadega ja rõdu keskele tehti trepp. Maja juurest, selge veege mäeallikast mööda, viib teek koha juurde, kus varemini asus maja, milles me elasime 1889. a. kuni 1897. aastani. Maja koosnes kolmest toast ja rõdust, mis otstel lõppes treppidega. Paremalt küljel, 15—20 sammu kaugusel, asus köök ja selle kõrval ploomi- ja pähklipuud. Maja esiküljel oli pööratud jõe poole ja selle rõdult avanes vaade Bagdadi küllale. Maja tagaküljel oli vastu näge, mille nõlvadel asusid viinamarjaaiad, kõrgemal — maisipõllud ja veel kõrgemal — tihed mets. Õue piirasid mäed. Vasakul oli väike kungas, mille harjal kasvasid männid, aga nõlvu katsid päikesest heledasti valgustatud kollased asaleaõied. Võib-olla sellest tuligi Volodja armastus kollase värvuse vastu.

Eriti maaliline oli Bagdadi kevadel, kui segunesid kõik looduses leiduvad värvused, alates kõige intensiivsemaist kuni õrnadeni, sest Bagdadi uppus aedadesse: õitsesid virsikud, mandlid, õunad, granaadid.

Mitte asjata ei ütelnud Volodja:

„Ma tean:
rumalus on eeden ja paradiis!
Kui aga lauldi sellest,
siis arvatavasti
Gruusiat,
rõõmsat maad,
mõitlesid selle all poeedid.“

Selle oivalise, kauni looduse keskel üllatas täielik kultuuri ja elementaarsete elumugavuste puudumine. Ei olnud koole, polnud haiglaid ega arste, polnud raamatukogu ega postkontorit.

Volodjal oli juba varasest lapseast suur tung kultuuri, teadmise ja seltskonna järele.

Volodja uuriv mõistus tungis alati edasi, talle oli kõik huvitav, kõike tahtis ta näha ja teada. Ta „jooksis kõige kõrgemale mäele, mäed madalduisid põhja poole“.

„Põhjas mäed katkevad. Unistasin — see on Venemaa. Sinna tõmbas uskumatu jõuga.“

See ahne, kustutamatu soov tundma õppida elu, võtta sellest aktiivselt osa, tõmbas Volodjat linna, kultuuri juurde, kiskus ta lahti esimestest tugevatest lapsepõlve ja nooruse muljetest.

Kuid esimesed muljed suurest kapitalistlikust linnast mõjusid talle valuliselt. Selles linnas tundis ta end üksikuna.

Lenini arvamus naisküsimumusest.

(Algus lk. 293.)

asjale, kui nähtusele, millega on tegemist ainult naiseltsimeestel. Ainult neile tehakse etteheiteid, kui töö selles suunas ei arene kiiremini ja energilisemalt. See on vale, täiesti vale! Tõeline separatism, ja nagu ütlevad prantslased, feminism à la rehours, pahempilili pööratud feminism! Mis on meie rahvuslike sektsioonide väära hoiangu aluseks? Lõplikus analüüsis see pole midagi muud kui naise ja tema töö alahindamine. Jah, täiesti! Õnnetuseks on veel paljude meie seltsimeeste kohta tõi see: „Kratsi kommunisti ja sa leiad filistri.“ Muidugi, peab kratsima tundlikku kohta, suhtumist naisesse. Kas võib tuua sellest neetumat näidet kui meeste külma, vaikivat nõusolekut pealt vaadates, kuidas naised vana-

nevad monotoonses majapidamistöös, kuidas nende jõudu ja aega killustatakse ning raisatakse, kuidas nende mõistus muutub kitsaks ja paindumatuks, nende südamed tuksuvad aeglaselt, nende tahe lõdveneb? Loomulikult ei räägi ma kodanlikest daamidest, kes lükkavad teenijatele vastutuse majapidamistööst eest, kaasa arvatud ka lastekasvatamine. Õeldu kehtib suurema osa naiste kohta, töölisnaiste ja nende kohta, kes seisavad kogu päev vabrikus.

Nii vähesed mehed — isegi proletariaadi hulgas — saavad aru sellest, kui palju nad võiksid kergendada naiste tööd ja vaeva või seda hoopis kaotada, tehes käetäie „naiste tööd“. Kuid ei, see on vastuolus „mehe õiguste ja auväarsusega“. Nad tahavad oma rahu ja mugavust. Naise kodune elu on igapäevane eneseohverdamine tuhandele tähtsusetule tühisajale. Mehe vana valitsejaõigus elab salaja ikka veel. Ta ori maksab kätte, samuti salaja. Naiste tagurlikkus, nende arusaamise puudus mehe revolutsioonilistest ideaalidest vähendavad viimase rõõmu ja kindlust võitluses. Nad on nagu väikesed ussid, kes nähtamatult ja pikkamisi, kuid kindlasti mädandavad ning läbi söövad. Ma tunnen töölise elu ja mitte ainult raamatute järgi. Meie kommunistlik töö naiste hulgas, meie poliitiline töö seisneb suurel osalt kasvatustöös meeste hulgas. Peame välja juurima vana „isanda“-idee tema kõige väiksemate narmasjuurteni parteist ja massidest. See on üks meie poliitilisi ülesandeid just niisama, kui on hädavajalik moodustada mees- ja naiseltsimeestest teoorias ja praktikas hästitreenitud personaal, kes teeks partei tööd töötavate naiste hulgas.

(Järgneb.)

LUGUSID LENINIST

Paadikene

Kord — jutustab üks Leningradi tööline, kes 1907. aastal emigreerus Venemaalt Sveitsi, — läksin ma oma pojaga restoran Stossenhofti vene tööliste eneseharimise-ringi töökoosolekule. Väikeses toas, kuhu me kogunesime, nägin üht inimest, kes istus laua juures ja luges prantsuskeelset raamatut.

Ma imestusin: tavaliselt tulid ma esimesena, kuid täna oldi minust ette jõutud. Ma vahetasin tervituse tundmatuga, istusin ta kõrvale, mu poiss aga läks väikese restorani klaasseina juurde ja hakkas vahtima suurt sveitsi pürskkaevu: lövi lõugadest voolas vesi suurde betoonist reservuaari.

Poisike tahtis minna välja pürskkaevu juurde, kuid ma ei lasknud.

Prantsuskeelse raamatu lugeja tõstis pea, vaatas naeratades lapsele ja küsis minult vene keeles: — Kas ta on teie poeg? Laske ta välja.

Ta tõusis üles, võttis poisikese käe kõrvale, väljus temaga restoranist ja läks mänguasjade-kauplusse. Seal ostis ta lapsele väikese puust paadikese, läks temaga pürskkaevu juurde ja ütles saksa keeles:

— Noh, lase ta vette ja vaata, kuhu ta ujub.

Ise aga tuli tagasi restoraniruumi, läks klaasseina juurde ja hakkas vaatlema, kuidas poisikene mängis paadikeseiga.

— Noh, näete nüüd, kui hea on. Kuhugi ta ei lähe. Andke talle vaid lõbustus ja ta hakkab mängima.

Publik hakkas kogunema. Tuldi sisse, teretati ja istuti ootuses.

Varsti üks tulijaist teretas inimest, kes luges prantsuskeelset raamatut, ja nimetas teda perekonnanime järgi.

Nüüd sain ma teada, kes see oli. Ma olin sõna tõsisest mõttes nagu puuga pähe löödud:

„Selline lihtne — ja see on tema? Nii suure mõistusega inimene, kogu maailmale tuntud suur tööliste asja eestvõitleja — ja see on tema?“

Ma vaatlesin teda jalgadest peani. Näen: ta kannab lihtsaid saapaid nahkrihmadega, milliseid sveitsis kannavad töölised.

Varsti avati koosolek ja ta esines ettekandega, istudes laua taga. Iga sõna oli selge, arusaadav, õpetlik. Kuid pean tunnistama, et mäletan halvasti, millest ta rääkis, kuna ma siis vähem kuulasin ja rohkem ainult vaatlesin teda.

See oli mulle haruldasel rõõmus hommik. Ja kui ma pojaga koju läksin, jalgsi kaksteist kilomeetrit, läbi Sveitsi metsatukkade, ma mõtlesin temast, inimesest, kes ennastohverdaval töötab ja võitleb kogu töötava inimkonna heleda tuleviku pärast.

Poisike aga rõõmustus aina oma väikese paadikese üle.

— Kuidas seda onu kutsutakse? küsis ta minult.

— Lenin! vastasin ma talle.

— Onu Lenin! kordas poisike vaimustunult.

ESIMENE TÜTARLAPS NIKOLAI BOGDANOV

2. järg.

Nurgas istusid kaks naist, otsides teineteisel peast täisid. Noorem neist hakkas kihistama.

— Naljahammas, urises Lissa, tõstes üles oma terava näo, ja siis vajutas pea uuesti noorema rüppe.

Lissa*), vaene lesk eit, elab küla serval ja tal on trobikond lapsi. Ta jookseb alati ringi, ravib hommikust õhtuni: küll aitab sünnitamistel, küll nõiub ja iga pala tassib koju nagu rebane laste jaoks.

Rebaseks hakati teda hüüdma tema kavaluse pärast: kord oli ta härra tiigist mõistnud välja tassida pooled partidest.

Punaarmeele noor Nataška oli pärit meie vallast, Vanjkobo külast, tragi naine oli. Ükski eit ei käinud koosolekutel, kuid tema kogus enese ümber veel kolm naist ja iga kord ilmus ning millegi üle skandaalitses. Istusid siin paljud, kõiki ei jõua loendada. Kõige rohkem torkas mulle silma väejooksiku Vrednõi isa ja olin imestunud tema siinviibimise üle, kuna meie komitee esimees Silantjev väejooksikuid eriti ei armastanud puudutada.

— Jah, ütles sepp, — noh, teeme üks suits, olen siin midagi vanema-taolist ja võtan vastu uusi juurdetulijaid.

— Ei suitseta, vastasin, kuna mulle meenus otsus ja Sanja. Naeratasin, kui kujutlesin enesele, kuidas ta heledalt naeris, kui pidasin jahti Silantjevile. Rõõmsaks läks süda, et kõikidest poistest just mina põhjustasin tema naerutuju.

— Mis eest oled sina siin? küsis sepp.

— Esimehe kolkisin läbi, sõhvasin, unustades, et sellega võin parteitute silmis kõigutada valitsuse autoriteeti.

— Noh? kõik muutusid tähelepanelikuks. — Kuidas see siis tuli ja mis eest? Teie, komnoored, peaksite ju olema tema käsutuses.

Vaikisin.

— Olete tal ju nagu käsilased: tema röövib valda ja teie aitate, tema kägistab rahvast ja teie olete abiks.

— Ei ole see nii, lasksin pea longu ja tundsin, kuidas punastusin, sest on ju õige, et komitee esimees toetus alati meile: ümbervalimiste ajal koosolekutel seisime nurkades ja tegime tema heaks kihutustööd, täitsime vallas tema poolt määratud ülesandeid nagu oma seltskonna-tööd ja üldse...

— Mis eest istun mina siin? mõirgas sepp. — Maha lüüa vaja teid, raipaid, kui teate ja siiski teete kaasa. Ma küsin, mis eest pandi mind istuma? Sovhoosi varastatud vedruvankri pärast... Tunnen ma seda vankrit, see kuulub sovhoosile ja sattus tema juurde kui kingitus valitseja poolt. Tuleb minu juurde ja ütleb: „Värvi üle, tee natuke ümber, küll ma juba tasun.“ Hea küll — tööasi, teengi. Tegin kõik ilusasti ära ja teatan oma hinna: kaks puuda jahu. Ja siis ta ütleb mulle: „Kuule, sepp, sa teed rahus minu juures tööd, sind ei puuduta keegi, sa pead seda hindama ja mind selle eest austama.“ Ja nii tähtsalt ütles ta seda, saadana nahk. Kes ta ise oli? Mittermidagi-tegija juures teenriks, kätt lakkus, tõbras, ja mina olen eluaeg rakke kättesse tagunud. Lõin põlema, sõna tuli sõna järel ja siis, ma ei salga, andsin talle vastu kõrvu.

— Ka mina tegin midagi säärast.

— Oieti tegid, komnoor.

— Mina virutasin talle mädanenud lihaga vastu vahtimist, hüüdis Lissa vaimustusega. — Ma pesin temale pesu, koristasin maja, jootsin loomi, arvasin, et rikas mees — tasub ausasti, kuid kõige selle töö eest andis ta mulle tüki mädanenud liha; süda läks täis ja tõmbasingi lihaga tal mööda kärsse. Tema siis hakkas mind taga ajama mööda küla, jooksin ees ja muudkui kirusin teda maapõhja rahva ees.

*) Lissa (õigemini Lissaa) on vene keeles rebane.

— Ka punaarmeele naine avaldas oma loo. Selts mõõtis neile maa, kündis üles ja pani seemne maha. Nüüd aga tuli tema töölistega sinna, lõikas vilja maha. Ütles, et vili läheb valla tarbeks, kuid vilja peksis oma rehel. Punaarmeele naised hakanud koosolekul kära tegema ja kõige hullemini tema, Nataška. Selle eest istubki nüüd kinni.

— Fedjka laseb ta maha, kui koju tuleb, tõesõna... maha laseb, lõpetas oma jutu Nataška. Istusin nagu nõeltel ja järjest punastusin — kui vähe olime tundnud huvi tege-
likkude asjade vastu.

— Mis eest istud siis sina? küsisin märjas nurgas istuva rābaldunud mehikese käest.

— Oleme Nadežka küla hobuseta mehed, kogunesime artelli ja tema, selle asemel et aidata meid, rentis veskid välja. Olen tume, aga väga kārarikas, selle eest siin istungi.

— Vaat, kus on alles vastik roomaja. Küll temast jagu saan, kui siit välja pääsen. — Ise tunnen, kuidas rinnus hakkab midagi liikuma ja kohisema, ennast otse tükkideks kiskuma.

— Meie, komnoored, koristame ta teelt, ütlen meestele, — laske ma vaid pääsen siit.

— Vaevalt, ütlesid mehed ja siis vaikisid raske ja sünge ilma. Mullast seintelt imbus rõskust ja märjast nurgast tõusis hingematvat õhku.

Südame all hakkas vaevama.

Järsku koputas keegi üleval.

— Serježa. Tuttav hää! nagu viskas mind üles kassiaugu juurde.

— Sina, Sanja? Sanjakene? Siin? Purusta lukk... Ma... tapan... ta kohe ära! Ma hingeldan ja suudan vaevaliselt ennast hoida libedal pinnal.

— Ära ägestu, Sergei, poisid on lennul — korjavad kaebusi ja allkirju rahva seas, homme lendab Ussatškin maakonda, ma kihutasin nad üles... Ainult argpüks Fimkin jooksis tema juurde andeksandmist paluma.

— Sanja, löö lukk eest ära. Mis seal pühitseda, ma talle näitan... ja Fimkiniga tulen ka toime.

— Serježakene... rikud kõik asja ära.

— Sanjakene, ma ei jõua kannatada... Iseennast tapan ära, kohe praegu lõon pea vastu telliskive puruks... Angistav on kõik...

— Armas Serježakene, kannata veel. Ta pistis oma käe läbi kassiaugu ja silitas mul üle näo.

Olemine läks kergemaks.

Kukkusin sepa kõrvale, pistsin pea tema suitsuga läbi imbutatud jopisse ja jäin vait.

— Poiss on tõsiselt häiritud, ütles sepp, kiskudes seljast jopi. Hoolikalt kattis ta sellega mu kinni.

Saabus õõ, august hakkas puhuma nõrka külma ja raske unes unes soniv ja hambaidkiristav mülgas.

Unes nägin midagi rõõmsat: mingid valgeis õites pöösad kõikusid, kuskilt kostis naer, pöösaste vahelt vilkus kelmikalt must kihar.

Nüri valu rinnas sundis mind karjatama. Avasin silmad: nagisevast uksest ronis välja inimene ja uks sulgus uuesti.

— Isa Vrednõi kutsuti välja maakonna nõudmisel; räägitakse, et poja asemel pannakse istuma.

„Misjaoks kutsuti ta välja, kas tõesti aetakse linna keset ööd?“ mõtlesin, katsudes rinnalejäänud musta jälge.

Meenus ka Vrednõi ise, kelle kohta levis ümbruses kuuludus kui väejooksikute julgest hobustehist; meenus tema nelinurkne nägu ja jöhker suu.

Vrednõi tantsib vahvalt vene rahvatantsu kamarinskajat, tuli veel meelde ja sellega kadusin jälle unustusse, hingates sisse suitsulist, nii meeldivat hõngu sepa jopist. —

3.

Hommikul needsamad miilitsamehed Dulin* ja Smorkulin** (nii hüüti neid, esimest joomise pärast — puskarit ei joo, vaid kaanib sisse —, teist alatise nohu pärast; meie küla on leidlik hüüdnimede peale) viisid mind ülekuulamisele. Viidi aiatetaguseid teid, et rahvas ei näeks, ja — otse valla miilitsasse.

Valla miilitsaülema sms Grivakov istus, karvased hiiglasuured käed ristamisi rinnal, kõrval portfell ja piits. Esimest korda tundus see mulle mittesobivana.

— Noh, kuidas siis oli?.. Räägi! Ta vaatas mulle otsa silmadega, mis olid hoopis teissugused, kui olin näinud varem.

— Kas õpetajanna rääkis augu pähe?

— Grivakov, jäta tembutamine.

— Vait, molu! Sulle, täitunud kontrrevolutsionäär, pole ma kellegi seltsimees!

— Kutsuda välja komitee esimees ja komnoorte sekretär! Dulin ja Smorkulin lahkusid.

— Vaat, mis ma sulle soovitan, ütles Grivakov pehmemalt, — esiteks jäta kõik see jändamine, õpetajanna, selle raibe kihutame minema, et ta klaverit ei paluks... Ja sina sõida kuhugi ära ja tehtud.

— Grivakov, see tähendaks ju lurjuse paigalejätmist. Mis eest istuvad sul mehed? Kelle puudadega on ta oma maja kokku kandnud?

— Purustad oma pea... ütles süngelt Grivakov... — Ära sa mõtle, et siin on poisikesed mängus.

Külge ees ajades tuli Silantjev, ja vaadates kõrvale ning vilistades, kõndis tema järel sekretär, meie Fimkin...

— Ülekuulamise kohaselt, raporteeris Grivakov, — vastab kõik tõele: komnoor Alehhin langes väikekodanluse mõju alla, korraldas skandaali ja avalikult astus üles nõukogude korra vastu; istudes milikas koos kulaku-elementidega, lubas terve rakukese kaasabil laiali ajada kohaliku nõukogu. See kõik on olemas miilitsa protokollis. Nüüd, seltsimehed, korraldame parteirakukese juhatuse koosoleku ja heidame välja komnoorte ühingust sellesinase elemendi.

Mul oli vaheldumisi kord külm, kord palav. Kõik kolm on rakukese juhatuse liikmed: Silantjev — sekretär, Fimkin ja Grivakov — liikmed. Kiiresti viskasid nad paberile protokollid ja resolutsiooni.

Välja heita uue sisseastumisõigusega...

— Fimkin, ütlesin ma, kui keel hakkas jälle liikuma, — Fimkin, kas mõtled seda tõsiselt?

— Lurjustega ma ei kõnele...

Pea hakkas ringi käima, kuid jõudu kõrvakiiluks jätkus veel.

Siis sidus Grivakov mul käed selja peale kinni ja Silantjev, ise hüpeldes, lõi mind näkku, kuidagi erilisel kratsivalt... Dulin ja Smorkulin võtsid mind jalast kinni ja mõõda musta põrandat vedasid mind tagasi augu juurde...

Nagu läbi uue kuulsin Fimkini häält: — Ussatškin tuleb kinni püüda, ta sõidab rakukese ülesandel selle asja pärast maakonda... terve valla on nad juba üles kihutanud... Mustust kogutakse sinu peale, Silantjitš, ja ka minu peale, Grivakov... ta sõidab homme hommikul.

— Ussatškin sõidab?

— Ussatškin.

— Kägistan ta ära nagu koerapoja, ei ütelnud, vaid mõirgas Grivakov, kuid võib-olla teadvuse kadudes see ainult kõlas mulle nii.

Arkasin sepa kõrval.

— Kas peksti? küsis ta tasa.

Tahtsin vastata, kuid kurgust tuli ainult mingi karjuv haukumine, siis hakkasin tema kätel visklema ja pugusin nagu koerakutsikas tema lõhkirebitud karvase rinna vastu.

— Pole viga, pois... meid kõlki peksti, homme pääseme siit välja... Ei kingi me neile midagi... ütles sepp värisedes ja ärevalt.

— Ta on veriseks pekstud, veriseks! Lissa kummardus minu kohale. — Sa vaene kannataja!

Tundsin tema käsi oma näol ja see pani minu nutma nagu lapse. Lissa tõstis mu pea oma põlvedele, silitas ja rääkis midagi imeilusat ning nõiduslikku; kõik augus vaikisid ja, imelik, ma rahunesin.

— Ossip, ütlesin sepale, — mis sa rääkisid homse kohta?

— Homme läheme siit välja...

— Kes laseb meid välja?

— Talupojad... homme on nendega lõpp... lõpp sellel

*) Dulin on tuletatud venekeelsest sõnast dutj — ajama, puhuma, kaanima.

**) Smorkulin on tulet. sõnast nasmork — nohu.

nõukogul... Liiaaks palju oleme kannatada saanud... Tead ju isegi.

— Tähendab, tuleb mäss, mu süda jäi peaaegu seisma.

— Kõik tuleb... poetas sepp ja jälle tekkis augus vaikus, nii suur vaikus, et oli kuulda, kuidas seintelt nirises alla niiskust.

Sitgesin silmad ja kujutlusse tekkisid mõirgavad rahvahulgad, viglaletõstetud Silantjev, häire ja tema tules lõõmavad majad... Tükkideksrebitud Grivakov, piits viitutõmbunud suus. Ja siis... sõjakooli kursuslastest moodustatud karistussalk, sirged sinelid ja korralikud tihedais mähiseis jalad, kuulipildujate rohelised lõuapärad ja ajaleheteade „kulakliku“ mässu mahasurumise kohta. Nägin vaimus ebamugavat talupoegade ühishauda ja Silantjevi pidulikku matuseid imeilusa muusika saatel: „Te ohvriteks langenud...“

Kas tõesti tuleb?

4.

Lamasin kaua ja vaatasin üles. Just minu kohal paistsid läbi laialivajunud katuse kahvatud õhtutähed. Otse katuse all, kuid nii kõrgel, et käsi ei küüni isegi üles hüppates haarama, on ristpalk, mille külge poos end kord paastuajal siia istuma pandud rändkaupmees. Hiljem räägiti, et Grivakov ja Silantjev olid tema paljaks röövinud, kuid mina seda juttu ei uskunud.

Silmitsesin hulk aega ristpalki ja kujutlesin, kuidas ta end poos; võttis vist palju aega, enne kui jõudis heita nõõri üle palgi.

— Kas on kellegi nõõri? küsisin.

— Mul on vöö, vastas hall mehike, kes istus pakul just haisva nurga juures.

Võtsin tema vöö, astusin sepa õlgadele, viskasin vöö üle palgi ja ronisin üles. Lõhkusin katust käte ja peaga, kusjuures iga vigastus tekitas talumatut valu, ja kui ma siis lõpuks oma keha august üles kiskusin, hakkas mu pea ringi käima ja ma veeresin pehmelt sammaldunud katusest alla.

Õnneks kasvasid all nõgesed, see värskendas korraga ja sundis jalule hüppama. Hoides käsi vastu katkist ja verdtilkuvat pead, jooksin otseteed Ussatškini maja poole. Ussatškini majas põles tuli. Lõin jalaga kõrvale koera Žutšoki, kes mind ära ei tundnud ja metsikult haukuma hakkas, ning tõmbasin ukse lahti.

Ussatškin kahvatus, Sanja juuksekihar löi värisema ja juuksepeandla kivike helkis korra; teised, kes olid kummargil laua juures, tõusid üles. Terve rakuke oli koos, välja arvatud Fimkin. Jutustasin takerduval keelel kõigest, mis oli juhtunud ja mida mäletasin. Mässu kohta oli neil tekkinud aimus juba siis, kui korjasid vallas kaebusi.

— Hobustele, Ussatškin, Silantjevi hobustele ja... õhe — ajame nad kasvõi surnuks, kuid peame linna jõudma! Me ei tohi asja nii kaugele lasta minna!

Sanja silmad löid järsku särama, ta tuli mu juurde, ja lausumata ühtki sõna, suudles mind huultele.

Soontes hakkas veri palavamalt voolama, ajasin enda sirgeks ja tundusin enesele suuremana, kui olin...

— Noh, poisid, julgelt pihta... mina teid juba ei reeda.

— Meie oleme õige asja eest väljas, ütles rahulik Goloval ja istus tagasi pingile.

Ussatškin muljus paberid nahkkotti, riputas selle üle õla, võttis jumalakuju-nurgast nagaani ja astus ukse poole.

Läbisime viljaaiad, ronisime üle madala aia, läksime jõest üle, ja hiilides põõsaste varjul, lähenesime lagendikule, kust kuuldus sõovate hobuste isüaratavat ragistamist.

— Kes seal on? hüüti ja kaks olendit kargas püsti.

— Omad inimesed, ütles rahustavalt Ussatškin, võttes nagaani ja juhtides selle karjustele. Ta ise oli kasvult väike, saapad jalas. Ta väga suured ning lõkgetulest punased kõrvad rippusid kuidagi naljakalt. Käes hoidis ta kohmakat ja hügel-suurt nagaani.

— Ainult Silantjevi hobuseid vajame, muud midagi; aidade nad kinni püüda ja hiljem võite edasi jutustada, kuidas kõik oli, seletas Ussatškin rahulikult.

Ah, sa saadan, küll ehmusid. Vanemal karjusel tuli aru pähe ja ta jooksis püüdma Silantjevi hobuseid meie jaoks.

Varsti tundsin enese all Silantjevi täissõõnud täku meeldivat sadulselga. Ta laskus parajasse traavi. Oõtsusin nagu hällis ja minu ees lainelistel põldudel tantsis täiskuu veidrat tantsu, joostes aeg-ajalt puulatvade taha varju.

Sõitnud ära umbes pool versta, nägime künkalt Silantjevi maja poole veeremas karjuse kogu. Pahatahtlik mees. Teda huvitab vist Silantjevit meile kannule ajada ja siis vaadata, mis sellest välja tuleb.

— Kihutame, hüüdis Ussatškin ja hall hobune tema all ajas ennast tagumistele jalgadele.

Sõduririhma vaskpandlaga andsin õrnale tükule tugeva löõgi, ta hirnatas valust, tõmbas kõrvad pea ligi ja hakkas siis kassilikkude hüpetega kihutama mõõda tolmust teed.

Kihutamine mattis kuidagi meeldivalt-magusalt hinge kinni, kõik muutus minus nii kergeks, et tundus, nagu võiksin, eraldudes hobusest ja hõljutades käsi tiibadena, tõusta kohe lendu. Maruõlise karussellina keerlesid meist mööda kuuvalguses mitmevärviliselt helkivad põllud ja selja taga kees tolm nagu trehtris.

Ühel hetkel näis, et me ei peatu enam iialgi, järgmisel pidasin kõike unenäoks. Akki tundsin tuima valu külje sees ja kuulsin hobuse metsikus norskamises reetlikku, sisisevat vilehäält. Veel veidi ja siis prantsatab loom esimestele jalgadele, langetab oma lumivalge pea teetolmu ja suust roomab välja must verenire.

Kujud täkk lisas ikka veel juurde ja juurde ning tagant kord lähenesid, kord kaugenesid Ussatškini mära hirmuga-täidetud hiigelsuured silmad.

Silmates üleveo-kohal tulukest, peatasin hobuse; ta jalad tõmblesid sagedate värinate käes ja seismajäämine nõudis talle kohutavat pingutust.

Siis pani ta oma ilusa pea mära õlale ja oigas.

Mära oigas tasa vastu, justkui inimene.

— Oleme hobused ära ajanud, ütlesin Ussatškiniile.

— Vaata, siin on jälle üks kari.

Tõepoolest... all, madalamal õitses sõnajalana väike lõke ja ümberringi mustendasid hobused ning helisesid kellukesed varssade kaelas. Ronisime hobustelt maha, ja tuikudes ning vedades järel tuimenenud jalgu, läksime uut vahetust otsima.

Lõkke ääres oli kümmekond last ja punase ninaga hall mees jutustas lastele isesuguseid veidraid lugusid pühakutest. Tõmmates sügavamale rippuvatele kõrvadele oma nahkmütsi, astus Ussatškin tule juurde.

— Püha vanamees, anna meile kaks hobust... Kui oleme linna jõudnud, saadame tagasi.

— See tähendab, kuidas... ei saanud mees aru.

— Tahame kõige paremaid. Ussatškin tõmbas pükstest naagaani ja siis sai mees asjast kohe aru.

— Ri-i-sutakse, hakkas ta karjuma ja haaras tulekumas punetava käega Ussatškiniil kõrist kinni. Pistis revolvi, mille sain Ussatškini käest ära tõmmata, mehele kaenla alla, ja hoides riivamast tema ihu, vajutasin kukele.

Tuli kees üles, mees kiljatas nagu külma vette kukkunud naine ja vajuks siis silmi jõllitades tasakesi rohule.

Lapsed lendasid laiali nagu vihmapiitsmed, röökidest täiest kõrist ja pillates valjaid ning kuubi.

— Onu, tõuse üles, ma lasksin ju mööda.

— Onukene, näita hobuseid või ma lasen sulle kõrva, kui sa surnud oled!

Mees kargas püsti ja omaette pomisedes jooksis siblivate sammudega hobuste juurde.

Kui meie ees seisis kaks hobust, kuulsime teel kabjaplaginat. Ussatškin kuulatas.

— Serježa, ütles ta, — järele nad meile ei jõua, kuid Zaretšnõis on telefon ja Silantjev on igal pool oma käsilased — nad võivad meid kinni võtta.

— Me ei tohi neid jõest läbi lasta.

Parv oli jõe teisel kaldal. Ussatškin istus mustale ruunale ja laskis tal ujuda. Kuulasin pinevalt vee vulksumist ja teiselt poolt lähenevat plaginat. Kuuldes vastaskaldalt, kuidas hobune vett ära raputades puristas, läksin oma hobuste juurde.

Hobused seisid nukralt, hoides päid üksteise peal, ja ohkasid ikka veel. Viisin nad madalasse orukesse, panin kammit-sasse ja jooksin siis ruttu tagasi kaldale ning peitsin end järsu kalda varju.

Kuuvalgele teele ilmus suurel tugeval hobusel Grivakov. Tema kannul traavisid Dulin ja Smorkulin. Mu süda hakkas kiiresti taguma. Panin käe südamele, et tasandada ta vasardamist, ja lasksin paugu õhku. Kõik kolm pöördusid otsekohe põdsastesse ja hüppasid hobustelt. Kas Dulin või Smorkulin, seda ma ei tea, kuid üks nendest kukkus. Ehmusin, mõeldes, et kas ma ettevaatamatuses ei lasknud talle pihta... Minu ülesanne ei olnud nendele lasta, vaid kinni pidada. Ei jõudnud ma veel kolmenigi lugeda, kui juba välkusid nende laskude tuled. Siis algaski mäng. Paugutades tähelepanu ärajuhtimiseks, jooksin põosa juurest põosa juurde, muutudes üheks mättaga, heites kraavi, ja sel kombel vedasin neid enese järel kaldast mööda edasi, nii kuidas soovisin.

Grivakov polnud rumal. Ta saatis oma jäljeajajad mind piirama ja kaldaääre alt välja ajama. Arvasin juba, et ma ei pääse nende käest, kuid kaval kuu kimbutas neid, heites ümberringi nii kummalisi varje, et raske oli kindlaks teha, palju inimesi võtab aktsioonist osa ning kus asuvad omad, kus võõrad. Nad lasksid ettevaatlikult, et mitte üksteist tabada, ja ühe nina alt libisesingi parajal momendil mööda.

Orukese juures lasksin järgemööda kaks pauku; see kõlas, nagu oleks kaks inimest lasknud, ja siis jooksin minema. Nad jooksid mulle järele, nii et põdsad raksusid; mõtlesid vist, et on osavalt ennast välja keerutanud, ja ei teadnudki, et hea tahtmise juures oleksin võinud mõlemale kuuli kereesse saata. Hüppesammul jooksin hobuste juurde, istusin tükule selga, lasksin kuuldavale ulja vile ja hakkasin ajama. Süda pakitses

rõõmust, et vedasin neid ninapidi selles mängus eluga. Millise pahameelega pidid nad jooksmas oma hobuste juurde, kelle lähedusest olin neid umbes verst maad eemale meelitanud! Mära ei jäänud minust maha, traavis kõrval, hõõrudes küljega minu jalga. Ja Grivakovil ei tule mõttessegi, et Ussatškin jõuab juba hommikuks linna.

Grivakov oli maruvihane ja tema piits oli nii valus, et suur hobune ta all hakkas mulle järele jõudma. Hobused hakkasid alla vanduma. Arvestades Grivakovi soovi mind maha noddida kusagil kaugemal külast, jätsin hobused teele, jooksin üle põllu ja võtsin suuna külale, otse läbi metsa. Läksin umbropsu ja teravad põdsad rebisid mu rõivad puruks. Vanem õde oli juba üles tõusnud, et teha tuld ahju, ja nähes mind nii räbaldununa, turtsatas ja kattis näo põllega. Jõin kalja, pesin ennast, vahetasin rõivad ja meeldejäädud päeva sündmustele astusin vastu igati valmis olles.

5.

Mäletan nagu praegu — Sanja palav käsi tuksub minu omas... Kellatornis tõmbleb ja oigab häire, paiskudes laiali mööda küla, kandudes kaugetele põldudele, ja tulise keelena peksleb kellade all kellamehe punane habe. Tuul ajab lehti ja häire ajab kiriku juurde sassi mehi, naisi ja lapsi. Hoides üksteisel käest kinni, jookseme ka meie sinna, kiriku aia äärde, kus vehitakse juba kirvestega ja vikladega ja karjutakse mõttetuid sõnu. Mäss on alanud.

Me ei jõudnudki veel pärrale, kui rahvahulk juba vajus vallamajast mööda, sinna augu juurde, kus istusid sepp, Lissa ja paljud teised minu seltsimehed. Kõlises eest ära löödud lukk.

Esimesena astus august välja sepp, tegi laia ristimärgi, tõmbas heleda päikese käes silmad pilukile, kummardus rahva ees laia liigutusega maani ja igauks meist võis näha uusi halle juukseid tema peas. Sepp vaatas vaikivale rahvahulgale ja ütles: — Tänan teid, külarahvas.

— Tegi ta sulle ülekohut? küsis rahva seast ettepoole astudes Lukašin, kõikide poolt austatud vanamees, ja näitas kinniseotud Grivakovile, keda hoidsid neli punetavate nägudega ja sasitud peadega meest.

— Tal on õigus ülekohut teha, sest ta on valitsus, ütles sepp tasa.

— Mitte iga valitsus ei tohi ülekohut teha! hüüdis vanamees. Rahvas sai sellest hoogu ja üks Grivakovi kinnihoidjatest, Jegoruška Koblov, virutas Grivakovile kukla pihta...

— Vajame valitsust, mis ei tee ülekohut, nii ütles ka Lenin Moskvas; need aga on eluõigijad, need me hävitame. Lenini juurde läheme. See pole ju õige, et sina seda meile lubasid? Sõdurid sõitsid Piiterist, seletasid, mida rääkisid sina. Meid petta ei saa, küll me teame!

Kõrge häälega karjus vanamees viimased sõnad ja see pani rahva värisema.

— Vaat, mis: kellele tema tegi liiga, see tehku nüüd ka temale, siis läheb süda kergemaks, lõpetas vanamees. — Löö teda, Ossip...

— Kui rahvas käsib...

— Käsime, löö teda, löö! Rahvas hakkas rahutuks minema. Sepp ligines Grivakovile hardumusega, nagu astuks pühakuju ette, ja hoides varrukast, löi talle näkku... Rahvas tormas ettepoole.

Veel hetk — ja Grivakov oleks kistud tükkideks, kuid august hakkas välja ronima Lissa, sugemata peaga ja kõhn, ning ajades käed harali, hakkas halisema:

— Kus on see timukas, kus on see rõugearmiline saadan?

Rahvale meelestus otsekohe Silantjev ja ta voogas metsaserva poole, kust läikis vastu Silantjevi uus, vaigune palkmaja. August ronisid neljakäpukil välja ülejäänud, hallitunud kogud, ajades ennast vaeviliselt jalule ja varjates segaseid silmi päikese eest. Silmasin ka seda mehikest, kes istus kogu aja paku peal vastikus nurgas. Naljalt hüppeldes jooksis ta rahvale järele, hoides midagi kramplikult rusika sees.

— Meie ei lase tappa! Jõuame nendele silla juurde ette, ütles Sanja, vaadates kokkukogunenud komnoortele.

— Poisid, sillale! hüüdsin mina ja panin jooksu läbi põldmarja- ja metskirsi-põdsaste. Jõudsime rahvast ette ja hingeldades ronisime sillale, mille ehitas üle jõekese Silantjev — omaenda tarveteks.

— Noh, ütles rahulik Vanjka Golovel, — küll me nad rahustame, kõik on omad talupojad, väejooksikuid pole esialgu veel näha.

Rahvamass vajus juba silla juurde. Eesolijad muutusid meid nähes kohmetuks.

— Kodanikud! hüüdis Sanja heledalt, tõustes kannule silla kõrval. Rahvas jäi imestunult seisma. — Kodanikud, mida kavatsete teha? Te tahate iseennast hävitada. Ärge määrige oma käsi nende parasitidega! Pistame nad parem auku. Las tuleb linnast valitsus ja mõistab nende üle kohut. Kas Nõukogude valitsus on süüdi, kas teab Lenin, missuguse parasiiidi olete enesele üles söötnud? Tema arvab, et saate ise

omadega hakkama. Näitame teadlikkust! Pistame nad auku. Tulgu kolm usaldusmeest, läheme ja areteerime Silantjevi. Tulgu kolm meest minuga kaasa.

— Mis sina siia ette hüppasid, mis sa piuksud... sinu... Hoogene Petruha tahtis virutada Sanjale ja maha lükata kannult, kuid pani siis kähku kämbla suu ette, jättes ütlemata poole sõnagi. Talle meenus, kuidas Sanja päästis ta haiguse käest. Tal valutas kord kõht. Kogunesid kokku posijad-eided.

— On paigast ära! Hakkasid nad siis teda ravima: savipottidega ja üle läve vedamisega, jalgupidi ahjult alla raputamise. Sanja elas temast üks maja kaugemal. Kuulis tema haigusest ja kutsus velskri. See tegi kindlaks, et Petruhal on kõhutüüfus. Vaevalt-vaevalt ravis terveks. Sellest ajast peale austab Petruha Sanjat ja nad teretavad teineteist kätt-pidi.

— Aleksandra Matvejevna, hoidu pattu tegemast, ütles ta, võttes auväärse ilme. Ja kogu rahvas, sattudes meile, jäi kuidagi pünlilikult paigale.

— Kodanikud, kõik te tunnete mind: vaat, seal on naaber Jegor Koblov, seal teine naaber Klim, seal onu, seal minu isa, kas tõesti hakkab ma teid petma? Tean ainult, et Nõukogude valitsus on meie poolt. Toimime siis ka revolutsiooniliselt, valime kolm inimest, areteerime Silantjevi ja paneme auku istuma. Kui ise hakkame kohut mõistma — kuritegevuse eest meid kiitma ei hakata. Võtke mõistus pähe!

Müra summutas tema sõnad.

— Võtke aru pähe, mehed! kraaksusime meie.

Vastuse asemel tungisid meie juurde naised, näost punased ja sassis juustega, ning sülitades meile peaaegu näkku, hakkasid karjuma:

— Kuulake teda, poistega jändajat, vaat, kus veel esile-tikkuja! Haarake teda patsist, haarake, eided!

Esimesena tungis tema juurde Petruha naine Darjka, kes oli Sanjale vihane tema perekonnaellu tungimise ja mehe ravimise pärast, seda enam et mees hiljem naeris tema nõidumiskunsti üle. Petruha naine ei jõudnud veel tegedeni minna, kui juba Petruha haaras oma naisukese juustest ja sundis maha istuma.

— Ära puutu, tõbras! Darjka hakkas vinguma ja krahas Petruhat habemest. Rahva tähelepanu pöördus perekondlikule etteastele ja seda momenti kasutas Sanja.

Auväärsed mehed, nagu sepp, vanamees Lukašin ja punajuukseline kellalööja Lekseitš, kogunesid Sanja ümber ja läksid koos temaga Silantjevi maja poole.

Hingasin kergendatult: mulle näis, et kõige hädahohtlikum silmapilk, naiste vahelesegamine, on möödunud. Samal ajal lõppes ka tähelepanu kõitnud perekonnastseen.

Darjka sulistas vees nagu part ja pesi oma lõhkiöödud nina. Petruha silus oma pead ja sülitas. Rahvas hakkas ärkama.

— Asjatult tahate tema vastu armulised olla, ütles jahimees Klim, — peaksime hulgana minema ja tema pesa laiali tallama — midagi ei tehta meile selle eest.

— Öigus! Ja punase kuke peaksime ka lendu laskma!

— Ja tema oma soolikad laseme välja siinsamas, sillal.

— Muidu aga, kui võimud söidavad siia, mõistetakse kohut ikkagi ainult meie üle.

— Keda kuulate — tüdrukut?

— Pole veel hilja — läheme!

— Terve rahvaga vajume talle peale.

— Tallame puruks selle jäleda eluka!

— Laseme käia... saab kordki nalja. Ohoo — uhh — viled, uus laine hakkas peale veerema.

Seisime tiheda seinana, kattes tervet silda, ja igaüks meist võttis vöö vahelt ühe niisuguse asja.

— Tagasi! karjusime kooris. — Sellest tuleb verevalamine!

Rahvas hakkas tammuma. Eesotsas olid kõik tuttavad talumehed, kuid nende seast astus välja ühe silmaga jahimees Klim ja suunas meile oma kahe rauaga püssi.

— Tee vabaks, nõgeseseeme!

— Onu Klim, ütles Golovel rahulikult, — ära mängi.

Onu Klim naeratas ootamatult: — Ah, te koerapojad, kelle peale te sihite, mis? Oma naabrite peale!

— Häbematud, ütles etteheitvalt Avdei, minu naaber.

— Kas teie ise olete kenad?

— Saksad, hüppas ette Lissa, — kuulake, mis ma teile ütlen: häbistama peab Silantjevit, aga tappa ei tohi. Jah!

Talumehed hakkasid naerma:

— Ah, sa sorgus juustega nõid, või hakkad ennast peenelt väljendama — saksad!

— Asi on tõsine! Tahestahtmatult väljendad siis ennast mõnesugusel viisil.

— See on õige, toetas teda Avdei.

— Kuid häbistama peab tingimata.

— Sellega oleme ka meie nõus, ütles Golovel basshäälega.

Rahvas istus kändudele, mõned tulid silla peale ja tegid ühes meiega suitsu. Rikkusime oma otsust, olles teadlikud, et pärast ühist suitsutegemist läheb inimese süda nagu kerge-maks. Siin koha peal võttiski see kuulus mäss pöörde rahu poole.

Sillale toodi takerduvalt liikuv Silantjev ja lõbusa rongina liiguti läbi küla, vedades järel kaht sõbrakest nagu mustlased karusid. Auväärsed talumehed muutusid lõbusaks ja tegid „ülemuse“ nina all igasuguseid tempe: üks keerles rattana, teine kasvatas tiritamme; kõiki tabas mingi ulakusetarve pärast seda, kui see mehike, kes istus haisvas nurgas, ajas torru huuled ja puistas rusika seest Silantjeville pähe kätputäie eriti selleks püütud ja alalhoitud putukaid; tiriti välja lõõtsamängija — noor Sidorka — ja veeti kuni õhtuni vaesekesi mööda küla ringi nende kohta seatud laulukeste saatel. Ööseks toodi nad augu juurde ja lasti koomilise pidulikkusega alla.

Hädaoht oli möödas, sest mässu tegid mitte kulakud, kelle kambameheks oli Silantjev, vaid kehvikud, kes on niisugustes asjades lihtsamad, ja õnneks puudusid ka väejooksikud.

Pärast kõiki süütuid lõbustusi läksid nad nagu lapsed, kes on varastajat kassi teetolmus vintsutanud, oma kodudesse ja asusid sööma ning heitsid magama.

Lissa lapsed olid temata toiduotsinguil kõik laiali läinud naabrite juurde ja kaua-kaua, kuni hilisõhtuse ehatunnini jooksis ta ringi ning kutsus neid heleda häälega kokku. Aga täpselt nagu rebane oma poegi.

Otse magamajäämise eel ajas üks auto oma hiigelsilmade välkumisega terve küla ärevaks, nii et isegi need lapsed, kes olid öisesse karja minemas, hakkasid hirmust uluma, rääkimata päris pisikestest. Autoga tuli terve tšeka ja maakonna ning täidesaatva komitee esindajad. Autojuhi kõrvalt vahtis kuulipilduja suu. Keskel istus Ussatškin, müts lükatud tagapoolega ette.

Autost olid talumehed täielikult võlutud — esimest korda nägi meie küla sellist riistapuud.

— Maksis kära teha!

Hiljem oli kohus ja nõukogu ümbervalimised. Silantjev poos enese kurvastuse pärast üles sellesama ristpalgi külge augus. Tal oli ainult üks unistus: maja, klaver ja paradiislik elu; see varises kokku ja Silantjevil rebenes sisikond.

Fimkin jooksis häbi pärast minema — mitte ükskõik kuhu, vaid sõtta, et lunastada oma süüd. On vist vähehuvitav, et klaveri saime tagasi. Kuid kui palju oli seepärast tüli ja kõik Sanja tõttu!

Valisime ta sekretäriks — võib-olla rahuneb: hakkab maakonna komiteega kirjavahetust pidama, mis on tüdrukule kõige kohasem tegevus. Ja selle aja sees meie kasvatame teda.

Võiks öelda, et sellega lõppeski klaverilugu. Kuid kas maailmas on üksainus klaver? Seiklusi oli meie rakukesel veel küll ja küll. Jutustan kõigest järjekorras.

7.

Pärast klaverilugu saabus viimaks ka kauaoodatud etendusepäev. Etendus töötas kujudena erinevaks: siamaani polnud meil naised veel osi mänginud. Paneme poisid rõivaisse ja nad teevad kõike mitmel viisil: kord piuksuvad rinnalapsena, siis unustavad ja mõirgavad jälle basshäälega! Ja rahvas räägib:

— Vaat, kus eit — on ennast ära joonud!

— Ei, see on naiskommunist, aga mitte eit...

Ja veel paljugi säärast. Kas oli meil hea kuulata niisugust mängu arvustamist?

Seekord mängisid naiste osi tütarlapsed, kuid vanaeite ei tahtnud keegi mängida, olgugi et vanaeit polnud pursuilik. Ühele tüdrukule tehti ettepanek — ta hakkas kibedasti nutma. Naiskooliõpetaja võttis osa siiski vastu, olgugi ohates. Näidend oli pealkirjata. Kindlasti oli tal kord pealkiri, kuid keegi oli piltide vastu huvi tundes kaaned ära rebinud. Kaantega koos läksid kaduma ka tegelaste nimed ja need tuli välja kirjutada ning aimata, kui vana keegi on ja kuidas ta välja näeb. Uurisime kaua. Vanaeide avastasin mina kõikide kurvastuseks, avastasin seetõttu, et näidendis oli öeldud:

„Valge polkovnik (peksab vanaeite nuudiga): — Praetud pörsas olgu laual!“

Nende sõnade tõttu tekkiski lavale vanaeit. Kuid nimi — kust võtad selle? Eksituse vältimiseks panime pealkirjaks „Revolutsiooniline näidend“. Pärast etendust oli ette nähtud tants ja muidugi ka „kõiekese“-mäng. Sissepääs võimaldati naela rukkijahu või hirsitangu eest, mille eest pidi tellitama ajalehti ja „Kommunismi aabits“. Rahvast tuli vooarina. Vasja Golovel kaalus margapuuga kaupa ja valas kottidesse — leivajahu eraldi ja hirsitangud eraldi. Töö käis kiirelt.

Ka hädaohu-küsimus oli lahendatud: lõõtsamängija Likanjka oli rääkinud Vrednoi enesega ja väejooksikute hobustejuht oli küll lubanud ilmuda terve oma jõuguga, kuid takistus etendusele mitte teha.

(Järgneb.)

Nõukogude naise seisund perekonnas

Stalini konstitutsioonis § 122 on naise kui kodaniku põhiõigused järgmised:

„Naisel on võrdsed õigused mehega kõigil majandusliku, riikliku, kultuurilise ja ühiskondlik-politilise elu aladel. Nende õiguste teostamist tagab naisele mehega ühesuguste õiguste kindlustamine tööle, töötasule, puhkusele, sotsiaalkindlustusele ja haridusele, ema ja lapse huvide riiklik kaitsmine, raseduse-puhkuse võimaldamine töötasu edasikestmisega, laialdane sünnitusmajade, lastesõimede ja -aedade võrk.“

Need naise põhiõigused ei ole üksi põhiseaduse deklaratsioon, vaid kõik eri seadused on siiralt kooskõlastatud selle põhiseadusliku deklaratsiooniga.

Konstitutsiooniga naisele antud võrdõiguslus mehega esineb eriti silmapaistvalt tema perekonnaelus, mis säitud lähemalt perekonnaseaduses.

Naise ja mehe täieline üheõiguslus on peatunud, mis eraldab Nõukogude Liidu perekonnaõigust kõikidest teiste maade seadustest, millised on rohkem või vähem ikka üles ehitatud mehe ülevõimu põhimõttele. Abielu sõlmimisel ja abielu lõpetamisel on naisel needsamad õigused, mis mehel. Lastekasvatamisel on emal võrdsed õigused isaga. Isiklikes ja varanduslikes suhetes on naine ja mees täiesti üheõiguslikud. Kummalgi abielupoolel on elukoha, elukutse ning tööala valikul võrdne õigus ning iseseisvus.

„Abielu on vabatahtlik ja vaba naise ja mehe liit,“

deklareerib edasi Nõukogude perekonnaõigus. Abielu sõlmimise takistused, mis figureerivad teistes seadusandlustes rohkearvuliselt, on Nõukogude Liidus viidud miinimumini. Abielulahutus on lihtne ja vaba. 18. det. 1917. a. anti dekreet abielulahutuse üle, mis sättis abielulahutust kummagi abikaasa ühisel nõudel ja ka ühe abikaasa ühekülgsel nõudel. Põhimõtteliselt on see kehtiv kuni siiani. Vormilisi abielulahutuse põhjusi Nõukogude seadus ei tunne. Ka abielulahutuse asjaajamise kord on lihtne. Et takistada kergemeelseid abielulahutusi, on kõrgendatud abielulahutuse registreerimise maksu (27. juuni 1936. a. seaduse järgi on esimese lahutuse registreerimise maks 50 rubla, teise — 150 rubla ja iga järgmise — 300 rubla) ning sama eesmärgiga tähendatakse abielulahutused ka passidele.

Kolmandaks eriti rõhutatud põhimõtteks Nõukogude perekonnaõiguses on abielu monogaamiline põhimõte. „Kommunistlikus manifestis“ mõistsid Marx ja Engels täielikult hukka poliügaamia igasugusel kujul, s. o. ka selle kaju poliügaamiast, mis kannab tsiviliseeritud maailmas prostitutsiooni nime. „Prostitutsioon,“ ütles Engels, „põhineb eramanduse alusel ja peab kaduma koos sellega.“ Mitme naise või mehe pidamise keeldu seadus sanktsioneerib ka asjaoluga, et abielu registreerimisel on abielu sõlmimine takistatud, kui üks pooltest või mõlemad on kellegi teisega faktilises, s. o. registreerimata, vabas abielus. See tähendab, et ka faktilise abielu peab seadus ettenähtud korras enne lõpetama, kui tahetakse uut abielu sõlmida. Mitme naise või mehe pidamine on karistatav kriminaalkoodeksi sätete põhjal.

Vanemate õigused laste huvides.

Lähtudes seisukohalt, et naine ja mees on abielus täiesti üheõiguslikud, ei luba Nõukogude perekonnaõigus mingit vanemlikku ülemvõimu laste suhtes. Õigused, mida vanemad omavad laste suhtes, on ühtlasi ka vanemate kohustused laste vastu. Kui need õigused rakendatakse laste huvidele mittevastavalt, võib kohus vanemalt need õigused ära võtta.

Vahe abieluliste ja vallaslaste õigusliku seisukorra vahel on täielikult kaotatud.

Juba Oktoobri-revolutsioon lammutas vahe abieluliste ja vallaslaste vahel. See põhimõte leidis rakendust ning on püsinud siiani Nõukogude perekonnaseadustes. Juba üksi sellele asjaolule ja teerajamisele võib kogu inimkond tänulik olla. Ka kodanlikes riigis on võitlusi peetud selle iganenud ja ebanimliku vaheseina lõhkumiseks, kuid kui vähe tagajärgi andev on see võitlus olnud, seda teavad need, kes sellest osa võtnud või seda jälginud. Põhjuseks oli asjaolu, et seadusandjate enamus oli iganenud patriarhaalse mõtteviisiga, kes kaitsesid oma seisukohti nn. „ühiskonna moraali“ relvaga, kusjuures keegi ei suutnud neile sedagi selgeks teha, et vanemate pattude all ei tohiks kannatada lapsed. Meil seni kehtinud Balti Eraseaduse järgi piirdub vallaslaste õigus isa suhtes ai-

nult alimentide-õigusega; kuna aga vallaslaste kõrvalepuiklemise tehnika sellestki kohustusest oli väga arenenud, sai sedagi õigust teostada tegelikult ainult üksikutele juhtudel. Väljatõotatud tsiviliseeritud eelnõu oleks vallaslaste seisundit teatud kategooria vallaslaste juures (nagu isa poolt tunnustatud vallaslapsed jne.) parandanud, kuid kokkuvõttes siiski oleks olukord paranenud vähe. Rõõmuga ja julgelt võib loota, et nüüd aga olukord paraneb otsustavalt ja täielikult. Nõukogude kogemused on näidanud, et ühiskonna moraali ei tõsteta jesuiitlikult süütute laste arvel.

Üldse ema ja lapse eest hoolitsemine on Nõukogude Liidu vastava seadusandluse iseloomulikemaid jooni.

Naine töötab väljaspool kodu ning vastavalt sellele on emakohustuste täitmine kergendatud ja laste kasvatamine tagatud. Seadus võimaldab raseduse korral puhkust. On asutatud tihe võrk sünnitusmajade, lastesõimide, päevakodusid, piimapunkte, lasteaedu ja lastekodusid. 1936. a. 27. juuni seadusega antakse lasterikastele emadele riiklikku toetust. Näiteks: emale, kes juba omab kuut last, antakse iga järgneva lapse kasvatamiseks kaks tuhat rubla aastas, kuni laps saab viieaastaseks; ema, kel enam kui kümme last, saab ühekordset toetust viis tuhat rubla ning lapse teisest eluaastast kuni viienda eluaastani iga aasta kolm tuhat rubla toetust.

Ka isa on kohustatud ema ja lapse eest hoolitsema ning võtma osa ülalpidamiskulude kandmisest.

Heites põgusa pilgu üksikuile Nõukogude Liidu perekonnaõiguse aluspõhimõttele, peaks selguma küllaltki nende arvamuste alusetus, nagu oleks Nõukogude Liidu perekonnaelu lõhutatud.

Perekond on ja jääb Nõukogude Liidu riigikorra tähtsaks aluseks.

Revolutsiooniliselt lõhutatud on ainult mehe ja naise ebavõrdsus perekonnas. Ja teiseks tagab Nõukogude riigikord naise ja mehe võrdõigusluse ellurakendamise. Naise koormust emana ja perenaisena on kergendatud riikliku hoolitsemisega ema ja lapse eest.

Kodanlikes riigis on ka võideldud naise ja lapse õigusliku seisundi parandamiseks. Eriti, kui vaadelda naisliikumise programmi nõudeid ja literatuuri, võiks öelda, et suures enamuses on teoorias ka mujal leidnud väljendust kõik need põhimõtted, mis tegelikult on rakendatud Nõukogude perekonnas, kuid kuskil kodanlikes seadusandlustes pole need põhimõtted nii suures ulatuses ja ilma reservatsioonideta leidnud seadusandlikku rakendust, veel vähem terves siiruses ellu rakendatud.

Kaganovitš oma kõnes 28. oktoobril 1938. a. ütles: „Ka kõige demokraatlikumais kodanlikes vabariigis on naine tegelikult kahekordses orjuses — kui töötaja ja kui naine.“ Tuntud on ka Lenini ütlus: „... Seal, kus on eramandus maale, eramandus vabrikutele ja tehastele, seal, kus püsib kapitali võim, jäävad eesõigused meestele.“ Kui vaadelda maailma seaduskogusid võrdlevalt, võib veenduda neis väites.

Nõukogude Liidus on naistele kindlustatud meestega võrdne õigus tööle. Nõukogude maal, kus tööpuudus on likvideeritud, võtavad naised samaväärselt meestega osa majanduslikust ja kultuurilisest sotsialistlikust ülesehitustööst. Kõrvuti meestega kasutavad nad ainelist kindlustust nii vanaduses kui ka töövõime kaotamise ja haiguse korral. Perekond ja lastekasvatust ei ole ohustatud ema töötades väljaspool kodu. Sest lapsed nii maal kui ka linnas ei jää ema viibides tööl järelevalveta ning hooleta, vaid nende eest hoolitsetakse asjatundlikult, nii tervishoiu- kui ka kasvatusreeglite kohaselt.

Maal on naise tõeliseks võrdsustamiseks mehega mänginud määratud osa kolhooside ülesehitamine. Maanaine on pidanud kõikjal kapitalistliku korra juures kandma mitmekordset koormat: töötama põllul, karjamajanduses jne. jne. ning korrastama kodu, toilitama perekonda ning kasvatama lapsi. Kolhooside majapidamise juures on aga see mehega võrreldes ebavõrdne naise töö põhiliselt muutunud.

Kolhooside tähtsust maanaise võrdsustamisel mehega on eriti rõhutanud nii Lenin kui ka Stalin. „Ilma kolhoosideta on ebavõrdsus, kolhoosides on õiguste võrdsus. Seltsimehed kolhoosnikud, pidage seda meeles ja kaitske kolhooslikku korda nagu silmatera.“ („Leninismi küsimused“, 10. väljaanne, lk. 535.) Ning seltsimees Stalin kolhoosnike-lööklaste esimesel kongressil ütles: „Mis puutub naiskolhoosnikesse enestesse, siis nad peavad meeles pidama kolhooside jõudu ja tähtsust naistele, peavad meeles pidama, et ainult kolhoosides on neil võimalus seista ühel tasemel mehega.“

KÜLLA

Ivan Petrovitš Böhhovtsev, veterinaarinstituudi professor, sammus kodu poole pärast pikka, väsitavat koosolekut.

Ta oli halvas tujus, kuna oli koosolekul läinud vaidlema direktoriga ja öelnud temale hulga teravusi — üllatuseks teistele ja ka Ivan Petrovitšile endale. Teda tunti kui rahulikku ja tasakaalukat inimest, kes pole võimeline ühekski purskeks. Võib-olla kutsus selle ärrituse välja äikese-eelne rõhuv, sumbunud õhk või sulatatud asfaldi terav lõhn — igatahes pärast seda, kui hakkas sadama vihma ja õhk muutus puhtaks, jahedaks ja nauditavaks, Ivan Petrovitš sai tagasi oma tasakaalu ja palus vabandust direktori ees.

Pöördudes ümber polikliiniku nurga, nägi ta raudaia taga kaske. Selles kases polnud midagi iseäralikku ja Ivan Petrovitš oli seda sageli näinud, kuid nüüd — võib-olla seepärast, et vihm oli puhtaks pesnud tolmunud lehed ning päike värvis valge tüve kuldseks-roosaks, — vaatas ta puud kaua hardumuse ja vaimustusega. Siis meenus talle, et täpselt samasuguse kase all — suurte, allapoole langevate okstega — leidis ta lapsepõlves esimese seene — jämeda jalaga ja õrn-pruuni mütsikesega puraviku.

Mälestused kandsid teda tagasi juba peaaegu unustatud muinasmaale ja korraga nägi professor oma kodukohta Dõmovkat, järsu kaldaga jõge, kust oli püüdnud ahvenaid, vana Katarina-aegset kaasikut, mis lõppematu alleena viis kaugusse, ja männimetsa tumesinist viiru ning luhta lõhnavate heinakuhjadega.

„Ah, tore oleks praegu heita vankrisse värsketele heintele ja rataste mürina saatel vankrimäärde lõhna sees sõita mõõda kasesaludest ja nautida soolinnu huikamist!“ unistas Ivan Petrovitš tänaval liikudes.

Kodukohas Dõmovkas käis ta viimast korda üliõpilasena — oma emma matusel. Sellest on möödunud kakskümmend viis aastat linnaelu, üles keeratud nagu kell, loengutega kabjahaiguste üle, perekonnamuredega ja istumisega kirjutuslaua taga, kus ta kirjutas oma raamatut „Kabi ja rautamiskunst“. Ta kabinet oli täis riputatud igast riigist kaasa toodud hobuse-raudu, kuid Ivan Petrovitš arvates ei vastanud nendest ükski oma ülesandele — olla kergeks, kindlaks ja ilusaks toeks hobuse jalale. Ta lootis leiutada niisuguse raua.

Ta armastas hobuseid ja pidas hobust kõige targemaks, kasulikumaks ja ilusamaks loomaks. Oma kursuse avas ta alati tsitaadiga „Iliasesi“*).

Instituuti ja tagasi käis ta jala, ja kui tundis ennast haiglasena, siis võttis voorimehe; autosõit kutsus temas välja pööratuse.

Ivan Petrovitšile meenus, et tema armastatud õpilane Strepetov oli Dõmovka veterinaarpunkti juhatajaks ja oli teda mitmet puhku külla kutsunud. „Võtan tõesti kätte ja sõidan,“ mõtles Ivan Petrovitš ja sammus otsustavalt telegraafi sissekäigu poole.

Ta kirjutas blanketile: „Sõidan homme hommikul üheks päevaks. Saatke hobusemees vankriga vastu.“

— Jaa, jaa... just nimelt vankriga, pomises ta omaette, ulatades telegrammi kassaluuki.

Ivan Petrovitš polnud ammugi enam Moskvast eemal olnud. Jõudnud jaama, läks ta ärevaks, kui kuulis, et piletit on raske saada. Ta lubas pakikandjale piletit eest kolmekordse hinna ja oodates kõndis närveerides edasi-tagasi, vaadates iga hetk kella. Pileti kätte saanud, hakkas ta joostes minema, pörgates vastu inimesi, olgugi et rongi ärasõiduni oli veel pool tundi aega.

Kogu tee vaatas ta aknast välja ja ei suutnud ei lugeda ega magada. Sama rongiga sõitis ta koolivaheaegadel koju. Veel praegu mäletas Ivan Petrovitš kõiki jaamu ja luges neid värsina enesele ette:

— Mitrošino, Ivanino,
Semjakino, Stepanino,
Prolepšino, Gavrilovo,
Teivasjaam Dubõ, Kirillovo.

Gräsma sõlmjaamas ostis ta alati karbi präänikuid, maitsetuid ja kõvu, kuid oli kombeks kujunenud viia koju see traditsiooniline kink. Kui rong peatus Gräsma jaamas, jooksis Ivan Petrovitš einelauda ja ostis karbi präänikuid, milledesse olid pressitud kõrbemalainud tähed.

Valgemaks muutuvas taevas hakkasid juba selgekujuliselt paistma kuuskede ladvad, kui Ivan Petrovitš hüppas vaguni-

*) Algtekstis käsitleb tsitaat surmasaanud Peleuse poja hobuste leinaavaldust. Tõlkes on tsitaat välja jäetud.

trepilt maha väikesele liivahunnikule — kärsitult, sõidu pealt nagu lapsepõlveski.

Kuna ta teadis, et talumehed, kes rongi ajaks jaama sõidavad, ei aja hobuseid jaama ette, vaid jätavad raudteeliini taha pöösastesse, siis astus ta üle keelena pingule tõmmatud semaforitraadide, puudutades neid jalaga, mispeale traadid hakkasid laulma, ühtlasi plöksudes ja helisedes.

Pöösastes hirnusid hobused. Keegi vammusesseerõvastatud talumees sidus parajasti ohje täisjoonistatud looga külge.

— Kas hobusemees veterinaarpunktist on siin? küsis Ivan Petrovitš, mõnutundega sisse hingates heina ja vankrimäärde lõhna.

— Ei ole näha olnud. Ma pean niikui sinna sõitma, viin teid pärale, ütles vankrisseistuv talumees.

„Ei saanud vist telegrammi kätte,“ mõtles Ivan Petrovitš, ja kui kaubad olid 10 rubla peal koos, laskus ta pikali vankrisse.

Vanker hakkas kägisema ja hüplema. Ivan Petrovitš lõi oma pea kõvasti ära vastu vankripära, kuid naeratas nagu laps, keda lõpuks siiski on pandud istuma karusselli hobuse selga.

Kõik oli, nagu ta unistas: lõhnas vankrimäärde järele, niitudel karjus soolind, oksad löid Ivan Petrovitšile vastu nägu, puistates selle üle külmade piiskadega.

„Kui hea!“ mõtles ta liigutatult. „Kui hea!“

Järsk tõuge paiskas ta vankrilt peaaegu maha. Ta haaras kätega vankriraamistikust kinni, miski ta all ragises. Kätt taskusse ajades puudutas see kleepuvat ja laiakslitsitud präänikukarpi.

— Noh, kuidas elatakse siin? küsis ta rappumisest kogeleva häälel.

— Päril hästi elame, vastas talumees, vehkides ohjadega pea kohal ja matsutades suud. — Öösel helistati rajoonist, kästi hommikul kohal olla... Vist konverents... Olen tallimees.

Kuskil haukusid koerad mitmel häälel. „See kostab Uzkišt,“ mõtles Ivan Petrovitš, „ja siis tuleb Petrunino oma kõrge kaevukooguga — siin joodeti alati hobuseid... Madalamal, jõe ääres on Sobakino. Siis tuleb kaasik... Veel tundi kolm ja olen kodus. Just hommikuse tee ajaks...“

— Ja teie, kas sõidate ametiasjus või lihtsalt külla? küsis tallimees.

— Külla, vastas Ivan Petrovitš naeratades. Teadmine, et sõidad niisama, iseenda jaoks, oli nii meeldiv.

Vanker hüples künklikul ja auklikul teel, visates Ivan Petrovitšit küll ettepoole, küll tahapoole. Ta tahtis magada, ka selg hakkas valutama. „Kui saaks juba kord suurele teele,“ mõtles ta. Lõpuks jõuti sinna välja ja vanker hakkas munakividel kõvasti mürisema.

Ivan Petrovitšile näis, nagu oleks ta sattunud rehepeksumasinasse — hambad suus lõgisesid, kõrvus kohises ja pea täitus talumatu valuga.

Korraga kostis seljatagant autopöörin. Hobune pöördus pöösastesse.

— Ivan Petrovitš! hüüdis keegi autost ja ennast ümber pöörates silmas professor Strepetovi. — Otsisin teid kõikjal jaama ümbruses, kõik teemajad käisin läbi ja arvasin juba, et te ei sõitnudki... Kunas jõudsite ära põgeneda? rääkis Strepetov kiiresti ja erutatult.

Ivan Petrovitš istus vaikides autosse. Ta oli tusane, et teda kisti vägisi välja maailmast, kus hõljus mälestuste sooja hõngu ja mahedat nukrust; samal ajal aga lahkus ta heameelega vankrist, sest kogu keha oli läbi pekstud ja kõrvus undas.

— Teie telegrammi üle naersime palju! hakkas Strepetov laginal naerma.

— Miks?

— Saatke, olge head, v-a-n-k-e-r!

— Nii ma just kirjutasingi, ütles Ivan Petrovitš, varjates kraega oma nägu teravalt lõikava tuule eest.

— Vabandage, kuid niisugune külaline nagu teie — ja vankriga, haavus Strepetov.

— Ma ei teadnud, et teil on auto.

— Meil ei ole, kuid läksin telegrammiga otsema teed rajooni komitee sekretäri juurde ja ütlesin, et kabjahaiguste professor Ivan Petrovitš Böhhovtsev sõidab meile. Sekretär tegi kohe korralduse, et teile saadetaks vastu tema masin. Ta on haruldasetl tähelepanelik inimene.

Strepetov rääkis, et Ivan Petrovitšil küllasõit on talle pidu-päevaks, et ta ei maganud rõõmu pärast kogu öö, ja kiitis oma ambulatooriumi. Ivan Petrovitš aga jälgis pinevusega küla-

sid, milledest nad mööda kihutasid, ja katsus kindlaks teha, kus nad parajasti sõidavad, kuid kõik oli tundmatuseeni võõras. Kus pidi olema mets, seal nägi ta põldu; kohtadel, kus tema oli sõitnud läbi jõekeste, olid sillad peal... Palju oli uusi asulaid.

— Aga kus on kaasik? Kas oleme juba mööda sõitnud? küsis Ivan Petrovitš arusaamatuses.

— Missugune kaasik? kehtas Strepetov õlgu. — Meil pole ühtegi kaasikut.

— Nemad pärivad vist selle kaskedega tee kohta, mis siit vanasti läbi läks, segas ennast autojuht vahele. — Isa rääkis mulle, et siin oli kaasik, see on õige...

„Nende jaoks on see juba muinaslugu,“ mõtles professor nukralt.

Masin peatus veterinaarravila juures. Professor ja Strepetov, läbisid karbooli järele haisva hoovi ja astusid elukorterisse, kus aedaviival rõdul kees samovarid teevesi.

Teejoomise ajal päris Strepetov üht-teist Moskva ja instituudi ning professorite kohta, millele Ivan Petrovitš andis väga kasinaid vastuseid. Sõit oli nii ruttu möödunud, et talle näis, nagu polekski ta veel välja jõudnud kodukülani.

Strepetov tegi talle ettepaneku minna puhkama, kuid Ivan Petrovitš loobus, teades, et ei saaks uinuda. Nad läksid küla vaatama. Ivan Petrovitš nägi tiiki leinapajudega, kust ta lapsena armastas vette karata. Ta otsis silmadega vana mõisa-

parki, kuid seal, kus jooksid vanasti pikad pärna-alleed, kasvavad nüüd roheline noor aed, kust levis küpsevate õunte veinikat aroomi.

— Muide, meil on täna tallimeeste ja seppade konverents, ütles Strepetov, juhtides professorit endise kiriku juurde, kus asus nüüd klubi. — Võib-olla ütlete neile mõne sõna.

Ivan Petrovitš keeldus kindlalt — ta sõitis siia „niisama“, iseenda jaoks. Strepetov vaikus haavunult ja lahkus siis.

Ivan Petrovitš sattus külast välja ja istus künkale, kust avanes vaade põldudele. Siin leidsid ta kaks habemikku tallimeest ja palusid konverentsil ütelda paar sõna. Ivan Petrovitš järgnes neile vaikides.

Nad tõusid treppi mööda üles kahepoolse valgusega saali, mis oli tihedalt rahvast täis. Kõva plaksutamine läks lahti.

Erutus ei lubanud Ivan Petrovitšil alustada kõnega; ta vaatas kaua võõraid nägusid ja otsis taskutest ninarätti. Siis meenus talle, et ninarätt on palituskus, muljutud präänikute all, ja naeratades alustas ta kõnelust sellest, et hobusele on raud sama, mis muusikamehele sõrmed, et hobuserautamine on kunst, mis vajab oma teooriat ja oma meistreid...

Hilja õhtul sõitis Ivan Petrovitš samal autol tagasi ja läbi mootoripõrina kuuldus talle ikka jälle, nagu huikaks kuskil soolind. Alles jaamas taipas Ivan Petrovitš, et kolhooside tallimeeste ja seppade konverents oli just nimelt tema sinna sõidu ajaks kokku kutsutud.

M. ZOŠTŠENKO

RUMAL LUGU

Petja ei olnud enam nii väga väike poiss. Ta oli nelja-aastane.

Kuid ema pidas teda hoopis purutillukeseks lapseks. Ta sõotis teda lusikast, viis käe kõrval jalutama ja hommikuti pani ise teda rõivaisse.

Kord Petja ärkas oma asemel. Ja ema hakkas teda rõivastama.

Rõivastas ta ja pani jalgadele voodi juurde. Kuid Petja kukkus järsku maha.

Emal mõtles, et ta vallatab, ja pani ta uuesti püsti. Kuid Petja kukkus jälle.

Emal imestus ja pani ta kolmandat korda voodi juurde. Kuid laps kukkus jälle.

Emal kohkus ära ja helistas telefoniga isale ametisse.

Ta ütles isale:

— Sõida ruttu koju. Meie poisiga on midagi juhtunud — ta ei saa seista jalgadel.

Isa tuleb koju ja ütleb:

— Mis rumalused need on? Meie poiss kõnnib hästi ja ei või olla, et ta meil kukuks.

Ja ta asetab momentaanselt poisi vaibale. Poisike tahab minna oma mänguasjade juurde, kuid kukub uuesti neljandat korda.

Isa ütleb:

— Vaja ruttu kutsuda arst. Me poiss on vist haigestunud. Ta vist sõi eile liiga palju kompekke.

Kutsuti arst.

Doktor tuleb prillides ja toruga.

Doktor ütles Petjale:

— Mis uudised need on? Miks sa kukud?

Petja ütles:

— Ei tea, miks, kuid natuke kukun.

Doktor ütles emale:

— Noh, võtke laps rõivaist lahti, ma vaatan ta kohe läbi.

Emal võttis Petja rõivaist lahti ja doktor hakkas teda kuulama.

Doktor kuulab läbi toru ja ütles:

— Laps on täiesti terve. Ja see on huvitav, miks ta teil kukub. Aga, noh, rõivastage ta uuesti ja pange jalgadele.

Emal rõivastab kiiresti poisi ja paneb ta põrandale.

Ja doktor paneb prillid ninale, et paremini näha, kuidas poiss kukub.

Nagu poiss pannakse jalgadele, nii järsku kukub ta jälle.

Doktor imestub ja ütles:

— Kutsuge professor. Võib-olla professor taipab, miks see laps kukub.

Isa läheb helistama professorile, aga sel hetkel tuleb Petjale külla väike poisike Kolja.

Kolja vaatab Petjat, hakkab naerma ja ütles:

— Aga mina tean, miks Petja teil kukub.

Doktor ütles:

— Näete, kus tuli välja õpetatud põn-

gerjas, tema teab minust paremini, miks lapsed kukuvad.

Kolja ütles:

— Vaadake, kuidas Petja teil on rõivastatud. Üks püksisäär tal tolknab kõrval, aga teise on topitud mõlemad jalad. Vaat, mis pärast ta kukubki.

Siis kõik ahhetasid ja ohhetasid.

Petja ütles:

— Ema pani mind rõivaisse.

Doktor ütles:

— Ei ole vaja kutsuda professorit.

Nüüd on meil selge, miks laps kukub.

Emal ütles:

— Hommikul ma kiirustasin väga, et talle putru keeta, aga nüüd ma erutusin väga ja seepärast panin talle valesti püksikesed jalga.

Kolja ütles:

— Aga mina rõivastun alati ise ja minule ei juhtu selliseid rumalusi jalgadega. Täiskasvanud ajavad alati midagi segi.

Petja ütles:

— Nüüd ma hakkam ka ise rõivastama.

Kõik puhkesid naerma. Ka doktor naeris. Ta jättis kõikidega jumalaga, ka Koljaga, ja läks oma asju õiendama.

Isa läks tööle. Emal läks kööki. Kolja Petjaga jäid tuppa ja hakkasid mängima.

Aga teisel päeval pani Petja ise jalga oma püksikesed ja temaga ei juhtunud enam mingisuguseid rumalaid lugusid.

NATSIONALISEERITUD

A/s. KAUBA PANK,

Suurturg nr. 12,
oma majas

• TARTUS •

Juhatuses telef. 22-09
Kodukeskjaama telef. 41-40

Oma kapitalid üle Kr. 545.000.— :: Toimetab kõiki pangaoperatsioone
Natsionaliseeritud Kindlustuse Aktsiaselts Eesti Lloyd'i Tartu peaesindus

4

3

2

1

1.

Näpus sügis- või talvmantel väikesele tütarlapsele. Meeldivuse ja võimaluse korral võib krae teha karusnahast või plüüšist. Lõige III lõikelehel.

2.

Sügis- või talvmantel suuremale tütarlapsele. Mantli materjaliks paksem villane riie. Krae ja nõõbid sametist. Lõige II lõikelehel.

3.

Üherealine mantel poisile. Lõige I lõikelehel.

4.

Ruudulisest materjalist sügis- mantel suuremale tütarlapsele.

6

5.
Kaunis, ülespoole pööratud
äärega sügiskübar tumedast
vildist.

6.
Huvitavate taskutega nägus
kleit. Väike valge krae,
nõörvöö ja nõöbid. Lõige
IV lõikelehel.

7.
Eelistatavaim kübaramood
sügiseks.

8.
Sügiskomplee, mis koosneb
ühevärvilisest kostüümklei-
dist ja ruutmustrilisest
kolmveerand-pikast mantlist.

9.
Lihtne laias tegumoes talv-
mantel kotiknahast krae ja
mansetitega. Lõige V
lõikelehel.

8

9

364

365

366

367

368

369

370

378

379

380

380-a

381

382

383

384

385

371

372

373

374

375

376

377

364. Lihtsa tegumoega talvmantel suure karusnahkse kraega.
 365. Kaunis, sportliku tegumoega talvmantel. Krae kotik-
 nahast.
 366. Nägus sügis- või talvmantel karakullkrae ja -muhviga.
 367. Meeldiva tegumoega talvmantel. Varrukaiks ja kraeks
 võib kasutada lambanahka.
 368. Talvmantel nahast või imitatsioonist.
 369. Diagonaalriidest, väikese nahkkraega sügis- või talv-
 mantel.

370. Kaunis talvmantel.
 371. Nägus kleit triibulisest materjalist.
 372. Kaheksugusest materjalist kokku töötatud päevakleit.
 373. Sportliku tegumoega kleit peeneruudulisest materjalist.
 374. Lihtsa tegumoega kleit ühevärvilisest materjalist. Vahe-
 ribad on kaunistatud peenelt tepitud nõõrvoltidega.
 375. Nägus kleit. Esitükki kaunistavad kaks rida nõõpe. Võõ
 on nahast.

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

S
Ü
G
I
S
E

396

397

398

S A A B U D E S ...

399

- 395. Kleit kahesugusest materjalist.
- 396. Nägus kleit nõõrvolt-kaunististega. Kaela- ja taskurätik valida sobivas värvuses kleidiriidega.
- 397. Lihtsa tegumoega päevakleit. Krae valge või värviline. Samas värvuses on ka kaunistavad vaheosad, millised on tepitud värvilise niidiga.
- 398. Nägus kleit tumedavärvilisest villasest materjalist. Kaunistuseks sobivad nõõbid.
- 399. Kaunis pealelõunakleit. Vest ja tikandiga vaheosa on võetud kleidiriidele sobivas värvuses.
- 400. Meeldivas tegumoes kleit triibulisest materjalist.
- 401. Nägus jakk-kleit, mida võib kanda mitmesuguste pluuside või vestidega.
- 402. Kaunis, lihtsalõikeline kleit värviliste tepitud kaunististega.

400

401

402

376. Meeldiv päevakleit ruudulisest materjalist, ääristatud tumeda paelaga. Vahelduseks võib kanda mitmesuguseid veste.
377. Kaunis kittelkleit ühevärvilisest või muustrilisest materjalist. Krae on vooderdatud teist värvi materjaliga ning otsad tepitud passe vahele. Lõige VI lõikelehel.
378. Nägus jakk-kleit suuremale tütarlapsele.
379. Ümmarguse passe ja väikese valge kraega tütarlapsekleit ruudulisest materjalist.
380. Tütarlapsele sügis- või talvmantel ühes nahkäärisega kaunistatud kapuutsiga.
- 380a. Pihik-seelik ja pluus tütarlapsele.
381. Nägus talvmantel tütarlapsele.
382. Sügiskomplee suuremale tütarlapsele. Komplee on kokku töötatud ühevärvilisest ja ruudulisest materjalist.
383. Võõga mantel suuremale poisile.

384. Nägus mantel väikesele tütarlapsele.
385. Triibulisest materjalist kleit tütarlapsele. Kaunistuseks väike valge krae ja seotis ühevärvilisest paelast.
386. Ruudulisest puuvillasest materjalist magamisülikond poisile.
387. Ühevärvilisest materjalist põll poisile. Põlle kaunistuseks võib tarvitada muustrilisi või ruudulisi riideribasid. Lõige VII lõikelehel.
388. Mänguülikond väikesele lapsele. Lõige IX lõikelehel.
389. Pesu poisile. Lõige VIII lõikelehel.
390. Healõikeline alusseelik tütarlapsele. Lõige X lõikelehel.
391. Öösärk väikesele lapsele.
392. Nägus kleit tütarlapsele.
393. Kahevärvilisest materjalist, meeldiva tegumoega kleit tütarlapsele.
394. Kaunis boleerokleit suuremale tütarlapsele.

Villase riide puhastamine ja pesemine

Et villast materjali pole praegu küllaldaselt ning et ta on ka hinnalt küllalt kallis, siis on iga perenaise kohus ja hool, et kõigi perekonnaliikmete rõivad oleksid hoitud korralikult ning puhtalt, sest puhtus on esimese järgu tähtsusega rõivaste paremal säilimisel.

Villaste rõivaste puhastamine ja pesemine on küllaltki raske ning tülikas töö. Puhastamist tuleb toimetada suurima ettevaatlikkusega, et mitte rõivaid kahjustada.

Igapäevane rõivaste puhastamine seisneb peamiselt rõivaste harjamises tolmust, kuid vahetevahel tuleb ette võtta ka plekkide kõrvaldamist ja pesemist.

Plekkide kõrvaldamisel ei tohi milgi tingimusel tarvitada kangeid happeid, nagu sidrunhapet, oblikhapet jne., mis pleegitavad villaselt riidelt värvuse.

Kui mõnele rõivale on tekkinud rasvaplekk, kõrvaldada see kuumale vette kastetud lapiga hõõrudes. Ka bensiin kõrvaldab rasvapleki, kusjuures enne puhastama asumist niisutada pleki äär ümberringi leige veega, et bensiin ei jätaks ringe. Heaks puhastusabinõuks on ka magneesiumi või kartulijahu ja bensiini segu. Seda segu saab kasutada ainult valgete ja heleda värvusega rõivaste juures. Segu kanda plekkile, kloppida kuivanult ära ja harjata.

Tindiplekke tuleb kohe värskest pärast tekkimist pesta jaheda veega ja lahja sidrunhappe-veega, kui riie on tugev ning ei anna värvi.

Rattamäärde- ja tõrvaplekkide kõrvaldatakse villaselt, määrdes plekkile magedat völd, mida lastakse mõni tund seista. Seejärel pestakse võiplekk sooja vihmaveega ära.

Higiplekke niisutatakse salmiaagilahusega (1 l veele lisandada 1 tl. salmiaaki). Pärast lahuses leotamist pesta üle sooja vihmaveega.

Puuvilja-, mahla-, kohvi- ja kakaoplekid kaovad, pestes leige vihmaveega.

Kui eespool kirjeldatud viisil siiski plekk ei kao, tuleks tarvitada pesemiseks seebijuuri. Juuri võetakse 1 pange vee kohta 300—400 g. Seebijuured pannakse likku eelmisel päeval, teisel päeval keedetakse sama veega ja pannakse kõigega pudelisse. Tarvitatakse pesemisvee hulka. Üksikute plekkide kõrvaldamisel kallatakse seebijuurte-keedist lapile ja hõõrutakse plekikohta. Hiljem loputatakse puhta veega.

Rõivastele tekkinud plekid tuleb puhastada võimalikult kohe pärast pleki tekkimist, sest hiljem on seda palju raskem teha.

Kui osutub tarvlikuks pesta mõnd villast rõivastusest, siis tuleb see esiteks korralikult tolmust kloppida ja harjata. Plekkid märkida, ääristades need valge niidiga, et pesemisel plekkidele enam rõhku panna. Villaste rõivaste pesemiseks on sobiv ainult vihmavesi. Pesemis- ja loputamiseved olgu kõik ühesoojused, umbes 30°, nii et käsi vee soojust parajasti kannatab. Pesemisveele lisandada ka keedetud seebijuurte ekstrakti või riivida seep õhukeste libledena pesuvette ja kloppida käe või vispli abil vahule. Villast riidet ei tohi kunagi pesemisel hõõruda, vaid ainult muljuda ja pigistada kas ühest, kahest või kolmest vahust, nii kuidas nõuab riide määrduvad olek. Loputatakse pehmes niisama soojas vees, pigistatakse suurest veest välja ja kuivatatakse puhtal riidel või nõõril. Kuivamise ajal klopitakse rõivast ja kinnitatakse vahepeal teist äärt pidi kuivama. Triigitakse poolniiskelt kas pahemalt või paremalt poolt läbi lapi. Pärast triikimist harjata riidet paremalt poolt, et ta mitte väga sile ei jääks.

Paremate ja õrnemate villaste esemete pesemisel kasutada ainult seebijuurte-vett või ka seebihelbeid, mis soojas vihmavees vahule klopitud. Villaste riiete loputusvee hulka võib valada ka veidi äädikat, mis annab riidele ilusa ja värsket välimuse.

KOOTUD SÕIDUVAIP

E. Nagel

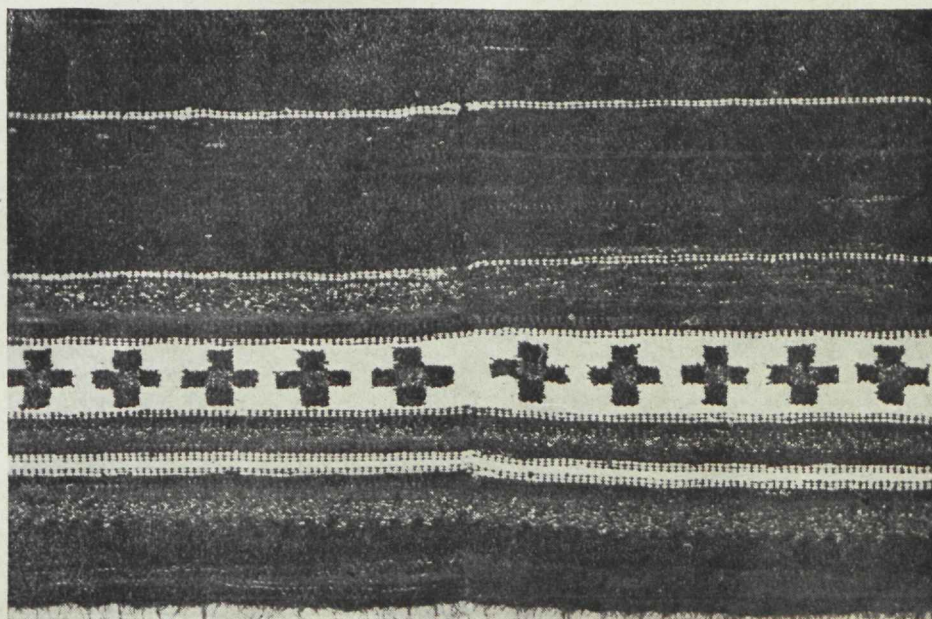
Sõiduvaiba suurus on 150×155 sm. Võttes soa nr. 35/1, tuleb käärida vaiba lõimeks 540 lõnga ja kanga pikkuseks vedada 230 sm.

Kui pole nii lai telgi või suga, nagu nõuab vaiba laius, siis võib vaipa kududa kahes osas, kududes enne pool vaiba laiusest ning siis teine pool. Kahes osas kudumisel tuleb aga hoolikalt triipe jälgida ja mõõta, et nad hiljem poolte kokkuõmbelisel hästi sobiksid. Kududes vaipa kahes jaos, tuleb käärida 270 lõnga laiuseks ja 4 meetrit pikkuseks.

Koeks on vaibale tarvitatud riideribasid, võimaluse korral järgmistes värvustes: must, tumepunane, helepunane ja valge. Soovi korral võib antud värvuste asemele valida ka teisi värvusi.

Motiivid laial valgel triibul on valmistatud pindpöimes. Allääres olevad suuremad sämbud on korjatud ning teised vähemad sämbud kõik kootud ripstallalaudadel. Kude kulub vaibale umbes 2,5 kg. Sidus võtta koerips.

Skeem muustrilehel.

Suur vaip rahvuslikkudel motiividel

Suur vaip rahvuslikkudel motiividel

E. Nagel

Vaiba suurus on 205×317 ruutu. Muustrilehel antud mustri järgi võrdub iga väike ruut ühe ruutsentimeetriga, seega tuleks siis vaiba suurus 205×317 sm. Vaipa võib õmmelda rist-, keelim- või mingisuguses muus pistes. Samuti on muster sobiv ka põimimiseks või narmastehnikas kudumiseks. Kudumisel võtta lõimeks võrguniit nr. 24/20. Tarvitades suga nr. 30/1, tuleb lõimeks käärida 630 lõnga kanga laiuseks ning võtta pikkuseks 440 sm. Narmaskoeks tarvitada kahe- või kolmekordset villast lõnga, kuna põhikoeks võib tarvitada peenemat ühekordset lõnga või kitsamalt ribadeks lõigatud räbalaid. Vaiba värvid „Ekstra“ kaardi järgi:

+	— tumepruun	nr. 56	□	— vahakollane	nr. 61
=	— helepruun	„ 57	×	— beežikashall	„ 33
■	— sinakasroheline	„ 67	∨	— roostepunane	„ 42
▲	— sammalroheline	„ 17	•	— heleoranž	„ 11
	— lehtroheline	„ 3			

Muustrilehel on märkide seletuses eksikombel ära vahetatud vahakollase ja heleoranži värvide märgid. Keskmine põhi on heleoranž ja ääremustri põhi vahakollane. Muster muustrilehel.

Kootud ukse- või aknaeesriided

E. Teetlaus-Joost

6 niit ja 6 koelauda. Suga nr. 65/2. Lõimeks läiklõim, kääritud üks hele-, teine tumepruun, niitada ühest niiesilmast läbi. Koeks villane lõng ja kunstiid kokkupoollitult. Iga 5 sm järel mõne pikemalt pealristleva tallalaua ajal visata sisse 1 villane kodusvalmistatud froteerlõng. Froteerlõng on valmistatud korrutamise teel laiguliseksvärvitud koelõngast. Lõngaviht on hele-, tumepruuni, pihlpunase, valkjasrohelise, beeži ja kollase kirju, mis korrutatud pruuni lõnga või puuvillase lõngaga, hoides kirjut lõnga lõdvalt, nii et jookseb keerdus pruuni lõnga ümber. Tombukohad hoida väga lõdvalt ja juhtida edasi-tagasi, saades nii pikemaid silmuseid. Koetada kavandi järgi järgmiste segudega.

Kõik tumedamad kohad — kaks tumepruuni poolil ühe tumepruuni kudumissiidiga.

Värvid „Ekstra“ kaardi järgi:

tumepruun	— nr. 55
helepruun	— „ 57
oranž	— „ 23

Vöökirjad valkja sidrunkollase lõnga ja kollase siidiga neljakordseks poolitud (4 lõnga, 4 siidi). Tumedamad põhiruudud on vahele põimitud harilikus põimeviisis ja ääristatud tumepruuni nõörpõimega nendes servades, kus kavandil näha tugev pürjoon, võttes selleks kaheksakordse (Järg lk. 312)

Kootud ukse- või aknaeesriided

Padi narmastehnikas

E. Nagel

Padja suurus on 55 × 55 sm. Suga nr. 65/1. Lõimeks tumepruuniks värvitud võrguniit nr. 6/20. Kanga laius soas 57 sm ehk 372 lõnga. Kanga pikkus — 145 sm. Võrguniiti kulub umbes 90—110 grammi. Narmasteks võtta kodumaa käsitöölõnga või omakedratud 3-kordset laidlõnga. Lõnga kulub narmaskoeks umbes 325—375 grammi. Värvide järgi võtta lõnga järgmiselt: tumesinist — 38 g (40), keskmist sinist — 36 g, helesinist — 10 g (14), lillakas-helehalli — 30 g, beeži — 14 g, roosakasbeeži — 16 g, halli — 12 g, valget — 16 g, tumepruuni — 12 g, tumerohelist — 8 g, samalrohelist — 5 g.

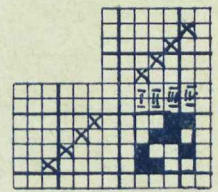
Narmaste vahele kududa pruuniks või siniseks värvitud lõime nr. 16/2, poolile ajada kahekordselt. Lõime kulub 90—96 grammi.

Padja tagumine pool kududa mahedates üleminekutes, alates lillakashalliga, siis üleminekutes hall, helesinine, keskmine sinine ja tumesinine. Et tagakülj oleks mitmekessem, selleks panna vahelikkude meelepärastel siia-sinna tumepruune lõngatompe. Taga-poolle kudumiseks kulub villast lõnga umbes 125—130 grammi. Sidus on nelja niiega krepp. Muster mustri-lehel.

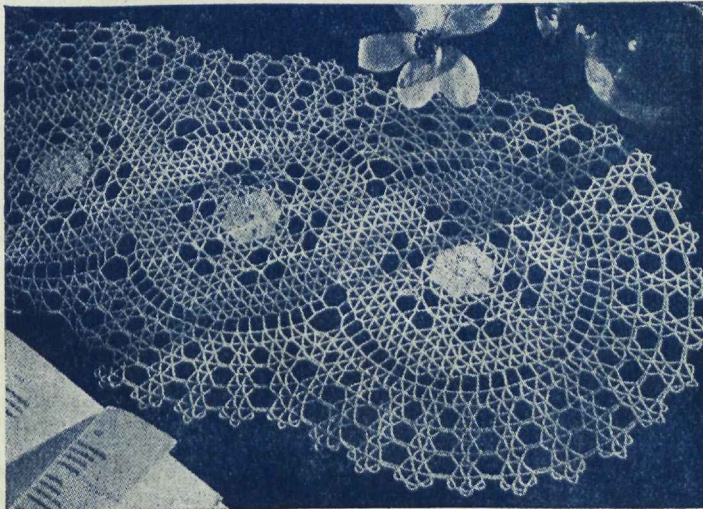

Heegeldatud linik

Linik koosneb üksikuist kuuenurkseist motiivest, millised on ühendatud ühe küljega, ning pärast äärde pits heegeldatud. Materjaliks võib olla kreem kalavõrguniit nr. 30 või ka lüükega heegelnii nr. 30. Ka peenemast niidist võib heegeldada samamustrilist linikut, siis tuleb ta aga väiksem ning õrnem. Liniku pikkuse võib võtta soovikohaselt kas nelja, viie või rohkema keskmiste motiivide arvuga. Heegeldamist toimetada mustri-lehel antud skeemi järgi.

Rakendus narmastehnikas padjale

Motiivi töökaik on järgmine. **1. ring:** 30 kolmekordset sammast ümber ketisilmuste ringikese. Iga uus ring alata, luues üles niipalju ketisilmuseid, nagu vajalik vastavale mitmekordsele sambale. Ring lõpetada 1 ketisilmusega. **2. ring:** 6 korda vahelduvalt 13 kolmekordset sammast igale 5. järgmisele alumisele sambale. Läbi pista alumise rea kogu ketist. **3. ja kõik järgmised** read töötada mustri-lehel antud skeemi järgi, kusjuures viltujoone kohale heegeldada kolmekordne sammad, ristjoone ja punkteeritud viltujoone kohale 4 ketisilmust ja väikese risti kohta 1 kinnissilmus. Kui üksikud keskmised motiivid on valmis heegeldatud, õmmelda nad pahemalt poolt kokku. Siis heegeldada äärepits ringis külge ja töötada järgnevalt ring, mis koosneb 1 mitmekordsest sambast ja 4 ketisilmusest. Mitmekordsete sammaste kõrgust näitavad arvud skeemil. Samuti on näidatud mustri-lehel sammaste kinnituspunktid. Edasi töötada skeemi järgi. Märkide tähendus on sama, mis keskmiste motiivide juures, ainult püstkrüpsu kohta heegeldada 1 kolmekordne sammad ja ristkrüpsu kohta ketisilmus. Lõpetamisringil heegeldada ketisilmusekaartele pikood. 1 pikoo koosneb 7 ketisilmusest ja 1 kahekordsest sambast, tagasi minnes 1 ketisilmusesse kinnitatud.

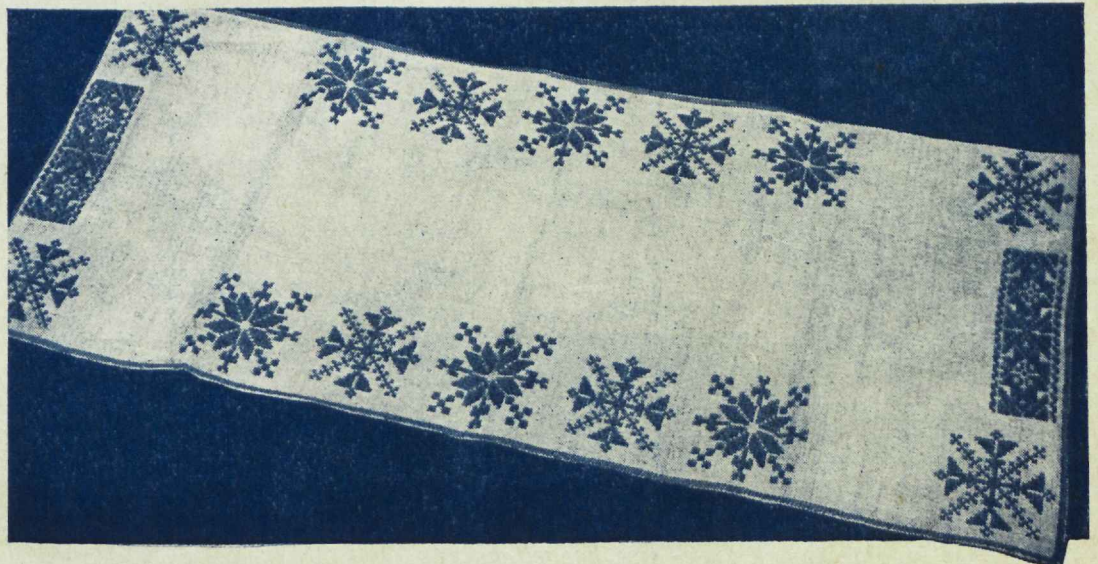
Valmis töö niisutada ja venitada, kinnitades ta nõõpnõeltega lauale või põrandale, kuhu on alla asetatud puhas riie. Soovitakse, et linik oleks veidi kõva, siis enne venitamist kasta nõrka suhkrulahusesse. Skeem mustri-lehel.

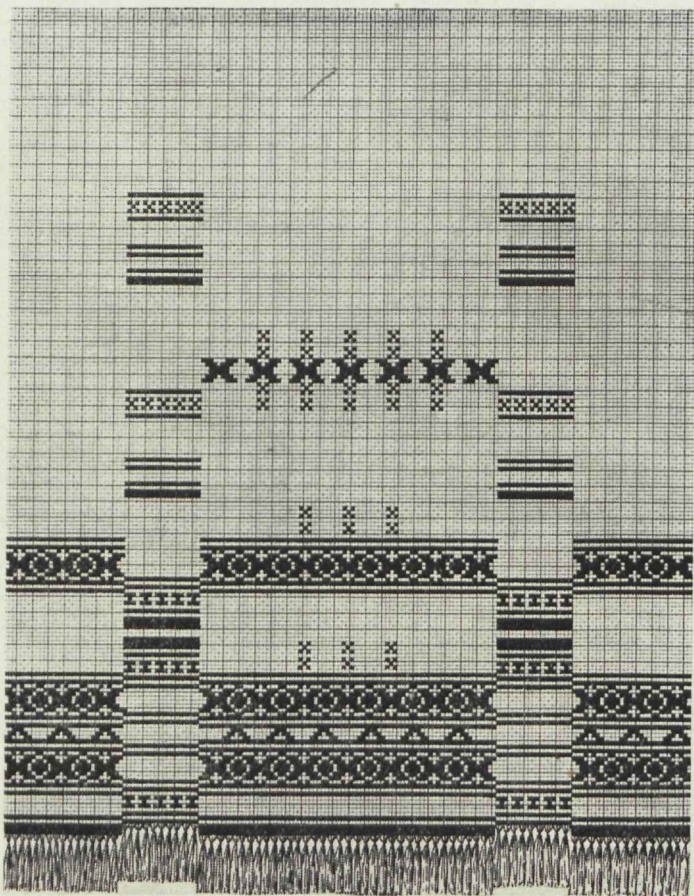
Tikitud linik

M. Tikk

Liniku muster on koostatud Tarvastu tanuräti motiividel. Liniku materjaliks on kodukootud linane riie, millel lõngad oleksid küllalt selgesti loetavad. Riie on külmavee-värviga värvitud tomatpunaseks. Kogu kiri linikul on tikitud ristpistes keskmise tugevusega puhtas sinises värvitoonis villase pärlilõngaga. Linik on ääristatud 1/2 sm laiuse käsitsi salapistes pahemalt poolt õmmeldud palistisega ja kaunistatud paremalt poolt ristpistes üle tikides.

1/4 mustrit mustri-lehel.

Heegeldatud või fileestoor

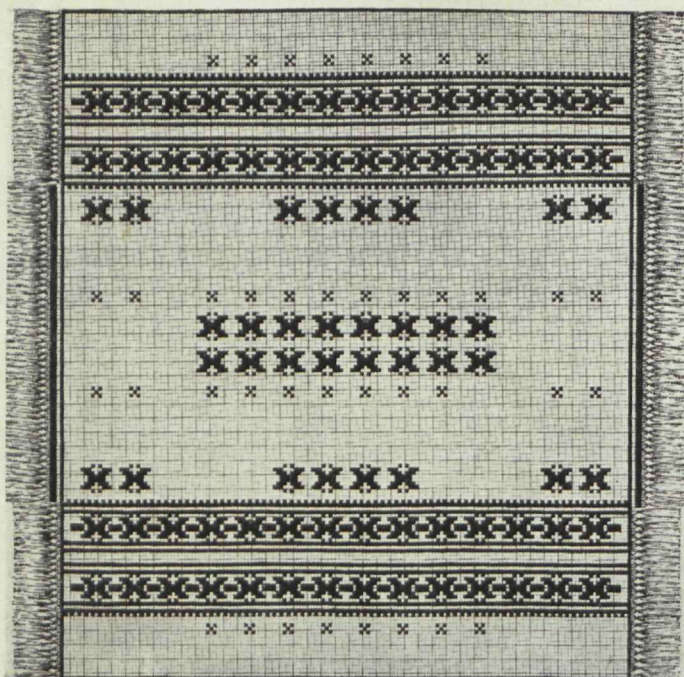
Filee- või heegelgarnituur magamistoale

L. Leik

1. Stoor filee- või heegeltehnikas

Stoori heegeldamiseks võib kasutada kreemi kalavõrguniiti nr. 20, heegeldades kahekordseid sambaid ja ketisilmuseid. Stoori suurus on 175×208 ruutu. Kui fileevõrgu või heegelruudu suurus võtta 1 sm, siis tuleks stoori laius 175 sm ja pikkus 208 sm. Muster on kohaldatav ka teissuguse suurusga aknale, sest stoori võib laiendada, pikendades mustrit kahelt poolt külgedelt.

Kui soovitakse õrnemat ja väiksemaaugulist stoori, siis

Päevatekk filee- või heegeltehnikas

tuleks heegeldamismaterjaliks võtta kalavõrguniit nr. 30 ning fileevõrk väiksemaauguline, näiteks 6–8 mm augusuurusega.

Fileestoorile mustri nõelumisel võib meeldivuse järgi kasutada mitmesuguseid pisteid. Nõelumispistete näiteid on ilmunud „Maretis“ nr. 11 — 1939. a.

Samuti võib pistete nõelumiseks kasutada väga mitmesugust materjali, näiteks kalavõrguniiti, lõime ja kunstsiidi segatult või kumbagi eraldi jne., ning täita — jaotatult joonte või motiivide viisi — isesuguse materjaliga, mis muudab töö ilme mitmekesiseks ja kauniks.

$\frac{1}{2}$ mustrit mustrirehel.

2. Päevatekk voodile filee- või heegeltehnikas

Päevatekki võib samuti kui stoori valmistada kas heegeldades või fileevõrgule mustrit sisse nõeludes. Fileetöö puhul võib võtta kas vabrikuskootud võrk või valmistada käsitsi, milliseks tööks on antud õpetus „Maretis“ nr. 11 — 1939. a.

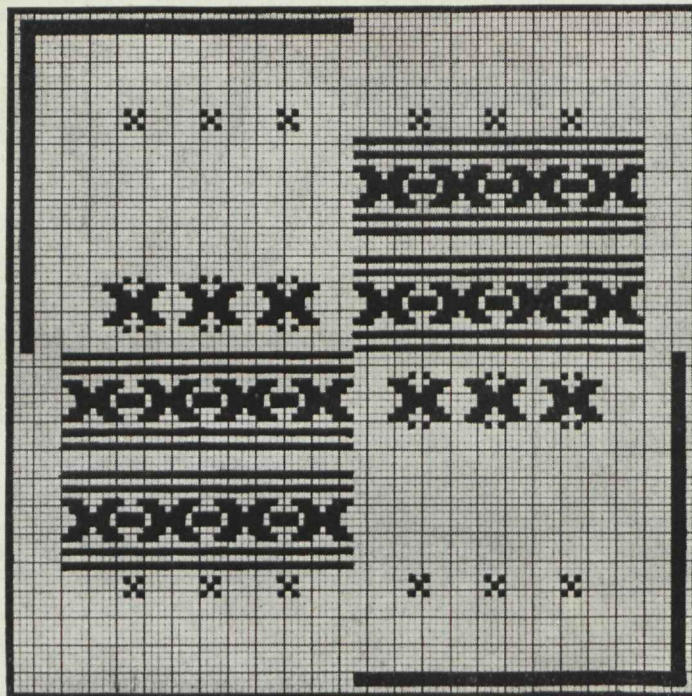
Päevateki suurus on antud 170×190 ruutu, ning kui võtta 1 ruut = 1 sm, siis oleks laius 170 sm ja pikkus 190 sm. Väiksema ruudusuuruse puhul on aga mustrit võimalik ka laiendada ja pikendada. Kui vajatakse hästi laia päevatekki, mis ulatuks üle kahe voodi, siis tuleks mustrit pikendada teki laiuse saamiseni. Ääres on tekil 10–15 sm pikkused narmad, mis on kokku sõlmitud 4 lõnga kaupa.

$\frac{1}{4}$ mustrit mustrirehel.

3. Linakene filee- või heegeltehnikas

Linakene on valmistatud kas heegeldades või fileevõrgule mustrit sisse nõeludes. Linakese võib valmistada heegeldamisel peenemast niidist, siis ta tuleks õrnem ja kergem. Fileetöö puhul aga võiks võrgu augusuurus olla 5–6 mm. Linakese suurus on 100×100 ruutu, nii et kui võtta igale augule vastavalt $\frac{1}{2}$ sm, siis oleks linakese suurus 50×50 sm. Linake sobib magamistuppa mõnele väikesele lauale või ka öökappidele.

$\frac{1}{2}$ mustrit mustrirehel.

Linake filee- või heegeltehnikas

Kootud ukse- või aknaeesriided

(Algas lk. 310)

lõnga. Kudede on vanast villasest materjalist ringi töötatud nn. näppe- ehk kaltsulõng, mis tavaliselt on värvuselt tume ega anna värvida heledaid toone. Selleks on heledama ilmekuse saamiseks tarvitatud oranži lõnga või puuvill-lõnga kokkupoollitult tumepruuniga ja sisse kootud umbes iga neljas kude. Kõikide tühjade ruutude pind on kootud kokkupoollitult tume- ja helepruuni villase ning helepruuni kudumissiidiga ja neljas kude — oranž tumepruuniga. Võõkirjade alla põhja kudumiseks tarvita ühekordset tumepruuni labaste tallalaudade, s. o. 1. ja 3. ajal. Sel viisil saame selge kirja. Nastumotiivid on sisse korjatud kavandil I võõkirjade lõngaga 6-kordselt ja II võõkirja lõngale juurde poolitud 2 oranži. Kavandil iga ruut võrdub 2 sm^2 . Võõkirjas ja nastumotiivis iga ruut võrdub 4 lõim-lõngaga, s. o. kaks pinnuvahet soas. Eesriided kududa nii, et sismistesse servadesse jäävad kokku pannes alumised võõkirjad. Skeem, mustrid ja rakendus mustrirehel.

Sms Liisa Priks

Liisa Priks sündis moonamehe tütre Kärevere mõisas 9. jaanuaril 1890. a. Varsti kolisid ta vanemad sealt Tähtvere mõisa ning hiljem leidis isa Tartus teenistust ehitustöölise, ema pesunaisena.

Väike Liisa sai koolis käia vaid 4 aastat, siis asus ta juba iseseisvalt võitlema igapäevase leiva eest, 13-aastaselt hakkas ta majateenijaks, töötades perekonnas, kus anti „koduseid lõunaid“ ning kus tuli iga päev pesta 20 inimese toidunõud, 5 tuba kraamida, kõõgirätid pesta, puud ja vesi kanda. Palka maksti vaid 1½ rubla kuus. Oma vene keele oskuse tõttu leidis ta küll varsti juba paremat teenistust, teda võeti perekondadesse laste juurde, kus tasu oli parem — 7 rubla kuus. See oli tol ajal päris hea teenistus.

Olles ühe sõjaväearsti perekonnas laste juures, reisis ta 18-aastasena nendega koos Poolamaale, kus peatuti mitmes linnas. Poolas oli vaene elu ja räpased linnad. Maailmasõja algul läks Liisa Priks Leningradi, tolleaegsesse Petrogradi, kus leidis koha töölise tüllivabrikus. Seal hakkas ta huvi tundma töölisliikumise vastu ja sellest vähehaaval osa võtma. 1918. a. tuli ta tagasi Eestisse ning töötas mõnda aega aktsiaselts „Heliose“ arstirohutööstuses.

Siin, Tartus võttis ta 1922. a. üle „Tartu Naisteinijate Ametiühingu“ juhtimise. See ametiühing algas tegevust 1920. a. algul, kuid oli vahepeal seisnud päris surnudpunktis. Siitpeale õieti algab sms Liisa Priksi poliitiline tegevus — organiseerimistöö ametiühingus, milles sms Olga Lauristin (tollal Künnapuu) ja sms Heidemann ka agraari kaasa aitavad, esinemine kõnedega jne. Samal aastal astub ta Eestimaa Tööraha Partei liikmeks. 1923. a. kandideeris sms Priks Riigikokku ja linnavolikokku tööraha ühises väerinnas. Kuid juba 1924. a. areteeriti ta seepärast, et on tahtnud „teadlikult ja tahtlikult maksvat korda kukutada“ ning on osa võtnud III Internatsionaali tunnustava põrandaaluse organisatsiooni tegevusest. Kuulsas 149 protsessis mõistis kohus Liisa Priksi 15 aastaks sunnitööle. Kohtu ees oli tookord palju tuntud seltsimehi — sms, sms Sassi, Parts, Lauristin, Sepre, Keerdo, Weimer jt.

Protsessi algul kaebelused laulsid kohtusaalis Internatsionaali. Nad viidi kohe saalist välja ja kolm riigikoguliiget — sms, sms Luts, Rimmer ja Liisa Priks — eraldati teistest ning tehti neile laulmise pärast eri protokoll. (Paljud protsessi pealtkuulajaid olid kaasa laulnud, neid karistati igauht 4-kuuse vangistusega.)

Esialgul istus sms Priks Valgas pikaajaliste sunnitöölise vangimajas. Tööd anti mitmesugust — sulenõppimist, pesuõmblemist, tekitegemist. Kuni 1936. aastani ei olnud erilist töösundust. Seetõttu sai algul ka lugeda, üksvahe isegi Nõukogude

Liidu raamatuid, mis aga hiljem ära keelati. Keelati niisuguste raamatute lugemine, nagu näit. Gorki „Ema“, mille kohta vanglaülema abi väga otsekoheselt ütles:

— Te ammutate neist raamatuid endile liiga palju jõudu, teile ei või neid anda.

Laos käies sai aga vahetevahel sealt salaja raamatuid kaasa tuua. Laos olid vangidel rõivad ja mõned asjad, mille juurde neid vahel lasti. Kuid hoolega valvati selle järele, et nad kinnitust ei leiaks oma ideedele.

Vahetevahel tuli koos istuda kriminaalvangidega, avalike naistega jne. Ka nende hulgas leidis väga mitmesuguseid inimesi. Mõned suhtusid poliitilistesse vangidesse hästi, kuid paljud püüdsid oma karistust seega kergendada, et alata kaebasid poliitiliste vangide peale, olgu siis kirjajutamine või muu tegevuse pärast.

1937. a. viidi sunnitöölised üle Harku mõisasse ja turbarappa, kus nad jälle tööle pandi. Sms Liisa Priks töötas Harku mõisa aias. 7. mail 1938. a. vabanes ta sealt amnestia põhjal.

Tulnud tagasi Tartusse, algas siin kibe kohaotsimine. Keegi ei tahtnud kommunisti tööle võtta, pealegi kui see otse vanglast oli tulnud. Viimaks leidis aiatööd, mille eest aga maksti kohutavalt vähe — 12 senti tund! Sealjuures käisid aga nuhid kogu aeg naabritelt ja majarahvalt küsimas, kus Priks töötab, millest ta elatub jne?

Talvel tuli töötada Rinne laualaos, seal oli juhuslik töö, vahel ainult 4 tundi nädalas, tunnitase 18 s. Töötin-gimused seevastu olid rasked — tuli töötada väljas ka kõige külmema ilmaga. 1939. a. suvel tuli aga töötada 10–12 tundi päevas, kandes laudu eemale lõikuse juurest, tõstes 2,7-tolliseid laudu, 3,9-tolliseid planke...

Niisugune oli meie kodanliku režiimi ajal tööraha huvide eest võitleja elu!

Kuigi vangid olid amnesteeritud, oli neil peale muu keelatud kaasatõõtamine organisatsioones. Lihtliikmeks võis küll olla, kuid poliitilisi vange jälgiti erilise hoolega, peeti silmas iga nende sammu ning iga nende väikseimgi aktiivsus võis saada saatuslikuks legaalsele organisatsioonile.

Sms Liisa Priks kuulus ehitustöölise ametiühingusse ja T. A. Kultuurühingusse. Kultuurühingu naisosakonna koosolekuilgi tuli tal olla niivõrd ettevaatlik, et isegi mitte läbirääkimiste ajal sõna võtta. Kui sms Priks korraldas mõned õhtud varrastelkudumise õpetamiseks (mida ta ise vanglas oli põhjalikult õpinud), siis oli nuhkidel jälle tegemist. Uuriti, kas Priks õpetab tõesti ainult kudumist ja mitte midagi muud. Loomulikult ei õpetanud ta ainult kudumist!

Pärast 21. juuni suurt muudatust sai

LIISA PRIKS

sms Priks jälle tegutsema hakata naiste organiseerimisel. Praegu juhib ta kommunaalühingut, kuhu on koondatud majateenijad, korstnapühkijad, juuksurid, passijad, lapsehoidjad, pesunaised, voo-rimehed, veevärgitöölised jne. Üldse on ühingul üle 1200 liikme. Ruumide puudus on takistanud seni organisatsiooni laiemat tegevust. Kuid Kultuurmaja elustumisega kaob ka see tõke teelt ja kommunaalühing hakkab võimaldama oma liikmetele tutvumist marksismiga, osavõttu vene keele kursustest jne.

„Naiste hulgas on meil väga palju tööd teha,“ ütleb sms Priks, „enne kui jõuame järele N. L. vanemate liiduriikide naistele. Meie omad on ikka veel kinni kurikuulsas kolmes „k“-s, nagu öeldi enne balti-saksa naiste kohta: Kinder, Küche, Kirche — lapsed, köök, kirik. Kuid nüüd on meil antud töövõimalused ja me jõuame edasi! Kord ometi on kerge hingata! Rõõmu valmistab iga uuendus, kus õiglus jälle jalule seatakse. Võtkem kasvõi tänavate nimed. Mul oli alati nii vastumeelt ütelda Kindral Põdra tänav,“ räägib sms Priks, „nüüd on see R. Pälsoni tänav ja Kuperjanovi tänav on Heidemanni tänav... Selle nimega on seotud hoopis teised mõtted, tunded ja mälestused.“

Praegu on sms Liisa Priks komissariks natsionaliseeritud seebivabrik „Frederkingis“. Käitises on 25 töölit ja ametnikku, nende hulgas 7 naist.

„Majanduslik olukord on käitisel päris hea,“ ütleb sms Priks, „kuid toormaterjali, eriti rasva puudusel saab tööle rakendada ainult 65% töödjust. Tööstuse sisseseade ei ole ka halb. Hiljuti osteti kaks uut masinat nats. tööstuse „Ratniku“ juurest — mehaaniline segaja ja seebikivipump.“

21. sept. s. a. valis käitis komitee, kuhu kuulub ka sms Liisa Priks.

Ilmus müügile suure ja huvitava sügisenumbrina ajakiri

Müügil kõikjal. • Hind endiselt 50 senti.

«NIMETU»

Steen „Laevastiku hukust“

«Vanemuise» kahest esimesest lavastusest

Järsult on pöördunud meie päevade lehekülj. On tulnud uus aeg uute tendentsidega ja uue moraaliga. Mehed oma kabinetirahust ja naised pitsinikerdamiselt on hüütud välja tänavatele ja avalikkudele platsidele ühinema laiaulatuslikuks ühistööks. Paljud „ei mõista veel, mis on või kuhu minna“. Tükk-tükilt laguneb aga vanade eelarvamuste kate ja ausalt mõtlev ning tundev inimene leiab end peagi aktiivsete võitlejate ridades.

Uue „Vanemuise“ eesriide esmakordse kerkimisega kergitati ka paljudel mõtte ja südame eesriided. Ukraina kirjanik Aleksander Korneitšuk oma näidendis „Laevastiku hukust“ jutustab meile revolutsioonilise võitlusaja heroilisusest ja ilust. Kuna kõigil „Mareti“ lugejatel pole olnud õnne seda lavastust näha, siis oleks tarvilik sisu lühike ja üldjooneline ümberjutustus.

Korneitšuki näidend viib tagasi 1918. aastasse, Mustale merele, võiduka kommunismi esimestele lahinguväljadele. Veenvalt ja lavalise aparaadi hea tundmisega näitab autor Musta mere laevastikus valitsevaid meeleolusid. Revolutsioonilisel mõttel on madruse seas soodne pind, kuna ohvitserkond kõigi vahenditega püüab olukorda kasutada nii, et tema lõpuks ikkagi jääks laevastiku peremeheks. Kuid ajaloolise arengu vääramatus, mida laiad rahvahulgad on tunnetanud, saab etteveeretatud takistustest ainult uut jõudu. Lõpuks avanevad silmad ka neil, kellel küll on usk revolutsiooni heasse asjasse, südames aga peavad veel rasket võitlust Partei paratamatusest dikteeritud korralduse — hävitada laevastik — ja armastuse vahel kalli laevastiku vastu. Partei käsk täidetakse, laevastik uputatakse ja madrused siirduvad uutele rinnete, viima revolutsiooni läbi kriitilise olukorra hiilgavale võidule.

„Laevastiku hukust“ on lülitatud välja ühe isikuga piirduvad motiivid, millela koelanlikus ühiskonnas põlnud kirjanduslik ja lavaline looming õieti mõeldavgi. Siin on ühiskonna asi saanud ühtlasi isiklikuks. Me näeme madruse Haidai

heitlusi oma isikliku parema äratundmise ja Partei käsu vahel. Haidai ei tule selgus mitte seestpoolt, mis oleks meid asja ainuõiguses võib-olla rohkem veennud, vaid Partei uuest ja kaheldamatust käsu kordamisest. Ilmneb uus tegur — Partei, staap. Peaasi on distsipliin, millele järgneb kohe ka mõistmine. Haruldast oma isiklikust saatusest üleulatamist näeme Balti Punalipulaevastiku madruse-saadikute juures, kes oma elu hädaohu sattudes püsivad vankumatus usus, et Partei korraldus jõuab päralt, kui mitte nende elu, siis igatahes revolutsiooni päästmiseks.

Erilise veenvuse annab sellele näidendile tema sündmuste ja karakterite ajalooline tõepärasus. Isegi liigutav laevade viimne puhastamine enne uputamist, mis võiks mõnele tunduda sentimentaalse väljamõeldisena, on tõesti sündinud, nagu

Steen dramatiseeringust „Põrgupõhja uus Vanapagan“

loeme autori kommentaaridest draama tekkeloo kohta teatri avamise puhul välja antud brošüürist. See näitab sotsialistliku realismi üht joont, mille poolest meid sügavasti haarab eriti Gorki looming: uus kirjandus ei taha mitte protokolli kuivadest faktidest ega ka kabinetivõimude välja mõeldud ilusaid või vapustavaid sündmusi; ta nõuab, et sooja südamega ja lahtise pilguga jälgitaks elu ja avastataks seda tema täiuses, mis oma mitmekesisuse, pinget ja inimliku sügavusega ületab kabinetifantaasia kõige meisterlikumadki saavutised.

Rõõmuga tuleb märkida, et „Vanemuise“ lavastuses oli tabatud näidendi vaimu ja esitatud ta haarava tervikuna, — see on tunnustuseks näitlejaskonnale ja juhtijale, kogu noorele teatrile, kes astub oma esimesi samme sotsialistliku realismi teel. Et näidendis korduvalt esinevad massistseenid ennenähtamatult hästi õnnestusid, on endisest „Töölis-teatrist“ saadud verevärskenduse teene. Ka üksikmängus näitasid „Vanemuise“ rakendatud paremad näitlejad oma võimeid heast küljest. Oleme harjunud, et see ei saaks teisiti ollagi Randviiru ja Tamuli puhul, kuid ka teised nooremad ja vanemad osalised näitasid head kuni rahuldavat mängu.

„Laevastiku hukust“ antud alus laseb loota kõige paremat ka „Vanemuise“ edaspidisest tegevusest.

Avatükile järgnes „Vanemuises“ nädala pärast Tammsaare viimse romaani „Põrgupõhja uus Vanapagan“ dramatiseering. Vaevast on vaja sellel teosel pikemalt peatuda, sest kindlasti on iga — või vähemalt iga teine — kirjandusesõber seda romaani lugenud. Kohtlase metsakolli ja nupuka sulase vahekorrad on rahva fantaasias leidnud nii rohket käsitlust, et Kaval-Antsu ja Vanapagan lugude kirjanduslikule käsitlemisvõimalusele on juhitud juba varem õigusega tähelepanu. „Palju rohkem kui Kalevi-poeg, oleks Kaval-Ants andnud ainet eesti rahvuseepose kirjutamiseks,“ tähendas Tuglas juba aastate eest — ja õigusega.

Kui nüüd Tammsaare selle aine võttis kirjandusliku teose aluseks, siis on ehttammsaarelik, kuidas ta rahvaluule kujud on toonud kaugest muinasajast käesolevasse aega, nagu sellegagi rõhutades oma pessimistlikku veenet, et maailmas põhiliselt miski ei muutu, et vaheldub ainult kest, kuna muu jääb igavesti sa-

maks. „Tõe ja õiguse“ ajast tuntud kõrge tasemega annab ta siin Vanapagana elust südamlik-lihtsaid ja sugestiivseid igapäevapilte, nagu ta oma näidendis „Kuningal on külm“ pillab aforisme ja paradokse inimelu ja ühiskonnakorralduse pahede kohta. Haruldaselt külgetõmbav on jälgida, kuidas ta realismi aga mõistab ühendada irreaalsega, kuidas me igapäevaselt kindlalt pinnalt järjest satume müstiliselt maailma. Ja ta vaimukuse ning sädeluse taga luurab kogu aeg pinevalt otsiv mõte, mis näeb kõduneva maailmakorra pahesid ja tunneb kaasa kõigile rõhutuile ning kannatajale, ilma et ta siiski leiaks sest ummikust väljapääsu.

Loomulik, et nii rikast teost nagu Tammsaare oma pole kerge lavavormi suruda. A. Särevi, meie teeneka dramatiseerija, seekordne töö näitabki, et dialoogivormi seatud romaan pole kaugeltki veel õnnestunud lavateos. Romaani sünd-

muste käik on küll üsna suures ulatuses edasi antud, aga selle kõrval on üsna vähe järele jäänud sellest salapärasuse-õhkkonnast, mis romaanis üldisele realistlikule koele järjest annab sügavust. Antsu ja Vanapagana suhete edasiandmisega on teos paraku muutunud lõpmatuks dialoogide reaks, töörassija Vanapagana asemel näeme laval mingit juhmat-kohmakat metsatonti, kes aina õuel tühja-tähja juures kohmitseb ja ennast muudkui laseb peaaegu sarnaste võtetega tüsata. Nii on dramatisering, nagu seda „Vanemuises“ lavastati, rida tõusuta illustratsioonide tuntud teose kohta, mitte rohkem.

Kerkib küsimus, kas tehti „Vanemuise“ laval Särevi dramatiseringust kõik, mis teha andis? Kas ei olnud pealtvaatajal mitte tihti tunne, et Mering kasutab Tammsaare teksti oma hiilgava mängu näitamiseks — s. o. näitleb kirjaniku ar-

vel? Päril kindel, et Meringule on Tammsaare vaim täiesti võõras. See muhe realism, mis näiteks „Püve talus“ või „Äripäevast“ on õigel kohal, ei sobi Tammsaare teose lavastamisega. Kui näitlejatest kedagi eriti kiita (rahuldasiid peaaegu kõik), siis saagu pärg Laoniidule Vanapagana naise Juula osas.

Uues „Vanemuises“ uute jõudude rakendamine on toonud koosseisu tunduvat värskendust ja teatritööle uut elu ning hoogu. Näiteks on mass „Vanemuise“ laval harva nii hästi esinenud nagu Korneitsuki draamas. Seoses sellega esineb küll ka viperusi, mis on selektatav noorte jõudude vähestest kogemustega. Kindlasti aitab neid puudusi varjata see soe huvi, mida meie nüüd oma „Vanemuise“ töö ja edu vastu tunneme.

K. S.

Katkend romaanist „Kuldvasikas“

Ilja Ilf ja Jevgeni Petrov

Täpselt kell 16.40 kuulutas Vassissuali Lohhankin välja näljastreigi.

Traksides ja sokkides — nii lamas ta tervest maailmast ära pöördunud vahariidega kaetud diivanil, näoga vastu diivanikorju.

Nälginud selles olekus umbes kakskümmend minutit, Lohhankin oigas, pööras teise külje ja vaatas oma naisele otsa, kusjuures rohelised sokid tegid õhus suure kaare. Naine ladus värvilisse reisipauna oma varandust: ilupudeleid, kummi massaažirulli, kaks vedikuga kleiti ja ühe vana ilma vedikuta, viltkiivri klaasist poolkuudega, vasest padrunid huulepumatiga ja trikoopüksid.

— Varvara! ütles Lohhankin läbi nina.

Naine vaikus, hingates kuuldavalt.

— Varvara! kordas mees. — Kas sa tõesti lähed minu juurest ära Ptiburdukovi juurde?

— Jah, ütles naine. — Lähen... Nii on õige.

— Kuid mispärast, ütles, mispärast? küsis Lohhankin lehmaliiku kirglikkusega.

Ta küllaltki suured ninasõõrmed paisusid haledusest vee'gi, ta vaaraohabemeke lõi värisema.

— Seepärast, et armastan teda.

— Ja kuhu jään siis mina?

— Vassissuali! Juba eile teatasin sulle, oma otsusest. Ma ei armasta sind enam.

— Ja mina! Ma ju armastan sind, Varvara!

— See on sinu oma asi. Mina lähen Ptiburdukovi juurde. Nii on õige.

— Ei! hüüdis Lohhankin. — Nii pole õige! Inimestest ei tohi üks ära minna, kui teine teda armastab!

— Tohib, ütles Varvara ärritatult, vaadates taskupeeglis. — Ja üldse, jäta tembutamine.

— Säärasel juhul jätkan näljastreiki! karjatas õnnetu mees.

— Nälgin senikaua, kuni tuled tagasi, — päeva, nädala, nälgin kasvõi aasta!

Lohhankin keeras jälle teise külje ja surus oma jämeda nina libeda ja külma vahariide sisse.

— Nii lamangi traksides, kuuldus diivanilt, — kuni suren. Ja süüdi selles olete sina ja Ptiburdukov.

Naine mõtles, tõmbas allavajunud õlapeala tagasi ahtakesele õlale ja ütles siis kõrgendatud häälega:

— Sa ei tohi niiviisi rääkida Ptiburdukovist! Ta seisab sinust kõrgemal.

Seda ei talunud Lohhankin enam. Nagu e'ektrijuga läbis see teda — traksidest kuni roheliste sokkideni.

— Varvara, sa oled ema'loom, venitas ta uluva häälega.

— Sa oled lõbunaine!

— Sina, Vassissuali, oled lollpea, ütles naine rahulikult.

— Emahunt, jätkas Lohhankin samas venivas toonis. — Vihkan sind. Armukese juurde lähed... Minu juurest lahkud... näruse Ptiburdukovi juurde lähed... temaga koos tahad sa anduda iharusele, vana vastik emahunt.

— Vassissuali! Jäta kometimäng, ütles emahunt, tõmmates kinni oma reisipauna. — Vaata parem ennast, missugune sa välja näed. Pese vähemalt nägu puhtaks. Ma lähen nüüd. Ela hästi, Vassissuali! Sinu leivakaardi jätsin lauale.

Varvara haaras pauna ja läks ukse poole. Nähes, et vannutamised ei aita, kargas Lohhankin diivanilt maha, jook-

sis laua juurde, ja hüüdes: „Appi!“, rebis leivakaardi puruks. Varvara ehmus. Ta nägi vaimusilma ees oma meest näljast kokku kuivanuna, vaikinud pulsi ja külmade jäsemetega.

— Mis sa tegid? ütles ta. — Sa ei tohi nälvida.

— Aga ma nälgin siiski! ütles Lohhankin kangekaelselt.

— See on rumal, Vassissuali. See on individuaalsuse mäss.

— Olen sellele uhke, ütles Lohhankin. — Sina alahindad individuaalsust ja üldse intelligenti.

— Seltskond mõistab sind hukka.

— Las mõistab, ütles Vassissuali otsustavalt ja laskus uuesti diivanile.

Vaikides viskas Varvara reisipauna põrandale, võttis õlgekübara peast, ja pomises omaette: „Hullunud isane... tüüri... orjastaja...“, valmistas kiiresti võileiva kalamarjaga.

— Söö! ütles ta võileiba Lohhankini punase suu juurde tõstes. — Kas kuuled, Lohhankin? Otsekohe söö ära. Noh?

— Jäta mind rahule, ütles mees, lükates eemale naise käe.

Nälgija suu avanes hetkeks. Varvara kasutas momenti ja tõukas võileiva osavalt vaaraohabemeke ja põetud vurrude vahele tekkunud prakku. Tugeva keeletõukega lükkas nälgija toidu suust välja.

— Söö, lurjus! kisendas Varvara meeleheites, toppides uuesti võileiba.

Lohhankin pööras näo kõrvale ja tõrkus mõmises. Mõne-minutilise võitlemise järel Varvara, määrdunud rohelise kalamarjaga, taganes, istus oma paunale ja hakkas valama jäisi pisaraid.

Lohhankin pühkis habemelt sinna kinni jäänud raasud, heitis naisele kõõrdi ettevaatliku pilgu ja jäi siis vaikselt lamama. Ta ei tahtnud lahkuda Varvarast. Suure hulga puuduste kõrval oli Varvaral kaks olulist paremust: suur valge rind ja teenistus.

Vassissuali ei olnud kunagi ega kusagil teeninud. Teenistus oleks takistanud mõtlemist vene intelligenti tähtsuse üle, missuguse sotsiaalse kihistuse juurde kuulus enese arvates ka tema ise. Need pikad mõtlemised jooksid välja nii meeldiva ja lähedase teema juurde nagu „Vassissuali Lohhankin ja tema tähtsus“, „Lohhankin ja Vene liberalismi kurbumäng“, „Lohhankin ja tema osa Vene revolutsioonis“. Kõndides mööda tuba Varvara raha eest ostetud vilttuuhlites, oli selle kõige üle nii mõnus mõelda. Ka raamatukapist helkisid vastu kullaga ilustatud raamatute seljad: Brockhausi entsüklopeedia, suur meditsiiniline entsüklopeedia, „Loomade elu“, puudane väljaanne „Mees ja naine“ ja Elise Requie „Maa ja inimesed“.

Vaadates raamatuile, mõtles ta alati: „Selle mõttesalve juures muutud puhtamaks ja vaimset nagu kasvad.“

Kui see järeldus tehtud, siis õhkas ta rõõmsalt ja tiris kapi alt välja ajakirja „Rodina“ („Kodumaa“) aastast 1899 mere- laineretsevi kaitse, vahu ja pritsmetega, vaatles inglise-buuri sõja pilte ja tundmatu daami kuulutatust pealkirja all „Kuidas ma suurendasin oma rinda 6 tolli võrra“ ning muud huvitavat tühja-tähja.

Varvara äraminekuuga kaoks ka materiaalne baas, millel seisis mõtleja inimkonna kõige väärrikama esindaja heaolu.

Ohtul tuli Ptiburdukov. Tükk aega ei julgenud ta astuda Lohhankinite tubadesse ja eksles ringi köögis keset kõrgele-

(Lõpp lk. 317.)

Katrusja

Kirjanik Vassili Semenoviitš Stefanik on päritoluft talupoeg. Ta sündis Galiitsia külas Rusovis (Lääne-Ukrainas) 1871. aastal. Suure vaevaga läks tal korda saada üldist ja pärast spetsiaalset haridust. Pöördunud tagasi kodukülla, hakkas ta töötama kohalikus haiglas.

Juba gümnaasiumis hakkas Stefanik kirjutama lühijutte talupoegade elust, kuid ei näidanud hulgal ajal oma loomingut kellelegi, pidades seda nõrgaks. Ent siiski ta kirjanduslikud võimed tulid avalikuks. Suurmeister L. Martoviitš hindas kõrgelt Stefaniki töid ja julgustas teda. Ja alates 1899. aastast, hakkasid Stefaniki jutustused trükkis ilmuma.

Vassili Semenoviitš Stefanik, tulles rahva seast, tundis hästi Galiitsia talurahva elu. Igal sammul ta nägi pörutavat vaesust, viletsust, muret, mõisnikkude ja ametnikkude kisendavat omavoli.

Kõike nähtut ja üleelatud kujutas Stefanik tõepäraselt ja elavalt oma kunstilises loomingus. Nii näiteks jutustuses „Sinine raamatuke“ näitas kirjanik heledais värvides talupoja kuju, kes teenis kogu eluaja sulasena küllavanema juures, ja sattudes täiesti väljapääsmatusse olukorda, hülgas oma kerjuseosa ja lahkus kodukülast. Vaese talurahva rasket, kohutavat elu kirjeldatakse ka alljärgivas jutustuses „Katrusja“.

V. S. Stefanik ei elanud Lääne-Ukraina vabastamise õnnelikkude päevadeni. Ta suri 1936. aastal oma külas Rusovis.

Ta matusele tuli kogu küla. Oli palju talupoegi ka naaberküladest. Töörahas armastas palavalt oma kirjanikku.

Kui Katrusja tuli teadvusele, istus ema ta kõrvale ja rääkis haledalt:

— Katrusja, kui kaua, tuvikene, oled veel haige? Raha on kõik otsas, uut ei saa teenida, kui kasvõi sinagi voodist üles tõuseksid. Aga mina jagasin raha ennustajatele. Ja kõik asjata... Tõsi küll, üks kaardimoor arvas ära, mis kodus tehakse ja milline haigus sul on, aga juured ei aita. Näha, et pole pääsemist...

Katrusja lamas liikumatult. Vedas kuitvetunud käega üle näo. Kiiunud olid sinised nagu ta silmadki ja näis, nagu oleks mööda nägu eksinud palju siniseid silmi, imelikke ja läikivaid. Kõikide nende silmadega vaatas Katrusja ema otsa ja noogutas ta haledatele sõnadele.

— Oh, me õnnetu saatus! jätkas ema. — Aga kuidas isa veel kurvastub! Aina mõtleb, kust võtta raha, kuidas sind matta. Nagu vaatab sinu peale — nii läheb kurbusest mustaks. Meil, Katrusja, on kõik tagavarad otsas, jahu on veel natukene põhja peal. Ei terakest, aga raha pole krossikestki... Kui sindki Issand hoiaks sügiseni. Oh, tüdruk, tüdruk, sa sidusid ennast ja meidki!

Ema võttis kammi ja hakkas kammima Katrusja patse.

— Sa põled nii kohutavalt, kõhid nii koledasti. Pole sulle särki selga panna, ei saa sind kammida ega pesta. Kui raskesti sa piinled! Palun jumalat, et paneks poole su piinadest minu peale, kuid ei aita mu palved...

Ema pisarad langesid Katrusja juustele ja kadusid nagu vesi liivas.

— Mis sinuga küll juhtus? Selline rõõmus olid sa! Ja töötegija — üle kogu küla! Hing rõõmustus, kui sa kasvasid. Mõtlesime: noh, nüüd läheb meil kergemaks. Aga näed nüüd, kuidas tuli välja! Kui oleks midagi head süüa, aga meil ainult kartul ja kartul. Oh, raske on käia mööda maju piima toomas, olen juba niipalju käinud, et häbi on minna silmade ette.

Ema põimis juuksed palmikusse.

— Ei tea, miks ma sulle lilli ostsin. Viskasin raha nagu vette. Küll ma vist

juba ehin sind nende lilledega surma puhul.

Hakkasid nutma.

— Aga noh, lase, ma vaatan neid, ema.

Ema andis Katrusjale lilled — sinised, valged, rohelised, punased. Katrusja vaatles neid, naeratas nõrgalt ja sinised, valged, rohelised, punased helgid rändasid üle ta näo.

— Anna ruttu tagasi, isa tuleb. Võibolla ütleb veel, et tütarlapse vigurid.

Katrusja viidi arsti juurde. Ema asestas nuttes talle padja pea alla.

— Et mul ei tuleks kaua teid arstida! Parem kärvaks kõik, matak teid kõiki korruga ja pääseks! urises isa.

Ta kiskus ja keerutas käes ohje, justkui valmistuks kedagi lööma kurjusest.

— Aga sina, vare, pea meeles, et kui ma pillun raha asjata arstidele, siis on ka sul aamen! Ma matan su ilma toht-

rita, ma ise olen sulle tohtriks... Ja kust ma võtan teile, tohtritele, apteekidele ja sarvilisele kuradile?! Minu käerakud ei suuda sellele vastu pidada! Kui ma juba üürisin hobuse, siis parem viia hauda ja olla korruga lahti! Nõõ, setukas, liigu!

Ta lõi piitsaga hobusekronu ja sõitis väravast välja.

Tänaval vaatas Katrusja uudishimulikult ringi. Sügisest saadik oli külas palju muutunud. Palju oli teisiti. Onu Semjon oli teinud põimtara, vana Mikola oli pannud onnile uue katuse. Katrusja unustas isa söimlemise ja jätkas ringivahtimist.

Pöllul künti, külitati. Põldude kohal laulsid lõokesed. Must küntud maa helkis päikese käes. Katrusja roosatus.

„Vahest paranen veel,“ mõtles ta, „ja ei lase kevadet mööda. Leian kohe tööd.“

Ta oli veendunud, et nii see lähebki. Isa istus vankri otsalaua ja vaikis kaua, lõpuks hakkas rääkima:

— Missugune ilus ilm, aga sina sõida mööda tohtreid! Ütle mulle, tüdruk, mis ma pean sinuga tegema? Lamad ja lamad... Ja ei elu ega surma. Kui ma teaksin, kust leida sulle rohtu, siis otsiks; aga nii, mis ma tean? Kui oleks kuidagi ühele poole: kas siia või sinna! Oleks sulle parem ja meile...

Katrusja hakkas nutma.

— Siin ju, tuvike, pole midagi nutta, jätkas isa, — sest see on õige! Sa sured ja sul pole enam muret... Kui juba nii elada nagu meie, siis parem surra ja mitte luusida mööda võõraid põlde! Ja kui palju raha olen laenanud! Ja võtan veelgi matuste jaoks. Aetakse vanas eas veel majast välja... Eh, kui ma teaksin, et rohi sulle ei aita! Pöörduksin kohe praegu koju tagasi. Aga raha jääks matusteks.

Katrusja lämbus pisarast ja kõhis, nii et põld rökkas. Isa võttis põuest õuna ja andis kuidagi kartlikult tütrele. Ta polnud veel kordki kinkinud tütrele maiustisi.

— Ära nuta, kallid, ma pole sulle vaenlane. Ma ainult räägin, et mitte asjata raha raisata, et mitte sind ega ennast piinata. Sa ju ise, lapseke, näed, et pole võtta kuskilt. Ma raiuksin sinu heaks kasvõi sõrme maha, poleks kahju! Sinu pärast on mul lugupidamine inimeste juures, sest sa oled esimene töötegija külas. Ma hoidsin sind, lapseke, aga nüüd näen, et sa sured. Näha juba, et pole sul pääsemist. Oh, tuvike, tuvike, küll jääme viletsaks ilma sinuta.

Vanamees vaikis...

— Oh, suren, suren, ma näen juba, sosistas Katrusja.

Pöördusid tagasi koju. Naaber Mikola sõitis nendega ühes.

— Ta laulis mulle niisugust asja, et kus sa seal! Vaesel mehel ei maksa tohtri juurde minna. ütles, et kui jooks palju piima ja sööks mingisugust kerget liha ja saia, siis paraneks. Kus midagi maailmas on — kõik tuletas meelde. Võib olla, et see härrastel aitakski, kuid meie olukorras ei aita ka see... Ma ei hakanud kuulamagi, kui ta hakkas kõike üles lugema... Ei, las juba sureb, nagu on. Las joo selle rohu, mis ma võtsin apteegist, ja las saab terveks või nagu ise tahab...

— Aga kas te arvate, algas naaber, — et tohtrid annavad talumehele seesugust rohtu nagu härradele? Võta näpust! Talumehele surub käte, mis juhtub, ja käi minema! Härradega on tal iga päev läbikäimine, aga mis talumehega? Suudled kätt ja oota, kuni ütleb: „Maksa raha...“ Kõige parem oleks küsida vanalt Ivanihalt, jätkas Mikola. — Ta läks kord tohtri juurde, aga nagu see hakkas teda läbi vaatama, nii ta kohe talle otseteed: „Oi, pai doktor, andke mulle viimne rohi. Ma olen vaene naine, mul pole raha ars-

timiseks, andke mulle viimne rohi.“ Tohter, teate, ajas silmad pärani naise otsa ja ütles: „Aga kust sina tead?“ „Oi,“ ütles naine, „kust tean... Tean, kuid andke mulle niisugune retsept viimse rohu peale.“ Palus, palus ja arst andiski. Ja käib tänapäevani...

— Aga näed, mul ei jätkunud mõistust paluda! ütles kahetsedes Katrusja isa.

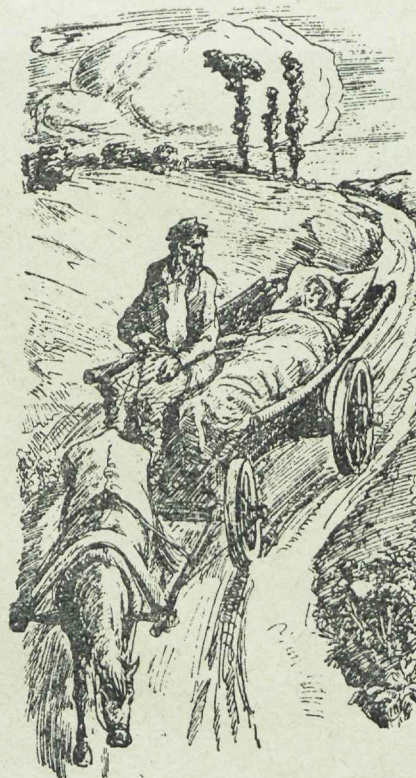
— Läks vanamoor selle retseptiga apteeki, meenutas jutuhimuline naaber. — Andis tellimise apteekrile, aga ise, kaval, vaatab, kuidas ta seda rohtu valmistab. Räägitakse, et nagu apteeker valas seda rohtu endale peopesale, nii see läks kohe läbi käe. Kuid ainult mõnel sadade hulgast õnnestub saada sellist rohtu. Aga maameestele...

— Oh, mu viletsust, et ma ei küsinud vanaeide käest, kuidas peab sellist rohtu paluma. Aga nüüd sõitsin raha maha ja kasu mitte mingisugust.

— Jah, juba kindlasti näib, et pole pääsu teie tütrele. Vaadake, kuidas ta põleb! Ei saa tást enam midagi, nagu lehest, mis on lahti kistud puu küljest.

— Oi, ei, ei saa! Ja raha kadus asjata. Kui oleks ometi Ivanihalt küsinud...

— Jah, see, teate, oleneb sellest, millest rohi on! Apteekril on oma apteek — ja siiski sureb...

KATKEND ROMAANIST „KULDVASIKAS“

(Algus lk. 315)

gilisi priimuseid ja ristamisitõmmatud nõõre, millel rippus sinest kirjuks kuivanud pesu. Kui korter elavnes, ukسد hakkasid paukuma ja elanikud liikuma, siis Ptiburdukov võttis mütsi peast, keerutas korra oma insenerivurre ja otsustas.

— Varja, ütles ta paluvalt, kui oli astunud tuppa, — me leppisime ju kokku...

— Imetle teda, Sašuk! kisendas Varvara, võttes tal käest kinni ja teda tõugates diivani poole. — Seal ta on!... Lamab!... Isaloom!... Alatu türann... See orjastaja kuulutas näljastreigi protestiks, et tahan tema juurest ära minna.

Lohhankin silmas Ptiburdukovit ja hakkas kohe hädaldama:

— Ptiburdukov, ma vihkan sind. Minu naist ära puuduta... Sa oled sulil, lontrus... Kuhu viid sa mu naise minu juurest?

— Seltsimees Lohhankin... ütles rabatud Ptiburdukov, näppides vurrusid.

— Mine ära, mine ära, vihkan sind, jätkas Vassissuali, kõigutades ennast nagu juut palve juures, — sa oled vilets tõi ja vastik pealegi. Sa pole insener, vaid roomav jälk koletis ja „souteneur“*) pealekauba.

— Häbenege, ütles Ptiburdukov, kellele asi muutus igavaks, — see on lihtsalt rumal. Mõtelge ometi, mis te teete? Viisaastaku teisel aastal...

— Ta julges mulle ütelda, et see on rumal. Tema, tema, kes varastas minu naise! Kasi minema, Ptiburdukov, või ma käänan su kaela kahekorra.

— Haige inimene, ütles Ptiburdukov, et jääda viisakuse raamidesse.

Varvarale aga olid need raamid liiga kitsad. Ta kahmas lauvalt juba pooleldi kuivanud võileiva ja asus nälgija kallale. Lohhankin kaitses ennast nii meeleheitlikult, nagu oleks teda tahetud kastreerida.

Ptiburdukov pööras näo akna poole ja vaatles küünalõisi kastanil. Selja tagant aga kostis vastik mõmin ja Varvara karjumine: — Söö, alatu inimene! Söö, orjastaja!

Järgmisel päeval Varvara ei läinud tööle, ta oli liiaks häiritud ootamatu takistuse tõttu. Nälgija seisukord halvenes.

— Juba hakkabki maos torkama, teatas ta rahuldusega, — ja siis tuleb skorbuut alatoitluse tagajärjel, juuste ja hammaste väljalangemine.

Ptiburdukov tõi kaasa oma venna, sõjaväearsti, kes kuulas suure hoolega läbi tema organid. Läbivaatuse ajal vaatas Vassissuali oma sügispalituna karvasele rinnale ja silmad läksid märjaks; tal oli enesest nii väga hale meel. Ptiburdukov vend teatas, et haige ei tarvitse pidada dieeti. Ta võib kõike süüa, samuti parajuse piirides suitsetada ja ka juua. Arstil oli vähe arusaamist Lohhankinite hingelise draama

*) „Souteneur“ — prostitueeriva naise poolt ülalpeetav mees.

jaoks. Lahkudes ütles ta koguni, et meresuplus ja jalgrattasõit on samuti lubatud.

Kuid haige ei mõelnudki vastu võtta ei kompotti, ei kala ega kotletti; ei läinud ta ka suplema ega jalgrattal sõitma. Ta lihtsalt lamas edasi diivanil ja külvas teisi üle söimuga. Varvaral hakkas temast kahju. „Ta nälgib minu pärast,“ mõtles ta uhkusega. „Milline armastus minu vastu. Kas Sašuk on võimeline niisuguse üleva tunde jaoks?“ Ta heitis rahutuid pilke Sašuki sõõnud inimese näole, mis laskis oletada, et armastuseelamused ei suuda eksitada teda täitmast oma organismi regulaarsete lõuna- ja õhtusöökidega.

Kui Ptiburdukov lahkus toast, ütles ta koguni Vassissualile: — Sa vaeseke! Samas ilmus nälgija suu juurde jällegi üks võileib, kuid lükati tagasi. „Ainult veidike veel vastupidamist,“ mõtles Lohhankin, „ja Ptiburdukov on minu Varvarast ilma.“

Heameelega kuulatas ta kõrvaltoast hiljem kostvaid hääli. „Ta sureb ilma minuta,“ rääkis Varvara, „peame veel ootama. Sa näed ju ise, et ma praegu ei saa ära minna.“

Õõsel nägi Varvara kohutavat und. Üleva tunde pärast kokku kuivanud Vassissuali näris sõjaväearsti saabaste küljest valgeid kannuseid. See oli hirmus. Arstil oli alandlik nagu nagu lehm, keda lüpsab külavaras. Kannused klirisesid, hambad plagisesid... Öudustundega ärkas Varvara unest.

Kollane jaapani päike paistis otse alla, kulutades oma jõu säärase pisiasja valgustamiseks, nagu on seda odekolonn „Turandoti“ pudelikese lihvitud kork. Vahariidega kaetud diivan oli tühi. Varvara laskis silmadel ringi käia. Vassissuali seisus avatud puhvetiukse juures, seljaga voodi poole, ja mat-sutas kõvasti suud.

Ta kummardus kannatamatuses ja ahnuses, trampis rohelises sokis jalaga ja ajas läbi nina vilistavaid ja lõrpivaid hääli. Tühjendanud kõrge konservipurgikese, tõstis ta kastruult ettevaatlikult kaane, pistis sõrmed külma peedisuppi ja õngitses seal välja tüki liha.

Isegi nende abielu parematel aastatel oleks Vassissuali käsi säärase teguviisi pärast halvasti käinud, nüüd aga otsustas see tema saatuse.

— Lohhankin, ütles Varvara öudse häälega.

Kohkunult laskis nälgija liha langeda ja see kukkus tagasi kastrulisse, paisates kõrgele kapsa- ja porgandiliblede joa. Haleda ulumisega jooksis Vassissuali diivani juurde. Varvara hakkas vaikides ja kiiresti rõivastuma.

— Varvara, ütles mees läbi nina. — Kas sa tõepoolest lähed minu juurest ära — Ptiburdukovi juurde?

Vastust ei tulnud.

— Sa oled emahunt, kuulutas Lohhankin ebakindlalt. — Ma vihkan sind... Ptiburdukovi juurde lähed sa...

Kuid oli juba hilja. Asjata halises Vassissuali armastusest ja näljasurmast. Varvara läks ära — igaveseks, vedades enese järel reisipauna värviliste pükste, viltkübara, ilupudelite ja muude daamitarvetega.

HAKKLIHAKLOPS

HAKKLIHAKLOPS

Ained: 1/2–1 kg hakkliha (1/2 osa sea- ja 1/2 osa loomaliha), 1 prantsai, 1–2 muna, 1 kl. vett, soola, pipart ja hakitud sibulat ning soovi korral 1/2 heeringat peenekshakitult.

Antud ainetest valmistada segades taigen ja vormida paraja suurusega ümmargused pallid. Veeretada jahus. 30–50 g võid või rasva sulatada pannil või kastrulipõhjas, lisandada 1/2 spl. jahu, 1/2 l lihaleent või keeva vett ja asetada saadud kastmesse lihapallid. Keeta 10 min. kaane all, vahetevahel ümber pöörates. Tõstes lihapallid välja, lisandada kastmele 2–3 spl. koort ja maitsestada soolaga. Valada üle vaagnale asetatud lihapallide. Kaunistada sidruni- või tomativiilukatega ja anda lauale koorega kartulite ning mõne salatiga.

KIIRKLOPS LAMBALIHAST

Ained: 1/2–1 kg lambaliha, 1 spl. võid või rasva, 2 sibulat, 2 spl. hapukoort, 1 spl. jahu, veidi vett või lihaleent, pipart ja soola.

Luudest eraldatud liha ajada läbi hakkmasina. Sibulad koorida, hakida ja praadida pannil või pajas sulatatud rasvas või võis. Lisandada hakkliha ja segades läbi praadida. Siis lisandada jahu, vesi või lihaleem ja hapukoor. Keeta läbi ja maitsestada soola ning peene pipraga. Anda lauale keedetud kartulite ja mõne salatiga.

LEIVASUPP

Ained: 1 l rukkileivatükke ja -koorikuid, 1–2 klaasi palukakeedist, 2 l vett, 1 klaas suhkrut, kaneelipulbrit.

Leivatükid panna külma veega likku ning asetada keema. Hõõruda läbi sõela ja lisandada palukakeedis, maitse järgi suhkrut ja veidi kaneelipulbrit või sidruniõli. Süüa soojalt või külmalt järeltoiduna rõõsa piimaga.

HAUTATUD HERNED SUITSULIHAGA

Ained: 1–1 1/2 l herneid, 400 g suitsuliha, 2–3 sibulat, peterselli.

Liha lõikuda väiksemateks tükkideks ning sibulad ja petersell hakida peeneks. Keedunõu põhja valada pisut vett ning asetada antud ained ja leotatud herned kihtimisi sisse. Lasta haududa tasasel tulel, kuni herned on pehmed. Soovi korral võib juurde lisada ka kartulilõike või keeta eraldi soolvees, andes lauale ühes hernelistega.

PEEDISUPP SUITSULIHA JA TOMATITEGA

Ained: 400 g suitsutatud lamba- või sealihaga, 2–3 loorberilehte, 5 tera pipart, 2 1/2–3 l vett, 2–3 söögipeeti, 1 väike pea kapsast, 3–4 tomatit või 2 spl. tomatiputru, 1 spl. hapukoort, 1 spl. jahu, 1 hapukurk, 1 sibul.

Liha pühkida kuuma vette kastetud lapiga puhtaks, lõikuda 3–4 tükkiks ja asetada keema sooja veega. Lisada juurde maitseained ja lasta keeda. Vahepeal puhastada kapsad ja peedid ning lõikuda peenteks narmasteks. Samuti hakida ka sibul ja asetada kõik liha juurde keema. Kui pehmeks keenu, lisandada tomatipuder. Segiklopitud koor ja jahu segada keeva supileemega. Lasta veel kord keema tõusta.

Liha lõikuda paraja suurusega tükkideks ja asetada supisse.

PANNKOOGID KAPSASTEGA

Pannkoogi-taigen valmistada järgmistest ainetest: 3 klaasi piima, 3 muna, 1 1/2 klaasi nisupüüli, maitse järgi soola. Munad kloppida ja segada jahuga hästi segi. Hästi hõõrudes lisandada vähehaaval juurde valades piim ja maitse järgi soola. Lasta 1 tund seista.

1 pea kapsast, 2 spl. võid, soola, 1 kl. vett või aedvilja-keeduleent, suhkrut.

Kapsad hakida peeneks ja asetada keedunõusse võiga, mis enne keedunõus sulatatud. Ümber segades kuumutada mõni minut. Siis lisandada aedvilja-keeduleem või vesi ja lasta kapsad kaane all pehmeks haududa. Lõpuks segada juurde maitse järgi soola ja suhkrut.

Taignast praadida keskmise suurusega pannil õhukesed pannkoogid ja asetada hautatud kapsastega kihtimisi vaagnale. Süüa kartulite ja marjasalatiga.

HAPUKAPSAD SEENTE JA KARTULITEGA

Ained: 1/2 l hapukapsaid, 1/2 l peenekshakitud soola-seeni, 1–1 1/2 l keedetud kartuleid, 2 sibulat, 1 kl. hapukoort või rõõska piima, veidi võid või praetud pekikuupe.

Hapukapsad segada peenekshakitud seente, kartulite ja hakitud sibulaga. Vormiasetamisel lisandada praetud pekikuupe või võitükikesi. Valada üle piim või koor ja küpsetada 1/2 tundi ahjus. Süüa kuumalt.

Sama vormi võib süüa ka ilma küpsetamata, külmalt. Valmistus sama, nagu kirjeldatud eespool, ainult pekikuupeid ära jätta ning hakitud sibul praadida võis kergelt läbi. Segada vajalisel hulgal juurde hapukoort ja lasta enne lauale andmist seista 1/2–1 tund.

SEALIHA- JA KAPSA-PAJAKÜPSIS

Ained: 1/2–3/4 kg sealihaga, keskmine kapsapea, soola.

Kapsas lõikuda tükkideks ja praadida vähehaaval rasvaga pajapõhjas. Lõikudeks lõigatud sealihaga pruunistada pannil. Kapsad asetada patta vahelduvalt sealihaga, riputades soovi korral soola ja pipart vahele. Valada veidi vett peale ja küpsetada kaane all tasasel tulel. Anda lauale keedetud kartulitega.

ÜHEPAJATOIT LIHAST, KARTULITEST JA KAALIKAST

Ained: 1/2–3/4 kg soolatud või värsket sealihaga, 2 spl. püülijahu, 1 1/2 kl. vett ja 1/2–3/4 kl. piima, soola, pipart, 1 l kartuleid ja keskmise suurusega kaalikas.

Liha lõikuda õhukesteks viilukateks, riputada pipra ja soolaga (kui liha on värsket) ning kasta jahusse. Pruunistada kergelt pannil rasvas. Liha asetada patta, siis puhastatud ja lõikudeks lõigatud kartulid ning kaalikas, vesi ja piim. Lasta haududa tasasel tulel kaane all, kuni kõik on pehme.

RUKKIJAHU-PUDER MAGUSTOIDUKS

Kuremarjad keeta ja mahl välja pressida. 3 l paraja kangusega marjamahlale lisandada 1 kl. suhkrut ja 3–3 1/2 kl. külma veega niisutatud rukkijahu, segades hästi ja valades vähehaaval mahla juurde, et klimpe ei tekiks. Lisandada maitseks 1/2 tl. soola ja 1–1 1/2 spl. külma veega niisutatud kartulijahu. Keeta 15 min. ja anda lauale rõõsa piimaga.

HAUTATUD SELLERID

Ained: 3–5 suuremat sellerit, 2 spl. võid või rasva, 1 kl. vett, soola ja 1/2 tl. suhkrut.

Sellerid lõikuda õhukesteks viilukateks ja hautada veidi aega sulatatud võis või rasvas ümber segades. Lisada juurde 1 kl. vett, maitse järgi soola ja 1/2 tl. suhkrut. Keeta kaane all 15–20 min. Süüa lihatoitude juurde või tarvitada iseseisva toiduna, koos kartulitega, õhtusöögiks.

SEGASÜLT

Segasüldi keetmiseks võib tarvitada vasika- või sealiha ja mitmesugust keedetud aedvilja. Lõikuda kõik nägusalt tükkideks ja asetada vormi või kaussi. Põhja lõikuda tomati- viilukaid ja kurgilõike.

Liha- ja aedvilja-keeduleem segada, lisandada 8–10 lehte külma veega loputatud ja kuumas leemes sulatatud kalaliimi, valada üle kaussidesse asetatud segu ja lasta külmias kohas tarduda.

Vormist välja lõõdud sült kaunistada hapukurgi- ja keedetud muna lõikudega. Süüa kuumade keedetud või praetud kartulitega.

KAPSARULLID AEDVILJATAIDISEGA

Ained: 1 suurem kapsapea, herneid, tilli või peterselli, soola, võid või rasva, 1 spl. jahu, 2 spl. hapukoort.

Kapsalehed peast ettevaatlikult eraldada ja keeva veega üle valada, misjärel lasta nõrguda. Herned keeta pudruks, lisandada maitseks soola, peenendatud tilli ja veidi võid. Igale kapsalehele asetada 1 kuhjaga supilusikatäis herneputru ja rullida kinni, alates rullimisest kapsalehe rootsupoolsest küljest.

Pannil või pajapõhjas lasta või või rasv pruuniks, kapsarullid sisse asetada ja ümbertrinki pruunistada. Valada juurde veidi vett ja hautada, kuni kapsas on pehme. Kastmele lisada juurde 1 spl. jahu, hapukoort ja vajaduse korral veidi keeva vett.

Kapsarulle võib valmistada eespoolkirjeldatud viisil, täites neid toore hakklihaseguga, mis valmistatud nagu harilik kotletitaigen.

KAERAHELBE-KOOGID AEDVILJAGA

Ained: 250 g kaerahelbeid, $\frac{1}{2}$ l piima, $\frac{1}{2}$ heeringat, 2 spl. võid, keedetud porgandeid, 2–3 muna, soola.

Kaerahelbed segada piimaga ja lasta mõni tund seista. Segada hulka lahtiklopitud munad ja hakitud heeringas. Kui vajalik, maitsestada soolaga. Praadida pannil võis või rasvas. Anda lauale vähese veega hautatud porganditega, millele lisandatud veidi sulatatud võid.

OAPÜREE

Ained: $\frac{1}{2}$ –1 kg ube, 3 porgandit, 1 seller, 1 petersellijuur, 1–2 spl. võid, $\frac{1}{2}$ –1 kg sea- või loomaliha, 1 spl. jahu.

Oad panna eelmisel õhtul likku. Järgmisel päeval asetada keema ühes liha ja puhastatud supijuurtega. Keeta, kuni kõik on pehme. Hõõruda siis oad läbi sõela ja lõikuda liha väikesteks tükkideks. Või sulatada, lisandada jahu, keeta läbi ja valada segades vähehaaval supileent juurde. Tumm, lihatükid ja oapüree lisandada leemele; ajada kord keema ja anda kuumalt lauale.

KRUUBIVORM

Ained: 400 g kruupe, 2 spl. võid või rasva, soola, 2 spl. riivsaia, 100 g rosinaid, 2–3 muna.

Kruubid loputada ja leotada 1–2 tundi. Keeta pehmeks ja segada maitse järgi juurde soola, või, riivsaia ning rosinad. Klopitud munad lisada juurde jahtunult. Saadud puder peab olema võrdlemisi paks ning kuiv. Vorm määrada külma võiga ja tõsta segu sisse. Keeta vormiga suures keedunõus vees umbes 1 tund. Sama vormitoitu võib küpsetada ka ahjus $\frac{1}{2}$ tundi. Rosinate asemel võib tarvitada suitsusinki, järelejäädud praadi, pekki või suitsukala väikesteks tükkideks lõigutuna.

Kui puding on valmistatud magustoiduna, siis anda lauale marjakastmega. Lihaga valmistatud vormi süüa rõõsa piimaga.

TOMATI- JA MAKARONIVORM

Ained: 250 g makarone, 200 g tomateid või tomatiputru, 2 spl. võid, 200 g suitsupekki, soola, $\frac{1}{2}$ l piima, 2 muna, riivitud juustu või riivsaia.

Makaroneid mürda lühemateks tükkideks ja loputada külma veega. Asetada keema, kui vesi keeb. Lisandada maitse järgi soola ja keeta peaaegu pehmeks. Nõristada keeduvee ära ja uhta üle leige veega, et nad üksteise külge ei kleepuks. Suitsupekk lõikuda nelinurkseteks tükkideks ja praadida pannil helepruuniks. Asetada vormi järgmiselt: põhja pekitükikesi, siis makarone, tomatilõike või -putru ja riivjuustu ning mõned võitükikesed. Sellisel laduda kihtimisi, kuni ained jätkub. Pealmine kiht peaks olema makaronid, kuhu peale riivida juustu ja riputada üle riivsaia. Kõige peale asetada mõned võitükikesed. Piimale segada juurde lahtiklopitud munad ja valada üle vormi. Küpsetada ahjus umbes $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ tundi. Anda lauale pohla- või peedisalatiga.

SEGASÜLT

O. KESK

Varuge C-vitamiini talveks!

Vitamiinide peres kuulub C-vitamiin tähtsamate vitamiinide hulka, omades ka meie rahvatoitlustuses suurt praktilist tähtsust. Keha päevane C-vitamiini tarvitus on 30–50 mg, mis iseenesest ei ole kuigi suur, kuid võttes arvesse, et keha ei salvesta C-vitamiini, vajame viimast pidevalt kõikidel aastaaegadel.

Nagu uurimused näitavad, on meie rahva toit puudulik C-vitamiinist. Võttes arvesse rahva tervislike olusid, tuleb C-vitamiinile pöörata enam tähelepanu.

C-vitamiini vähesus meie igapäevases toidus on tingitud arvatavasti asjaolust, et C-vitamiin on peamiselt marjade-, puu- ja aedvilja-vitamiin, mistõttu viimase saamine omab enamvähem perioodilist ilmet. Samuti mõjub C-vitamiini tundlik iseloom toiduainete ümbertöötamisel kaasa viimase vähesusele toidus.

Võttes arvesse C-vitamiini tähtsust ja omadusi, tuleb talve tulekuga eriti rõhutada nende hoidiste valmistamist, mis tagavad C-vitamiini sisaldust, ning valmistada viimaseid nendest marjadest, puu- ja aedviljadest, kus C-vitamiini sisaldavus on suurem.

Et vältida C-vitamiini puudumisest tingitud alatoitlust, tuleb veel praegu saadavatest toiduainetest valmistada C-vitamiini tagavaru 7–8 kuuks, millal nimetatud vitamiini saamine värsketest ainetest on peaaegu katkestatud.

Esikohale tuleb C-vitamiini allikana seada marjahoidised, mis on rikkad C-vitamiinist, nii näiteks:

100 g kibuvitsamarjades	500 mg,
100 g mustsõstardes	100 mg,
100 g maasikates	50 mg,
100 g murakates	50 mg.

Kahjuks ei ole meil seni aretatud kibuvitsamarja-kasvatust, mistõttu on viimase saamine õige piiratud. Parimaks kibuvitsamarjade säilitamise viisiks on viimaste kuitvatamine ja püree valmistamine tavalise püreevalmistamise viisi järgi.

Aedviljadest tuleb esikohale seada värsked kapsaid, siis tomateid püreena ning hapendatud kapsaid ja kurke. Hapukapsastes C-vitamiini sisaldavusest on juba nüpalju kirjutatud ja kõneldud, et siin jätkub ainult selle meenutamisest. Värskest säilitatavatest aedviljadest tuleb nimetada porgandit, mis on eriti oluline lastetoitlustuses.

C-vitamiini väärtus ei seisne mitte üksnes igapäevase toidu rikastamises nimetatud toidainega, vaid ka selles, et vajaduse korral on võimalik täieliku vitamiinitarbe rahuldamise kaudu teha kokkuvõtte teiste toidainete arvel.

„Regina“

ILUHOIUVAHENDID

REGINA kreem (rasvata)

— on ideaalne puudialus. Kaitseb näonaha ilmastiku mõjude vastu. On eriti soovitatav ka meestele pärast habemeajamist. Ei jäta läiget, teeb naha siledaks ja ühtlaseks.

REGINA kreem (rasvaga)

— pehmenab näonaha, tungides pooridesse ja kosutades kudesid. Soovitatav tarvitada öökreemina.

REGINA puuder

— on õrn, ühtlane ja peenekoeline. Katab ühtlase peene korrana ja püsib kaua. Müügil mitmes värvide erivalikus.

Valmistaja:

NATS. A/S. PROVIISOR JULIUS LILL
TARTU.

Teie küsite — meie vastame

L. K. — Tallinn.

Ebaühtlane juuste värvus on sageli tingitud päikesest, mis pleegitab pinnalisi juukseid, kuna alumised jäävad endiseks. Värvimata ei saa neid ühtlustada. Rasvaseksmineku vältimiseks soovitage järgmist juukseveet.

Rp.
Acid. salicyl. 1,5
Resorcin 3,0
Menthol 1,0
Ol. Ricini 0,5
Spirit. 80% ad 200,0
MDS. Väline.

Hõõrge igal õhtul peanahk selle vedelikuga sisse, kuni märkate paranemist. Suuloputuseks tarvitage järgmist pulbrit.

Rp.
Menthol 0,5
Natr. benzoic. —
Natr. chlorat. aa 3,0
Natr. sulfur
Natric. bicarbonic. aa 10,0
M. f. pulv. D. ad. scat.

Igakordseks tarvitamiseks panna 1/2 teelusikat 1 klaasi leigesse vette, loputada suud ja kurku.

Tellijaja H. A.

Tähendatud romaane lõplikul kujul pole võimalik saada. Käesolevas numbris leiab lühikesed kokkuvõtted romaanide lõpposast.

L. T.

Kodusel seebikeetmisel võtke iga 5 kg rasva kohta umbes 800 g seebikivi, 200 g soola, 200–300 g vaiku või kampilit ja 5–7 l vett.

Seebikivi veega sulatada ümber segades, kuni vesi läheb keema. Lisandada siis rasv ja lasta keeda 1/2–1 tund. Seejärel lisandada sool ja vaik või kampil ning lasta ümber segades keeda, kuni muutub ühtlaseks vahuseks seguks ja hakkab paja ümber tarduma. Kallata külma veega loputatud puunõusse ja lasta tarduda järgmise päevani. Siis lõikuda paraja suurusega tükkideks ja kuivatada esiteks õhu käes, siis soojas kohas. Hästikeenud seep peab olema tihe ja kõva. Alla jääb seebile 5–6 sm paksuselt pära, mida võib tarvitada mitmesuguste majapidamisemete ja põrandate küürimiseks.

Kui juhtub, et seep esimesel keetmisel ei õnnestu, jääb väga rasvane või kihiline, siis tuleb keetmist korrata. Mõningal juhul on tarvilik ka vähene seebikivi juurdelisamine.

Lugeja Harjumaalt.

Potasi keemiline nimetus on kaalium carbonicum. Müügil peaks nimetatud aine olema kõigis rohu kauplustes potasi nime all.

Äriõpilaseks astumise tingimuste ja nõuete suhtes tuleks Teil oma küsimusega pöörduda otseselt vastavasse ärisse.

Lugeja nr. 7406.

Liiga õhukeselt hõbetatud peegel võib aja jooksul tumeda ning niiskuse tagajärjel võivad tekkida peegelsse mustad täpid, kust hõbedakiht on kadunud. Plekkide tekkimise ja suurenemise pidurdamiseks ei saa midagi teha. Kui peegliklaas on küllalt väärtuslik, on võimalus lasta peeglit uuesti hõbedaga katta mõnes peeglitööstuses. Õhukesel ja odava klaasi puhul on see toiming aga kulukas ning mitte tasuv.

Romaani „Armastuse unelm“ kokkuvõte

Selgub, et võõras härra, kes Ponyt tuleb külastama, on Pony isa ja kuulsa Anna Flagstadi mees. Vahepeal aga on Frahm saanud lubaduse Flagstadilt, et viimane hakkab teda ette valmistama lavakutsel. Parajasti kui nende mõlemapoolne armastus on tärkamas, tuleb Flagstadi mees ja võidab tagasi oma naise poolehoidu ning armastuse. Frahm pöördub tagasi Pony, tennise ja äri juurde, loobudes lavaunistusist.

Romaani „Teine noorus“ kokkuvõte

Järgnevas peatükis Frensham pärast pikki heitlusi otsustab siiski proua Ruddigeri kasuks. Ta jätab naisele vaid rahatšeki jooksvateks kuludeks ja sõidab koos proua Ruddigeriga maailmareisile, lootes leida õnne ja uut indu oma tulevaseks loominguks. Nella võtab selle löögi rahulikult vastu, ja olles kindlas usus, et ta mees tuleb ta juurde tagasi, valetab ta oma lähematele tuttavatele ja sõpradele, et Frensham on läinud tervislikel põhjustel maailmareisile. Vahepeal möödub kuid ja Frensham peab kergemeelses ning pealiskaudses proua Ruddigeris ja pikkamööda hakkab Nella kuju ta südames uuesti esile kerkima. Roomas sünnib lõplik lahkimine proua Ruddigerist ja Frenshamile jääb hinge vaid valu ning kibedus, kuna ta ei julge mõeldagi Nella juurde tagasiminekuks. Siis kuuleb ta oma sõbralt Broughilt, keda ta kohtab Roomas, et Nella viibib Rooma lähedal nende villas. Broughilt kuuleb ta ka, et Nella on väga haige. Viimane on vahepeal kaotanud lootuse Frenshami tagasitulekusse ja hingelised kannatused on viinud ta kehalise kokkuvarisemiseni. Broughi käest saab Frensham teada, et Nella teda ikka veel ootab. Ta kirjutab Nellale oma suure pihtimuse, läheb ühel äikeselisel õhtul nende villasse ning heidab pihtimuse Nella jalgade ette, kui Nella parajasti istub pimedal terrassil. Samal minutil aga sähvatab välg ja Nella näeb, et see on Martin. Ta hüüab meest, aga keegi ei vasta. Siis meenub äkki Nellale purunenud sild, mis asub üle kuristikku nende maja juurde viival teel. Eemalduvad sammud kostavad sealt kardetavalt teelt. Nella jookseb Martinile järele, aga ta jõudes sillani, pole kedagi enam näha. Ta lasub kuristikku väänkasvude najal ja leiab sealt oma haavatud mehe. Järgnevad päevad täis õnne ja lepitust, millal Nella istub oma paraneva ja jälleleitud mehe haigevoodi kõrval.

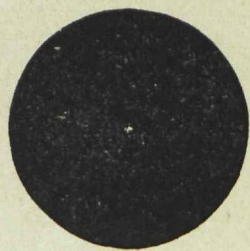
„MARET“ ilmub kord kuus ühes mustri- ja lõikelehega. — Tellimishinnad: Sisemaale aastas kr. 4.—, 6 kuud kr. 2.15, 3 kuud kr. 1.10. Välismaale aastas kr. 6.—, 6 kuud kr. 3.—, 3 kuud kr. 1.50. Kuulutuste hinnad: 1 mm üle lehekülje laiuse 80 senti. Kaantel: 1 kaane seesmine külj kr. 120.—, viimase kaane seesmine külj kr. 100.—, viimase kaane välimine külj kr. 150.—, 1/4 lehekülje sisuosas kr. 200.—, 1/2 lehekülje kr. 100.— jne. Kuulutajale võimaldatakse koha valik ainult võimaluste piires. — Väljaandja: natsionaliseeritud kirjastus „Maret“. Vastutav- ja peatoimetaja: R. Puusepp. Tartu Kultuurinõukogu poolt määratud sisulised nõuandjad: Regina Birk, Aira Kaal-Hone, Vanda Irs. Käsitöö-, moe- ja majapidamisosakonna toimetaja: Linda Puusepp. Keeleline korrektor: Eti Sirg. — Toimetus, talitus, trüki- ja köitekoda: Tartus, Ülikooli 25; telefonid: kontor ja trükikoda 35-20, ärijuht 41-90, peatoimetaja 39-75, pk. 22. Posti jooksev arve nr. 2201. Sissemakse ja tellimisi võetakse vastu igas postiasutises.

Nats. „Mareti“ trükikoja trükk, Tartus, 24. oktoobril 1940. a.

Ka Teie leiata sageli,

et Teil on tarvis trükkida mitmesuguseid *trükitöid*, nagu:

N I M E K A A R T E
K U T S E K A A R T E
P E O K U U L U T U S I
ARVE- JA KIRJAPLANKE
P O S T K A A R T E
KIRJAÜMBRIKKE JNE.

Kuid seejuures Teie nõuate: head tööd, täpset ja kiiret tellimiste täitmist ning mõõdukaid hindu. Seepärast laske teha kõik oma trükitööd

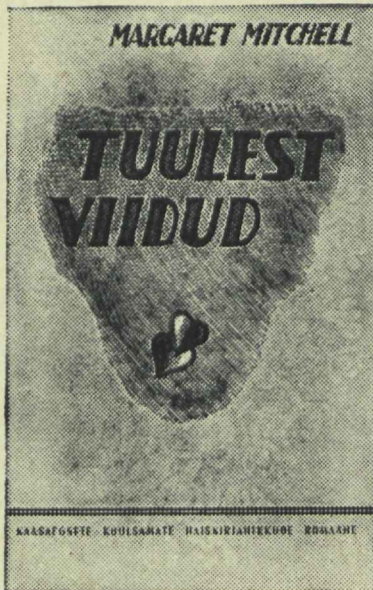
NATSIONALISEERITUD

„MARETI“ TRÜKIKOJAS

TARTUS, ÜLIKOOLI 25, TEL. 35-20

Tellimisi võetakse vastu ka telefoni teel ja kirja kaudu

ILMUS MÜÜGILE

Margaret Mitchelli kuulus romaan

„TUULEST VIIDUD“ I osa

880 lehekülge • Hind brošüüris Kr. 6.75

„Tuulest viidud“, nagu kõlab selle maailmakuulsaks saanud romaani tiitel, on ainulaadne teos oma tekkimise ja menu poolest, oma meeldivalt mõjuva, lihtsa jutustajaandega ja oma sündmustiku haarava draamatikaga.

Taidurlikult käsitletakse siin Ameerika ajalugu ja kujutatakse elavalt kõigi kihtide inimesi sõjakeerises.

Siin variseb eelkõige vana Euroopa maailm, et anda maad uuele, tänapäeva Ameerika elukorrale. Kangelanna Scarlett O'Hara armastuslugu pole mitte vähem kõitev kui võitluse, elu, blokaadi, inflatsiooni ja majandusliku allamineku jõuline kujutus.

Sedasama, mis tähendab Venemaale ja Euroopale Tolstoi „Sõda ja rahu“, peaks „Tuulest viidud“ tähendama 19. sajandi Ameerikale.

„Tuulest viidud“ evib edemuse kõrval olla kõitvaim romaan ka erihüvet ja nimelt — olla üks parimaid sõja- ning ajaromaane 1918. aastast saadik. Ainuüksi see seletab toda võrratut menu, mille läbi Scarlett O'Hara on kujunenud maailmas üldtuntuks ja isegi moodimääravaks kujukse.

Soovi korral võib saada raamatut ka köites. Kalingurköites tuleb raamatu brošüürihinna lisada kr. 2.10, poolnahk-köites kr. 3.40.

Natsionaliseeritud kirjastus „Maret“ Tartus, Ülikooli 25
Posti jooksev arve 22-01

„Mareti“ veerandaasta-tellijad,
uuendage aegsasti oma tellimine!

Kaunis mälestis möödunud aastast

. . . . rõõmustab Teid ja teisi

Kõike, mida ajakiri pakub Teile kuust kuusse, võite jäädvustada alati-seks nägusa ja odava köitega. Nii jääb „MARET“ alati Teile heaks nõuandjaks. Üksikud numbrid kaovad aga sageli teadmatult kuskile, kust neid kunagi ei leita, kui on tarvis.

„Mareti“ aastakäikude köitetöid võtavad vastu:

Tallinn: A/K.K. Jürgens, Rataskaevu 20
Tartu: „Mareti“ trüki- ja köitekoda, Ülikooli 25

Abja: J. Saul, kauplus
Antsla: K. Kivi, kauplus
Elva: J. Tammin, raamatukpl.
Haapsalu: P. Berg, Karja 17
Jõhvi: Joh. Bruns, „Vikerkaar“
Järva-Jaani: M. Roosileht, kauplus
Järvakandi teh.: Järvakandi tehaste T.-ühisus

K.-Nuia: J. Reile, kauplus
Kiviõli: Ed. Reinas, kauplus
Kunda: A. Maiberg, kauplus
Lihula: L. Kambi, kauplus
Mustvee: O. Rosin, kauplus

Märjamaa: J. Sepp, kauplus
Narva: P. Uibokand, Hermannini 11
Otepää: K. Saar, raamatukauplus
Paide: H. Seidelberg, raamatukauplus
Petseri: O. Jagomägi, kauplus.
Pärnu: Ed. Raudsepa ajak.-kontor, Vilmsi 12

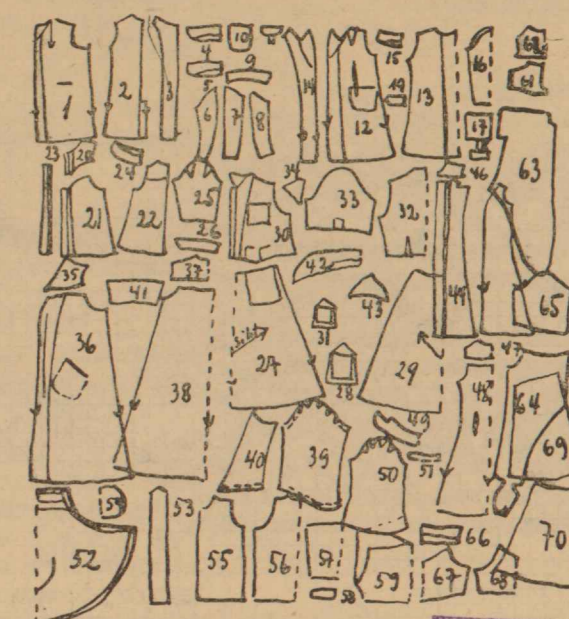
Põltsamaa: A. Virro, kauplus
Rakvere: Erik Priimann, raamatukpl.
Tapa: Jaama raamatukapp, A. Maasik
Türi: A. Rumvoldt, raamatukpl.
Tõrva: H. Ploom, kauplus
Valga: A. Suur, rmtkpl., Vabaduse tn.
Viljandi: „Kirjandus“, Tartu tn. 3
Vändra: E. Pill, kauplus

Samades kohtades võetakse vastu ka kõiki muid köitetöid.

Puuduvaid numbreid saab meilt iurde osta.

Natsionaliseeritud „Mareti“ trüki- ja köitekoda

Tartus, Ülikooli 25, telef. 35-20, 39-75 ja 41-90.
Posti jooksev a-e nr. 22-01. .: Postkast 22.

Maret

**Naiste ja kodude kuukiri
OKTOOBRIKUUSTRI- JA
LÕIKELEHT 1940. A.**

Lõige I. Mantel nr. 3, 12-a. poisile, rii-
namõõt 80 sm.

1. Estitükk	} -x-x-x-x-x-
2. Selg	
3. Reväär	
4. Alumine krae	
5. Pealne krae	
6. Varruka I osa	
7. " II osa	
8. " alumine osa	
9. Manset	
10. Tasku 4x lõigata	
11. Taskuklapp	

Lõige II. Mantel nr. 2, 10-12-a tütarlapsele,
rii-namõõt 76 sm.

12. Eslaid	} -x-x-x-x-x-x-
13. Selg	
14. Reväär	
15. Krae	
16. Varrukas	
17. Tasku	
18. Taskuklapp	
19. Vöö	

Lõige III. Mantel nr. 1, 2-4-a tütarlapsele,
rii-namõõt 62 sm.

20. Eispasse	} -o-o-o-o-o-o-o-
21. Estitükk	
22. Selg	
23. Ereväär	
24. Krae	
25. Varrukas	
26. Manset	

Lõige IV. Kleit nr. 6, rii-nam. 96 sm.

27. Seeliku esilaid	} -x-x-x-x-x-x-x-
28. Tasku	
29. Tagalaid	
30. Estitükk	
31. Rinnatasaku	
32. Selg	
33. Varrukas	
34. Krae	

Lõige V. Mantel nr. 9, rii-nam. 96 sm.

35. Eispasse	} -x-x-x-x-x-x-x-
36. Eslaid	
37. Seljapasse	
38. Selg	
39. Varruka ülemine pool	
40. " alumine pool	
41. Manset	
42. Krae	
43. Öndistaja	

Lõige VI. Kittelkleit nr. 377, rii-nam. 88 sm.

44. Kesktükk ees	} -x-x-x-x-x-x-x-
45. Esi-poole kõigilaid	
46. Eispasse	
47. Seljapasse	
48. Selg	
49. Krae	
50. Varrukas	
51. Manset	

Lõige VII. Põll nr. 387, 4-6-a. poisile

52. Püki poolosa	} -x-x-x-x-x-x-x-
53. Ölapael	
54. Tasku	

Lõige VIII. Pesu nr. 389, 2-4-a. poisile.

55. Sirgi esipool	} -x-x-x-x-x-x-x-
" tagapool	
57. Varrukas	
58. Manset	
59. Püki poolosa	
60. Sirgi nõupaguäär	

Lõige IX. Lapse mängukind nr. 388,
1/2-1-a. lapsele.

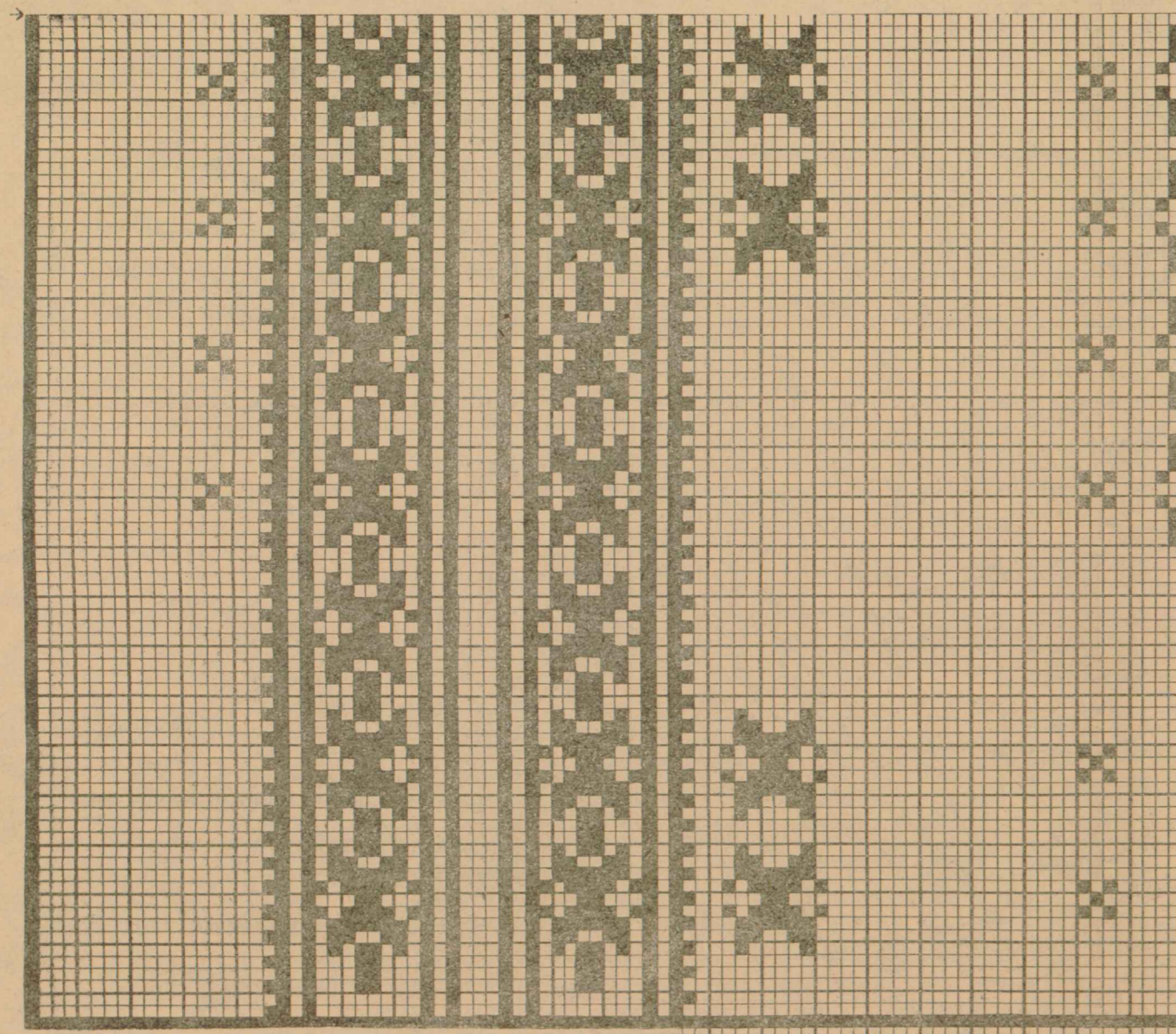
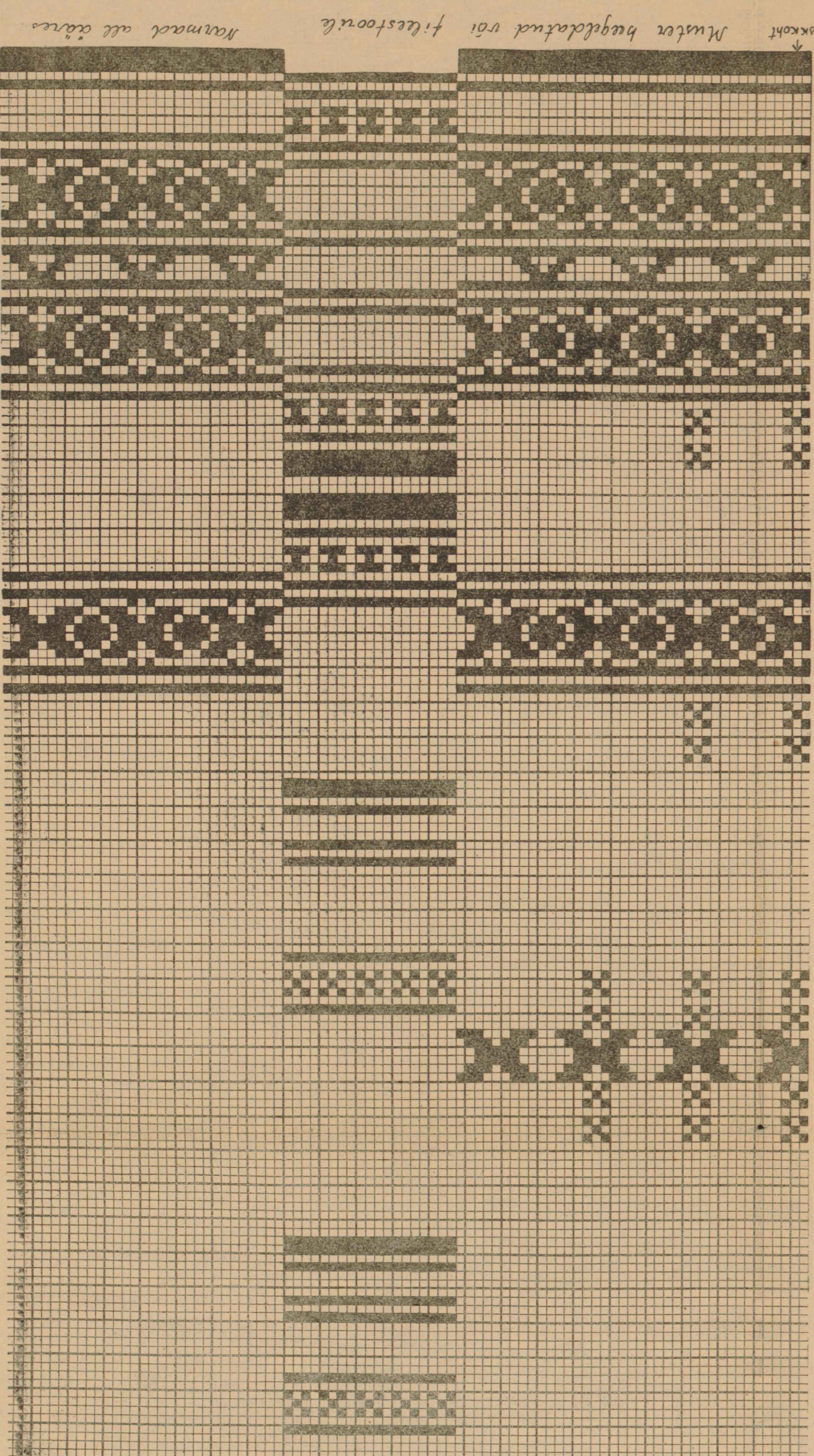
61. Eispasse	} -x-x-x-x-x-x-x-
62. Seljapasse	
63. Püki esipool	
64. 64-a. Püki tagapool	
65. Varrukas	
66. Manset	

Lõige X. Aluskleit nr. 390, 10-12-a. tütar-
lapsele.

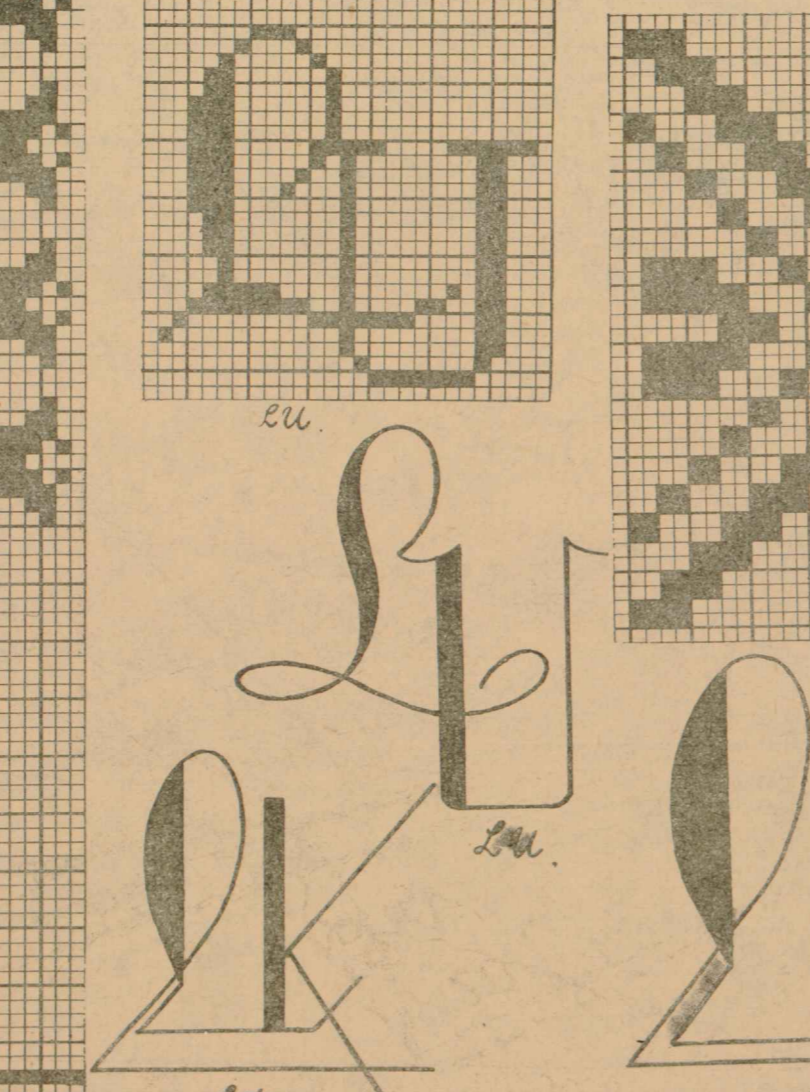
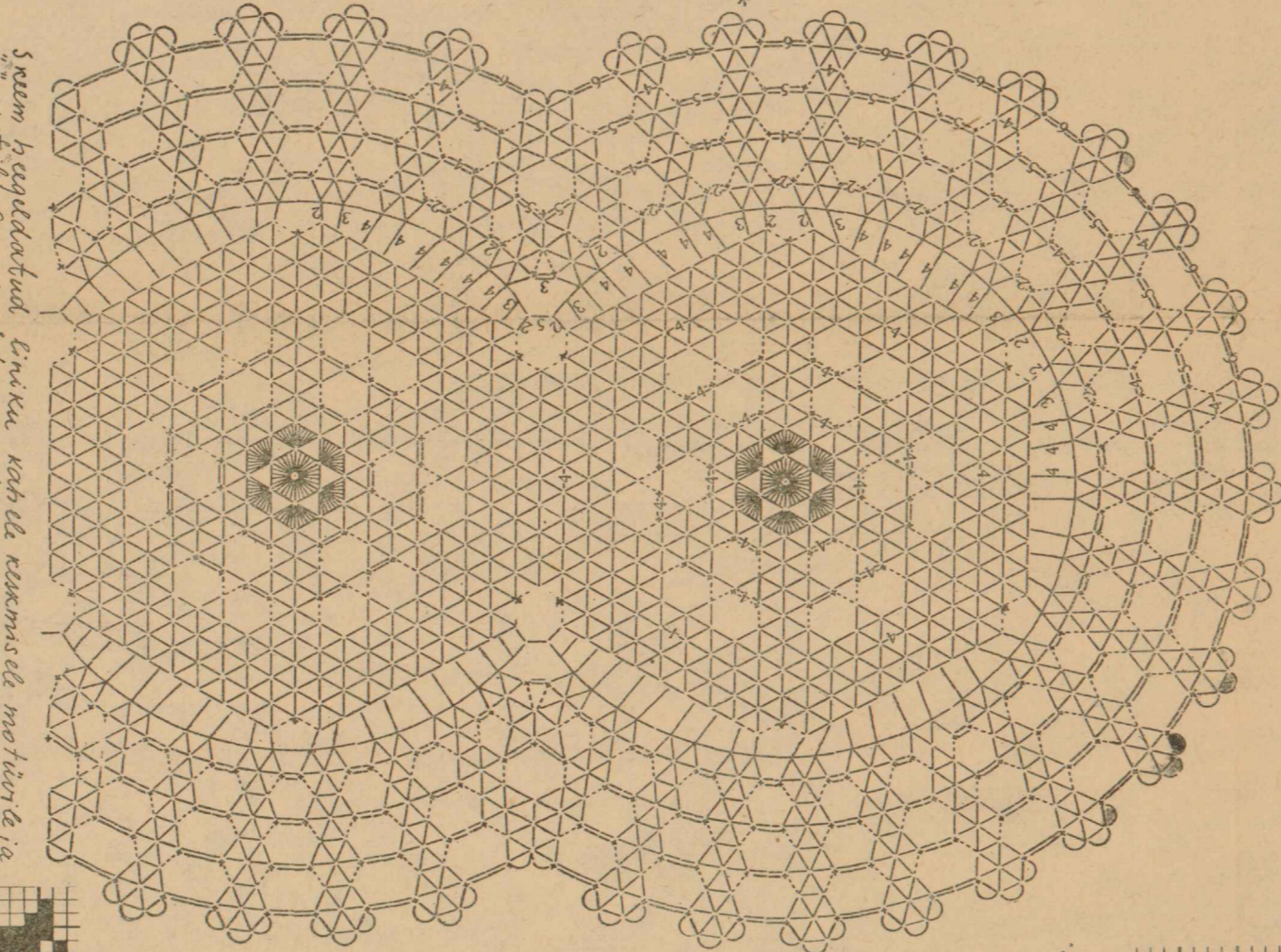
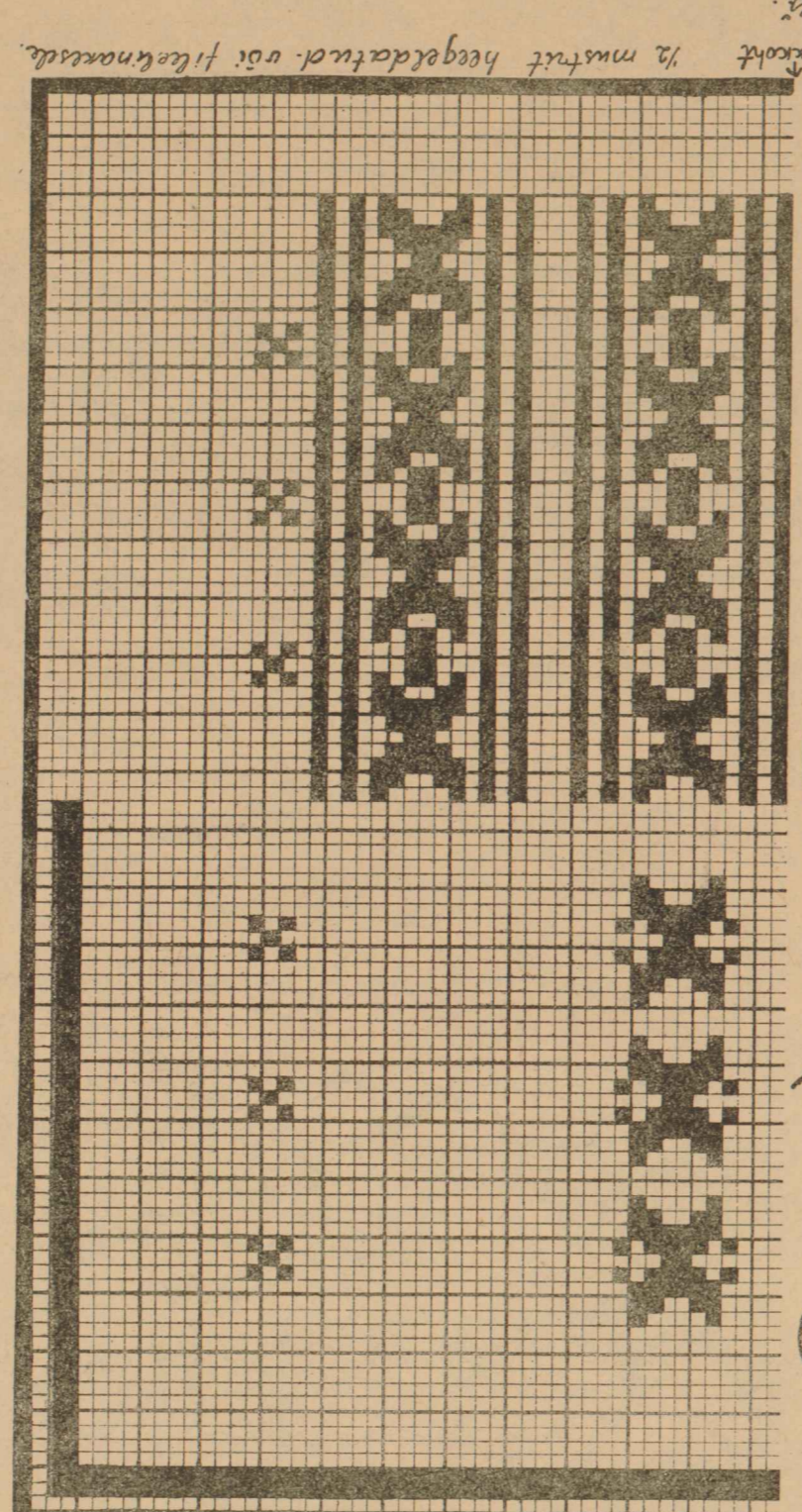
67. Estitükk	} -x-x-x-x-x-x-x-
68. Selg	
69. Eslaid	
70. Tagalaid	

Mustritelhel asuvad:

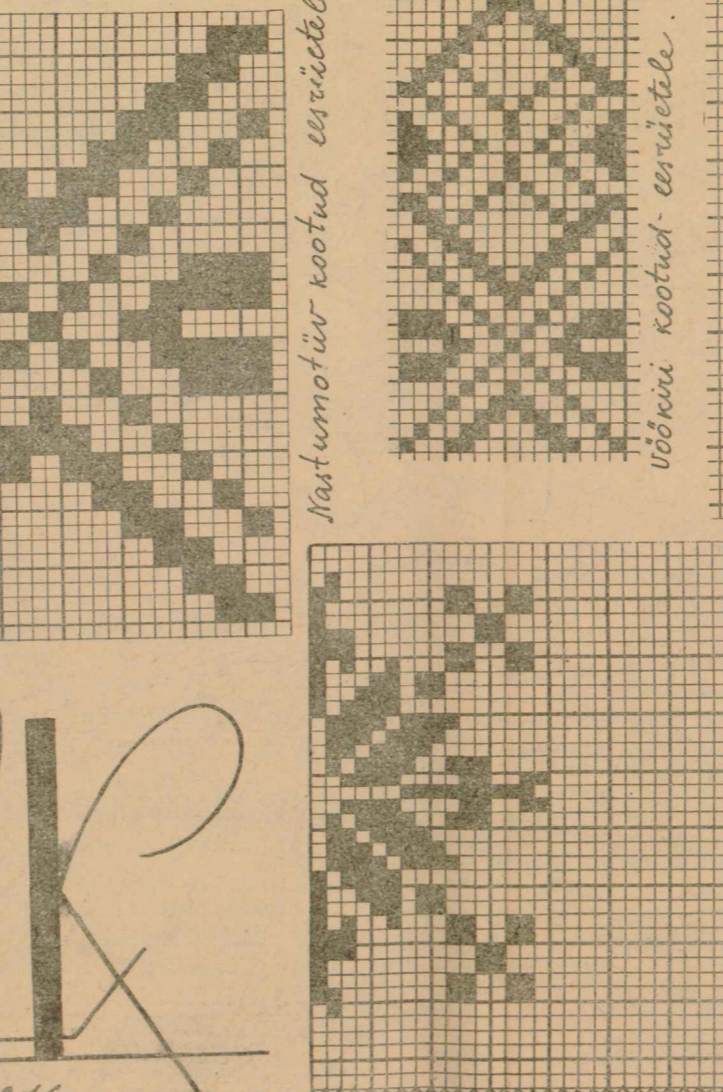
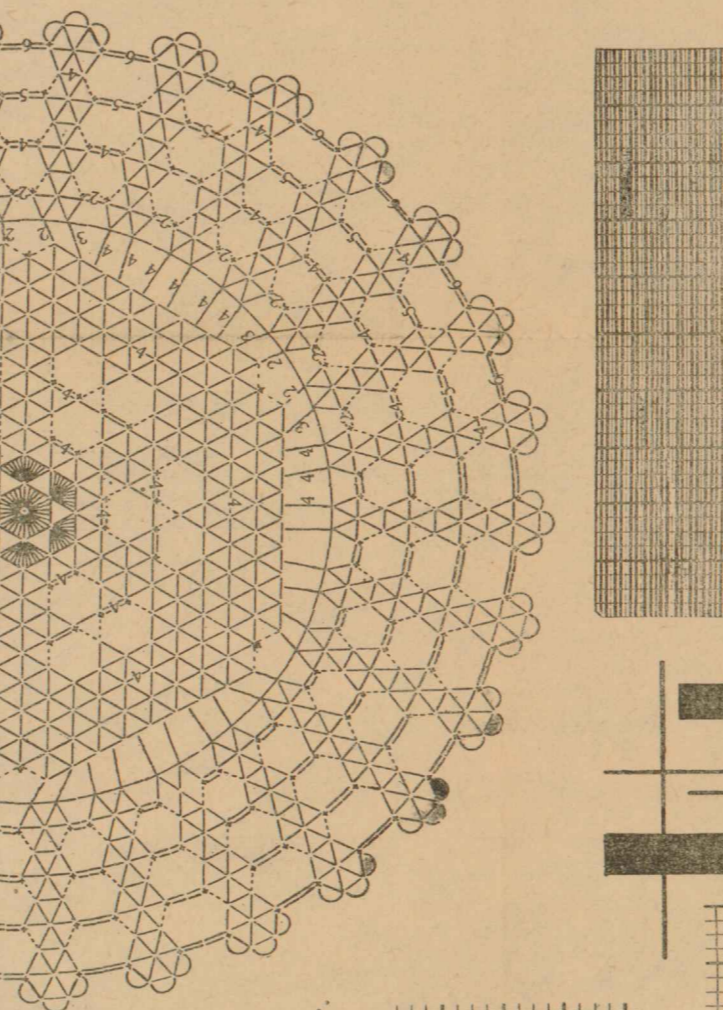
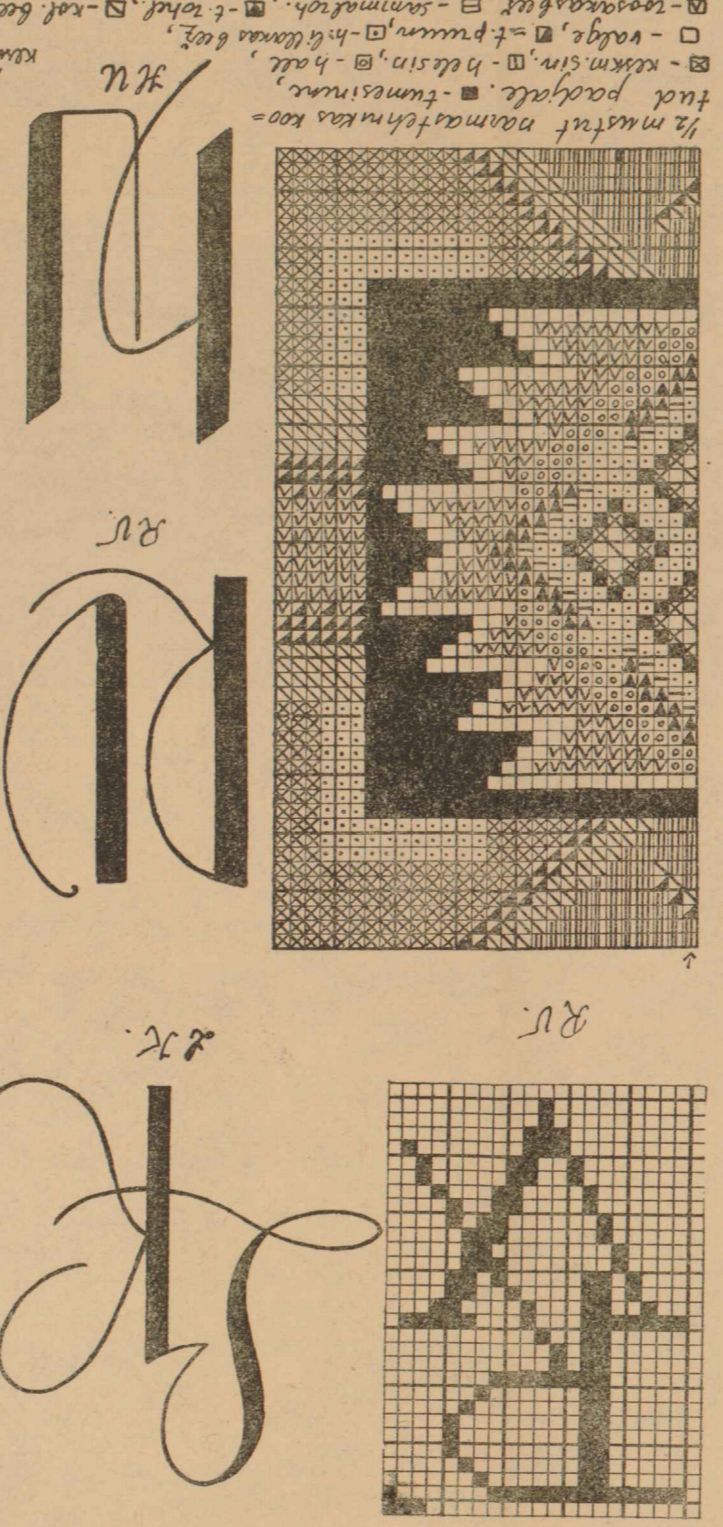
1. Filce- või heegelgarmitour.
2. Muster vaibale.
3. Muster kootud, narmustehnikas padjale.
4. Muster heegeldatud trükile.
5. Sülem kootud sõiduväibale.
6. Sülem, rakendus ja mustriid kootud ees-
riieteile.
7. Muster õhuvõrviise ristpistikandiga linikule.
8. Monogramme.

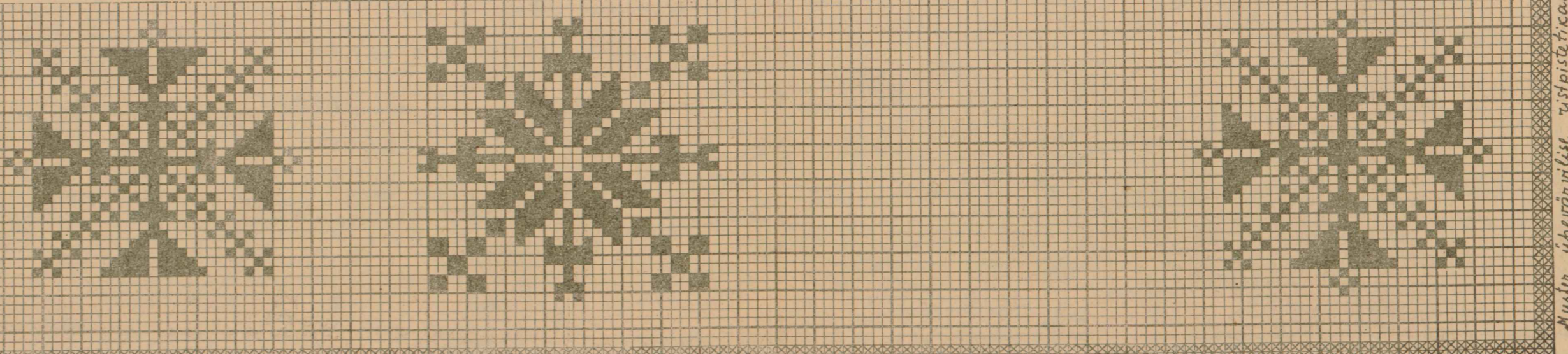
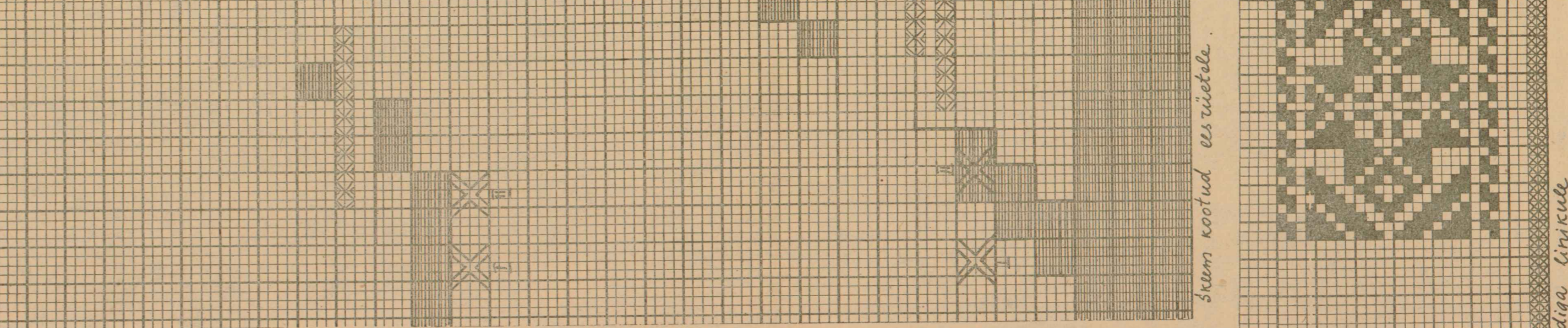
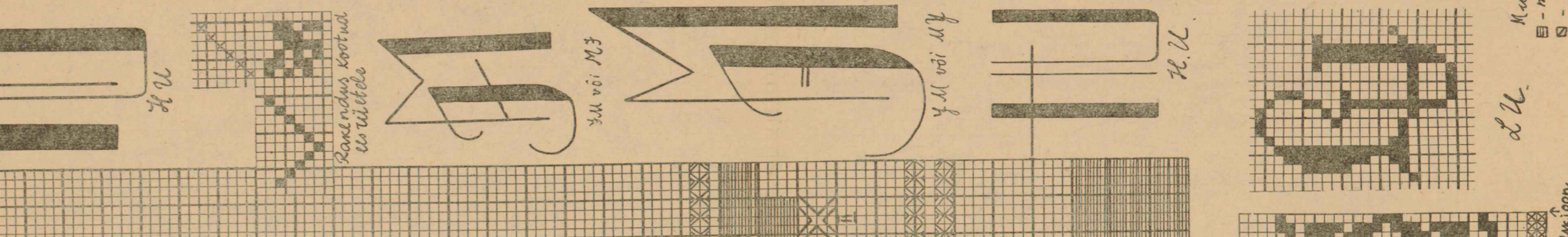
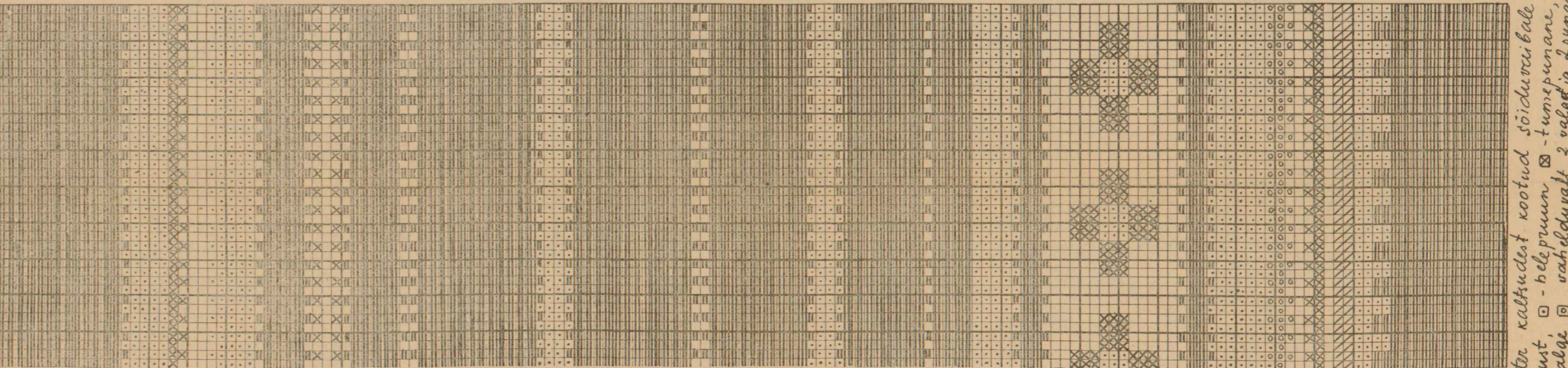
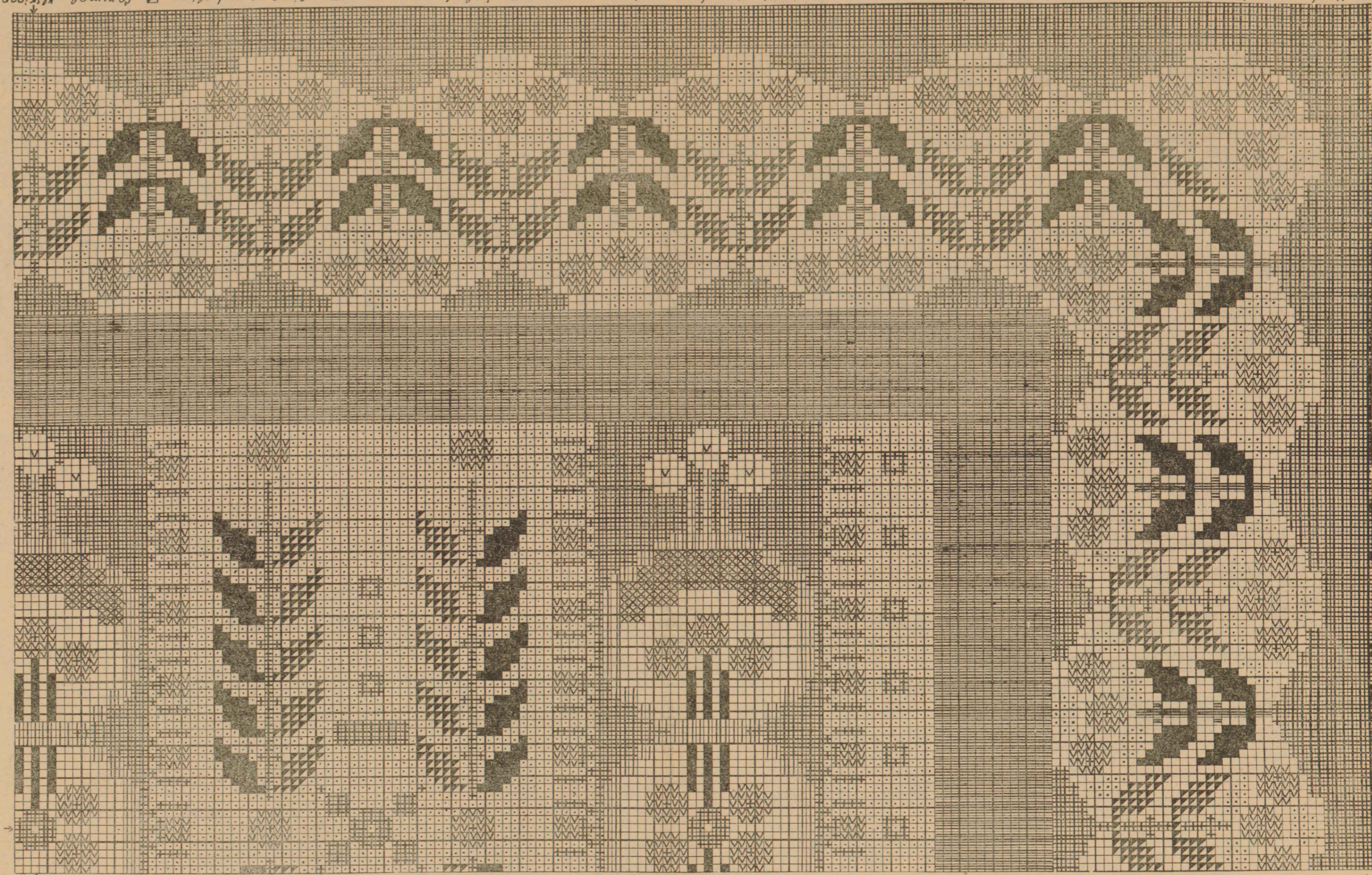
Muster begeldatud voi filavooditeksle. Tõel on külgedel narmad.

Muster begeldatud voi filavooditeksle. Tõel on külgedel narmad.

Muster begeldatud voi filavooditeksle. Tõel on külgedel narmad.

Muster begeldatud voi filavooditeksle. Tõel on külgedel narmad.

Narmad all ääres

Muster begeldatud voi filavooditeksle

Muster begeldatud voi filavooditeksle

Muster begeldatud voi filavooditeksle

Muster begeldatud voi filavooditeksle

Muster begeldatud voi filavooditeksle

Muster begeldatud voi filavooditeksle

Muster begeldatud voi filavooditeksle

Muster begeldatud voi filavooditeksle